

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi pelastuslakia ja Pelastusopistosta annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaisesti uudistaa pelastuslaki kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta, siten että pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat varmistetaan ottaen huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet, pelastusviranomaisten johto- ja tilannekeskuskokonaisuus yhtenäistään sekä huolehditaan sen kytkeytymisestä muiden viranomaisten johto- ja tilannekeskuksiin.

Esityksen mukaan pelastuslakiin lisättäisiin säännökset siviilivalmiusneuvottelukunnasta, jonka tehtävänä on auttaa sisäministeriötä pelastustoimen kehittämisessä. Lain tiedonsaantioikeuksia, rekisterisäännöksiä, määritelmiä, termejä ja pykäviittauksia täsmennettäisiin ja täydennettäisiin.

Asuntojen palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovelvollisuus olisi rakennuksen omistajalla. Pelastuslaitoksen valvontatehtävää koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin ja lakiin lisättäisiin uusi säännös, jossa säädettäisiin rakennushankkeen aikana tehtävien palotarkastusten edellytyksistä.

Sopimuspalokuntien asemaa pelastustoimintaan kuuluvien palvelujen tuottajana muutettaisiin hyvinvointialuelainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Pelastustoiminnan tilannekuvatoimintaa ja sitä koskevien tiedonsaantioikeuksia täsmennettäisiin. Lakiin lisättäisiin pelastustoiminnan yhteistyöalueella tapahtuvaa pelastustoiminnan johtamista koskeva säännös. Sisäministeriön pelastusviranomaisen oikeuksia pelastustoiminnan johtamisessa täydennettäisiin ja täsmennettäisiin. Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksia selkeytettäisiin niin, että toimivaltuuksia voitaisiin siinä määrin kuin ne ovat välttämättömiä käyttää myös onnettomuuden ilmeisesti uhatessa. Lakiin lisättäisiin säännökset pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvasta pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamisen ja pelastustoiminnan valtakunnallisen johtamisen ja yhteistoiminnan suunnittelusta. Valtion osallistumista pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen koskevaa sääntelyä täydennettäisiin. Lisäksi pelastustoimen kustannusten korvaamista koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin.

Pelastusopistosta annettuun lakiin lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan Pelastusopisto olisi toimivaltainen viranomainen päättämään toisessa EU- tai ETA-valtiossa hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen päätoimisen miehistön, alipäällystön ja päällystön virassa tai tehtävässä, toimia nuohoojana sekä hoitaa Hätäkeskuslaitoksessa päivystystehtävää.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024. Hyvinvointialueen pelastustoimintaa ja sen kustannuksia koskeva sääntely tulisi kuitenkin voimaan 1.1.2023 tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Pelastuslaki.....	4
1.2 Pelastusopistosta annettu laki.....	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Yleiset säännökset.....	5
2.1.1 Neuvottelukunta	5
2.1.2 Tiedonsaantioikeus.....	5
2.1.3 Rekisterisäännökset.....	6
2.1.3.1 Varautumistehtävien rekisteri	6
2.1.3.2 Valvontarekisteri.....	6
2.1.4 Muutoksenhaku erivapauspäätökseen	7
2.1.5 Muut muutokset	7
2.1.5.1 Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet.....	7
2.1.5.2 Avotulentekokiello	8
2.1.5.3 Tekniset muutokset	8
2.2 Onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontaa koskeva sääntely	8
2.2.1 Asuntojen palovarointimien hankinta- ja kunnossapitovastuu.....	8
2.2.2 Reagointi valvonnassa havaittuihin puutteisiin.....	10
2.2.3 Valvonta rakennushankkeen aikana.....	10
2.3 Pelastustoimintaa koskeva sääntely	11
2.3.1 Pelastustoiminnan johtaminen	11
2.3.2 Tilannekuvan ylläpitäminen ja jakaminen	13
2.3.3 Pelastustoiminnan johtaminen yhteistoimintatilanteessa ja johtoryhmä.....	14
2.3.4 Pelastustoiminnan kustannukset.....	14
2.3.5 Pelastustoiminnan alkaminen ja päättyminen	15
2.4 Pelastusopistosta annetun lain muuttaminen.....	16
3 Tavoitteet.....	18
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	19
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	19
4.1.1 Yleiset säännökset.....	19
4.1.2 Onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontaa koskeva sääntely	19
4.1.3 Pelastustoimintaa koskeva sääntely	20
4.1.4 Pelastusopistosta annettu laki.....	21
4.2 Pelastuslain muuttamisesta johtuvat pääasialliset vaikutukset.....	21
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	21
4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksien asemaan ja yrityksiin	21
4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen	23
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	25
4.2.2.1 Vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin	25
4.2.2.2 Vaikutukset viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin	26
4.2.2.3 Vaikutukset henkilöstöön ja organisaatioon	27
4.2.2.4 Vaikutukset hallinnollisiin menettelyihin ja kustannuksiin	28

4.2.3 Ympäristövaikutukset	28
4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	28
4.3 Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta johtuvat pääasialliset vaikutukset	29
4.3.1 Taloudelliset vaikutukset	29
4.3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	29
4.3.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	30
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	30
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	30
5.1.1 Yleiset säännökset.....	30
5.1.2 Onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontaa koskeva sääntely.....	31
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	32
6 Lausuntopalaute	32
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	37
7.1 Pelastuslaki.....	37
7.2 Laki Pelastusopistosta	52
8 Lakia alemman asteinen sääntely	52
9 Voimaantulo	53
10 Toimeenpano ja seuranta	53
11 Suhde muihin esityksiin.....	53
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	53
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	53
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	53
LAKIEHDOTUKSET	61
1. Laki pelastuslain muuttamisesta	61
2. Laki Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta	70
LIITE	71
RINNAKKAISTEKSTI.....	71
1. Laki pelastuslain muuttamisesta	71

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Pelastuslaki

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan pelastuslaki uudistetaan kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat varmistetaan ottaen huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet, pelastusviranomaisten johto- ja tilannekeskuskokonaisuus yhtenäistetään sekä huolehditaan sen kytkeytymisestä muiden viranomaisten johto- ja tilannekeskuksiin.

Pelastuslakia on viimeisen neljän vuoden aikana uudistettu nyt annettavan esityksen lisäksi seuraavilla hallituksen esityksillä (suluissa kumottujen, lisättyjen tai muutettujen pykälien lukumäärä): HE 1078/2018, nuohousuudistus (12); HE 1353/2018, pelastuslain uudistus (57); HE 157/2018 (1); HE 10/2019 (2); HE 59/2019 (4); HE 248/2020 (2); HE 31/2022 (2); HE 241/2020, järjestämäsäännökset siirretty hyvinvointialuelainsäädäntöön (21); sekä HE 56/2021, SOTE-100 (42).

Sisäministeriö asetti pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen 3.2.2020 ja valmistelu toteutettiin työryhmätyönä neljässä jaostossa, joiden arviomuistiot valmistuivat 31.3.2021. Jaostoissa oli laaja sidosryhmien edustus. Esiselvityshankkeen tavoitteena oli laatia hallitusohjelman mukainen kokonaisvaltainen selvitys pelastuslain uudistamiseksi. Jaostojen muistiot olivat lausuntokierroksella 4-5/2021.

Sisäministeriö asetti 31.8.2021 pelastuslain uudistamishankkeen. Hankkeen toimikausi oli 1.9.2021-30.9.2022.

Hankkeen tavoitteena oli uudistaa pelastuslaki ottaen huomioon pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen jaostojen arviomuistiot sekä niistä saadut lausunnot. Tällä hallituskaudella on tarkoitus toteuttaa kiireelliset ja välttämättömät muutokset pelastuslakiin. Pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeessa ja niistä saaduissa lausunnoissa esille tuodut perusteellisempaa lainvalmistelua ja säädösmuutosten vaikutusarviointia edellyttävät muutokset pelastuslakiin suunnitellaan toteutettavaksi seuraavalla hallituskaudella.

Hankkeen tehtävänä oli valmistella pelastuslakiin kiireelliset ja välttämättömät muutokset valmistelujaostojen työsuunnitelmien pohjalta. Valmistelu toteutettiin työryhmätyönä neljässä jaostossa, joissa oli laaja sidosryhmien edustus.

1.2 Pelastusopistosta annettu laki

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus ovat esittäneet sisäministeriölle, että sisäministeriön hallinnonalan säänneltyjä ammatteja koskeva ammattipätevyden tunnustaminen siirrettäisiin sisäministeriön hallinnonalan viranomaisen tehtäväksi. Ammattipätevyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) on säädetty Opetushallituksen tehtäväksi päättää muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta säänneltyyn ammattiin, silloin kun muualla lainsäädännössä ei asiasta säädetä. Opetushallitukselle ns. perälautasäännöksenä säädetty tehtävä ei ole tarkoitettu pysyväksi ratkaisuksi. Lainsäätäjän tarkoitus on, että ammattipätevyden tunnustamisesta vastaavaksi viranomaiseksi säädetään tiettyä ammattia koskevassa erityislainsäädännössä se ammatin sääntelystä vastaavan hallinnonalan viranomainen, jolla on riittävä asiantuntemus ammattitoiminnan sisällöstä.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleiset säännökset

2.1.1 Neuvottelukunta

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 9 §:n 1 momentin mukaan sisäministeriön yhteydessä toimii pelastustoimen neuvottelukunta, jonka tehtävänä on toimia foorumina hyvinvointialueita ohjaavien ministeriöiden ja pelastustoimen järjestämisestä vastaavien hyvinvointialueiden jatkuvaluonteisen keskustelun käymiselle ja yhteisen näkemyksen muodostamiselle. Pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia sovelletaan hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetun hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevan pelastustoimen järjestämiseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan.

Pelastuslaissa ei nykyisin ole säännöksiä koko pelastustoimen toimialaa koskevasta neuvottelukunnasta. Pelastuslain 23 §:n 1 momentin mukaan sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteensovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä sekä huolehtii muista sisäministeriölle tässä laissa säädettyistä tehtävistä. Pelastustoimessa ei ole foorumia eri ministeriöiden ja toimialojen jatkuvaluonteisen keskustelun käymiselle ja yhteisen näkemyksen muodostamiselle.

2.1.2 Tiedonsaantioikeus

Pelastuslain 89 §:ssä säädetään tiedonsaantioikeudesta pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten. Pykälän mukaan pelastusviranomaisilla on oikeus saada pykälässä yksilöityjä tietoja yleisesti pelastustoimintaa ja sen suunnittelua varten sekä pelastustoimen valvontatehtäviä varten. Pelastusviranomaisilla on oikeus saada säännöksessä tarkoitetut tiedot maksutta käytettäväksi pelastustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimelle säädettyjen valvontatehtävien hoitamisessa.

Pelastusviranomaisen tiedonsaantioikeus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tietojen osalta on sidottu lain 89 §:n 2 momentin 3 kohdassa valvontakohderekiteriin. Rekisterit muuttuvat ja tietojensaantioikeus tarvittaviin tietoihin tulisi päivittää niin, että rekisterimuutokset eivät vaikuta tietojensaantioikeuksiin. Tällä hetkellä pelastusviranomaisen tarvitsee kemikaalitietoja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalikohteiden valvontarekisterin lisäksi muun muassa kemikaalituoterekisteristä.

Hätäkeskuslaitos tekee asiakkaan kanssa sopimuksen palo ilmoittimista ja muista laitteistoista, joiden palo ilmoitukset liitetään hätäkeskukseen. Liittymissopimuksessa asiakas antaa sijainti-, tunnistetietoja rakennuksesta, laitteistosta, laitteiston haltijasta ja hälytystilanteissa tavoitettavista yhteyshenkilöistä. Tiedot edellytetään pidettävän ajantasaisina. Liittymissopimuksessa sovitaan myös laitteiston huolloista ja toimintakatkoista ilmoittamisesta ja laitteiston testaamisesta kuukausittain.

Liittymissopimusten tiedoista muodostuu Hätäkeskuslaitoksen ylläpitämä henkilötietorekisteri, jonka tietoja käytetään sopimusten mukaisten palveluiden laskuttamiseen, laitteistojen testaamiseen ja käyttötiedotteiden lähettämiseen. Tiedot syötetään myös hätäkeskustietojärjestelmään, jotta tiedot ovat käytettävissä hälytystehtävien yhteydessä.

Pelastusviranomaisen tarvitsee hätäkeskukseen liitettyjen laitteistojen tietoja pelastuslaissa ja pelastustoimen laitteista annetussa laissa (10/2007) säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi

sekä pelastustoimintaa ja pelastustoiminnan suunnittelua ja kohdekohtaista vastemäärittelyä varten. Uuden laitteiston osalta laitteiston haltija voi toimittaa nämä tiedot suoraan pelastuslaitokselle rakennuksen kohdekortin muiden tietojen antamisen yhteydessä, mutta tietojen saannin varmistamiseksi ja ajan tasalla pitämiseksi tiedot olisi voitava saada Häätäkeskuslaitokselta.

Laitteiston haltijan yhteystiedot pelastusviranomaisen tarvitsee myös erheellisten paloilmoitusten laskutusta varten. Pelastuslaitos voi 96 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan periä maksun tehtävästä, jonka on aiheuttanut häätäkeskukseen liitetyn paloilmoittimen toistuva erheellinen toiminta. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan maksut saadaan periä kohteen omistajalta, haltijalta tai toiminnanharjoittajalta. Tällä tarkoitetaan tahoja, joka on tehnyt liittymissopimuksen Häätäkeskuslaitoksen kanssa ja jolta Häätäkeskuslaitos laskuttaa liittymissopimuksen mukaiset palvelut.

Pelastuslaitos ei ole sopimusosapuoli laitteiston liittämässä häätäkeskukseen, eikä pelastuslaitoksilla ole omia asiakasrekistereitä laitteistoista. Pelastuslain 89 § ei myöskään anna tiedonsaantioikeuksia kyseisiin laitetietoihin pelastuslaitoksille.

2.1.3 Rekisterisäännökset

2.1.3.1 Varautumistehtävien rekisteri

Pelastuslain 92 §:ssä säädetään varautumistehtävien rekisteristä. Pelastuslain 92 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitos ja yhteisö, joka on 46 §:n mukaisesti velvollinen osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja hoitamaan lakisääteisiä tehtäviään pelastustoiminnan yhteydessä sekä varautumaan näiden tehtävien hoitamiseen normaali- ja poikkeusoloissa, saavat pitää tehtäviensä hoitamista ja niihin varautumista varten henkilörekisteriä tehtäviin varatuista henkilöistä ja voimavaroista.

Koska rekisteri on nykyisin vapaaehtoinen, vaihtelee sen pitäminen pelastuslaitoksittain. Rekisteri ja sen tietosisältö eivät palvele valtakunnallisia tarpeita. Yhtenäisen ja yhdenmukaisen rekisterin puute vaikeuttaa merkittävästi pelastustoimen ja muiden siihen osallistuvien keskeisten toimijoiden henkilöresurssien valtakunnallisen tilanteen arviointia. Käytännössä erilliset rekisterit eivät myöskään mahdollista esimerkiksi väestönsuojeluvollisuutta suorittamaan määrätävien tietojen poimimista keskitetysti kansallisen tason rekisteriajona.

2.1.3.2 Valvontarekisteri

Pelastuslain 93 §:ssä säädetään valvontarekisteristä. Pykälän 1 momentin mukaan lain 78 §:ssä tarkoitettua rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuuden liittyvää valvontatehtävää ja 84 §:ssä tarkoitettua valmiuden tarkastamista varten pelastuslaitos pitää valvontarekisteriä. Rekisteriin saa tallentaa 15, 16, 19, 21, 42, 62 ja 90 §:n mukaisia valvontaa varten saatuja tietoja. Lisäksi rekisteriin saa tallentaa 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta mainitun pykälän 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja sekä tietoa 2 momentin 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettua ammattista. Valvontarekisteriin saa myös tallentaa 80 §:n 4 momentissa tarkoitettua palotarkastuksessa pidettävään pöytäkirjaan merkityt tiedot sekä 84 §:ssä tarkoitettua valmiuden tarkastamisessa saadut tiedot varautumisjärjestelyistä. Valvontarekisteriin saa tallentaa 48 §:ssä tarkoitettua ulkoiset pelastussuunnitelmat.

Pelastuslain 8 §:n mukaan kulotuksen tai muun merkittävästi savua aiheuttavan tulenkäytön suorittajan tulee ilmoittaa toiminnasta ennakolta pelastuslaitokselle. Ilmoituksen laiminlyönnistä voidaan pelastuslain 106 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan tuomita pelastusrikkomuksesta

rangaistuksena sakkoa. Koska merkittävästi savua aiheuttavaa tulenkäyttöä ei ole tarkasti määriteltä, pelastuslaitosten käytäntönä on ohjeistaa asiaa tiedustelevaa tekemään ilmoitus myös pienempien tulien osalta. Tällä hetkellä pelastuslaitoksella ei ole oikeutta tallentaa vastaanottamiaan kulotusilmoituksia. Koska ilmoituksen laiminlyönnistä voidaan rangaista, tulisi pelastuslaitoksen voida tallettaa kulotusta koskevat ilmoitukset valvontarekisteriin. Pelastuslaitoksen tilannekuvan ylläpitämiseksi ja mahdollisten kulotuksesta tai muuta savua aiheuttavasta tulenkäytöstä aiheutuvien hälytystehtävien valmiusvajeiden minimoimiseksi pelastuslaitoksen tulisi voida tallentaa vastaanottamiaan kulotusilmoituksia sijainti- ja ilmoittajatietoineen. Tiedot mahdollistaisivat myös kulotusilmoituksen sijaintitietojen vertaamisen hätäkeskuksen välittämän hälytystehtävän sijaintitietoihin ja tarvittaessa yhteydenoton kulottajaan.

Pelastuslaitoksen tulisi voida tallentaa muiden lakien nojalla pelastuslaitokselle toimitettavat tiedot valvontarekisteriin. Paloturvallisuuslaitteistojen tarkastuksia tekevillä tarkastuslaitoksilla on pelastustoimen laitteista annetun lain 13 §:n mukaan velvoite toimittaa tarkastuspöytäkirjat pelastuslaitokselle. Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 115 §:ssä on yksilöity, mitä asioita pelastusviranomaisen valvoo. Tällä hetkellä ei ole säännelty, että pelastuslaitos saisi tallentaa edellä mainitut valvontatehtävänsä hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot rekistereihinsä.

2.1.4 Muutoksenhaku erivapauspäätökseen

Pelastuslain 58 §:n mukaan sisäministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään. Erivapauspäätöksiä tehdään vuosittain keskimäärin 12 kappaletta

Pelastuslain 104 §:n 1 momentin mukaan pelastuslain 102 §:ssä tarkoitettuun valtion viranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaisissa (434/2003) säädetään. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Noin joka neljännessä erivapauspäätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen.

Sisäministeriön pelastuslain 58 §:n nojalla tekemästä päätöksestä ei 104 §:n mukaan voi tehdä oikaisuvaatimusta, vaan muutosta haetaan suoraan hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakuprosessia on pidettävä erivapauden hakijan näkökulmasta raskaana menettelynä.

2.1.5 Muut muutokset

2.1.5.1 Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet

Pelastuslain 36 b §:ssä säädetään Rajavartiolaitoksen mahdollisuudesta ryhtyä sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- ja muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi.

Merilain uudessa 11 a luvussa säädetään vastuusta merenkulkuonnettomuudesta aiheutuvan vaarallisen hyllyn poistamisesta niin sanotun Suomen ratifioiman Nairobien hylkysopimuksen nojalla. Merilain 11 a luvun 5 §:n mukaan vastuviranomainen hylkyjen osalta on Traficom. Vaaralla tarkoitetaan hylkysopimuksen 1 artiklan 5 kohdan mukaan tilannetta tai uhkaa, joka muodostaa vaaran tai esteen merenkululle tai josta voidaan kohtuudella olettaa seuraavan huomattavia haittavaikutuksia meriympäristölle tai vahinkoa rannikolle tai yhden tai useamman valtion tähän liittyville eduille. Pelastuslain 36 b § ei koske aluksia, joista on tullut hylky. Lisäämällä pelastuslain 36 b §:ään viittaus merilain 11 a luvun soveltamisesta hylkyihin selventäisi työnjakoa ja vastuuta hylkyjen osalta merilain ja pelastuslain säännösten välillä.

2.1.5.2 Avotulentekielto

Voimassa olevan pelastuslain 6 §:n 1 momentin mukaan nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana tai jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen.

Momentin perusteluiden mukaan avotulella tarkoitetaan säännöksessä nuotion lisäksi muuta vastaavaa tulen käyttöä, josta tulen on mahdollista päästä irti maapohjan kautta tai kipinöinnin vuoksi. Avotulen määritelmä on aiheuttanut runsaasti tulkintakysymyksiä ja pykälän soveltamiskäytännössä on vaihtelua. Säännöksen mukaan avotulen teko on aina kiellettyä Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana. Avotulen kiellon on saatettu tulkita tarkoittavan, että kaikki tulen käyttö olisi metsä- ja ruohikkopalovaroituksen aikana kielletty.

Avotulen teon kieltä on tarpeen selventää erityisesti siitä näkökulmasta, mikä ei ole säännöksessä tarkoitettua avotulta.

2.1.5.3 Tekniset muutokset

Voimassa olevan pelastuslain 37 §:n 2 momentissa, 53 §:n 1 ja 2 momentissa, 54 §:n 1 momentissa ja 91 §:n 3 momentissa viitataan hallituksen esityksellä 56/2021 vp kumottavaksi ehdotettavaan 25 §:ään.

Pykäliin on tarpeen tehdä selkeyden vuoksi tekniset muutokset siten, että 25 §:n sijaan niissä viitataan 2 a §:n 1 momentin 6 kohtaan.

Voimassa olevan pelastuslain 31 §:n 2 momentin mukaan Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsä- tai ruohikkopalovaroitus alueelle, jossa metsä- tai ruohikkopalon vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen. Säännöksen terminologia on muun ohella osoittautunut ongelmalliseksi viestinnän ja kansainvälisen tilastoinnin näkökulmasta.

2.2 Onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontaa koskeva sääntely

2.2.1 Asuntojen palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuu

Voimassa olevan pelastuslain 17 §:n 1 momentin mukaan huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. Palovaroittimet säädettiin pakolliseksi 1.9.1999 voimaan tulleella pelastustoimilailla (561/1999) vuoden siirtymäajalla. Velvoitetta täsmennettiin 1.1.2004 voimaan tulleella pelastuslailla (468/2003) siten, että palovaroittimen hankintavelvollisuus kohdistettiin huoneiston haltijalle. Majoitustiloissa, hoitolaitoksissa ja palvelu- ja tukiasumisessa vastaava velvoite on 17 §:n 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajalla.

Palovaroittimista säädetään myös rakennusten paloturvallisuudesta annetussa ympäristöministeriön asetuksessa (848/2017). Uudisrakentamisessa asuntoihin on 1.2.2009 lähtien edellytetty sähköverkkoon kytkettyjä palovaroittimia, ja ne asennetaan asuntoihin rakennusvaiheessa. Asetuksen 38 §:n mukaan asuntojen, majoitustilojen, hoitolaitosten, päivähoitolaitosten, päiväkotien ja muiden varhaiskasvatuksen tilojen sekä koulujen on oltava varustettu tarkoituksenmukaisella laitteistolla, joka varhaisessa vaiheessa ilmoittaa alkavasta palosta. Kohteesta riippuen

vaatimus voidaan täyttää sähköverkkoon kytketyllä palovaroittimella, paloilmoittimella tai häätäkeskukseen kytketyllä paloilmoittimella.

Palovaroittimien kunnossapitovelvoitteesta säädetään pelastuslain 12 §:ssä. Kunnossapitovelvoite on kohdennettu rakennusten yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta yhteisvastuullisesti rakennuksen omistajalle, haltijalle ja toiminnanharjoittajalle sekä huoneiston haltijalle hallinnassaan olevien tilojen osalta. Sähköverkkoon kytkettyjen palovaroittimien osalta pelastuslain rinnalla sovelletaan asunto-osakeyhtiölakia (1599/2009). Sähköverkkoon kytkettyjen palovaroittimien katsotaan sähköjärjestelmän osana olevan sellainen rakennuksen perusjärjestelmä, jonka kunnossapitovastuu on asunto-osakeyhtiölain 4 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan asunto-osakeyhtiöllä. Sähkölaitteiden kunnossapitoa koskee lisäksi sähköturvallisuuslainsäädäntö, mistä määrittyy esimerkiksi se, mitä töitä saa tehdä vain sähköalan ammattihenkilö.

Kunnossapitovastuuseen sisältyy palovaroittimien toiminnan varmentavien paristojen vaihtamisen lisäksi palovaroittimien uusiminen niiden mennessä rikki tai vanhennuttua. Palovaroittimien tuotestandardin SFS-EN 14604 mukaan varoittimessa on oltava tieto valmistajan suosittelemasta uusimisajankohdasta, mikä yleensä on 10 vuotta valmistusajankohdasta.

Asunto-osakeyhtiölain muutostarpeita käsittelevässä arviomuistiossa ehdotettiin, että osakehuoneistojen palovaroittimien kunnossapitovastuu säädettäisiin taloyhtiölle ja että tästä säädettäisiin pelastuslaissa yhtenevästi kaikkien asuinrakennusten osalta. Arviomuistion lausuntokierroksella selvä enemmistö kannatti ehdotusta kunnossapitovastuun jaon muuttamisesta, mutta näkemykset jakautuivat sen osalta, pitäisikö kunnossapitovastuu määritellä asunto-osakeyhtiölaissa vai pelastuslaissa. Lausunnoissa esitettiin myös palovaroittimien hankintavastuun muuttamista vastaavasti. (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:36)

Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovelvoitteen toteutumisen nykytilasta ei ole saatavilla kattavaa tietoa. Velvoitteiden toteutumista on selvitetty muun muassa kyselytutkimuksilla. Suomalaisen pelastuslaitosten 2017 -kyselytutkimuksen mukaan palovaroitinta pidetään erittäin tärkeänä ja palovaroitin löytyy jokaisesta kodista (Pelastusopiston julkaisu D1/2018). Pelastustoimen onnettomuustilastojen perusteella useasta asunnosta kuitenkin puuttuu toimivat palovaroittimet. Vuosina 2009–2018 asuinrakennusten tulipaloista keskimäärin 32 prosentissa ei asunnossa ollut palovaroitinta. Toimimattomia palovaroittimia oli keskimäärin 16 prosentissa asunnoista. Kuolemaan johtaneissa tulipaloissa palovaroitin puuttui tai ei toiminut keskimäärin 39 prosentissa tulipaloista. (Pelastustoimen taskutilasto 2009–2013, Pelastusopiston julkaisu 1/2014 ja Pelastustoimen taskutilasto 2014–2018, Pelastusopiston julkaisu D1/2019).

Pelastuslaitokset valvovat ja seuraavat palovaroitinvaatimusten toteutumista asuinrakennusten palotarkastuksilla ja paloturvallisuuden itsearviointilomakkeilla. Esimerkiksi Kymenlaakson pelastuslaitoksen vuonna 2019 kokoamien tietojen mukaan omakotitaloista noin 85 prosentissa oli palovaroittimia vähimmäisvaatimuksen edellyttämä määrä, mutta 13 prosenttia palovaroittimista ei toiminut ja 21 prosenttia oli yli 10 vuotta vanhoja. Tukes on selvittänyt ikääntyneiden palovaroittimien toimintaa ja luotettavuutta (Palovaroittimien ikääntymisselvitys, loppuraportti, 8.3.2018, ja Palovaroittimien ikääntymisselvitys jatkohanke 2020, loppuraportti, 27.10.2020). Selvitysten mukaan vanha palovaroitin ei toimi luotettavasti ja selvitysten tulokset tukevat tarvetta uusien palovaroittimien säännöllisellä korjauksella. Palovaroittimen käyttöikä on varsin lyhyt 7-10 vuotta.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen hankkeessa selvitettiin miten palovaroitinvaatimukset toteutuvat vuokrataloissa (Vuokratalojen turvallisuuden parantaminen teknisillä ratkaisulla, SPEK tutkii 24). Selvityksen kattamissa 193 asunnossa suuressa osassa oli puutteita palovaroittimissa. Palovaroittimet oli asennettu väärin,

niitä ei ollut riittävästi tai ne puuttuivat kokonaan, varoittimet olivat liian vanhoja tai eivät muusta syystä toimineet. Vuokrataloissa, joissa palovaroittimista huolehti vuokranantaja esimerkiksi uusimalla varoittimet vuokralaisen vaihtuessa, palovaroittimissa oli puutteita 20 prosentissa asunnoista. Vuokrataloissa, joissa palovaroittimien hankinta ja kunnossapito oli asukka-
kaan vastuulla, puutteita oli 70 prosentissa asunnoista.

Palovaroittimen hankinta- ja kunnossapitovelvoitteesta on tarpeellista säätää pelastuslaissa nykyistä tarkemmin. Asuntojen osalta palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuu olisi perusteltua säätää yksiselitteisesti rakennuksen omistajalle. Lisäksi asukkaalle olisi säädettävä velvoite ilmoittaa omistajalle, jos palovaroittimen paristo loppuu tai palovaroitin vikaantuu. Majoitustilojen ja hoitolaitosten osalta hankinta- ja kunnossapitovastuu olisi oltava rakennuksen omistajan sijasta toiminnanharjoittajalla kuten nykyisinkin.

Muutosten tavoitteena olisi velvoitteiden nykyistä parempi toteutuminen ja sääntelyn selkeys. Hankinta- ja kunnossapitovastuun muutosten voimaantulolle tarvitaan riittävän pitkä siirtymäaika, jotta taloyhtiöt ja muut asuinrakennusten omistajat voivat suunnitella, miten asian käytännössä järjestävät. Hankinta- ja kunnossapitovastuulle voidaan myös tarvita eripituiset siirtymäajat.

2.2.2 Reagointi valvonnassa havaittuihin puutteisiin

Voimassa olevan pelastuslain 81 §:n 1 momentissa säädetään korjausmääräyksen antamisesta. Kun alueen pelastusviranomaisen valvonnan yhteydessä havaitsee puutteita pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden noudattamisessa, on ne määrättävä korjattavaksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, korjaamiselle tulee antaa määräaika.

Useat valvonnassa havaitut pienemmät puutteet on mahdollista korjata saman tien ilman, että pelastusviranomaisen olisi aina tarpeen antaa niistä kirjallista korjausmääräystä. Tällaisia puutteita ovat esimerkiksi auki kiilatun palo-oven kiilan poistaminen, alkusammutuskaluston edessä olevien tavaroiden siirtäminen tai pelastustielle pysäköidyn auton siirtäminen.

Säännöstä olisi tarpeellista selventää siten, että korjausmääräyksen antamisen sijasta säädettäisiin, että pelastusviranomaisen on puututtava havaitsemiinsa laiminlyönteihin. Jos puutteita tai laiminlyöntejä ei voida heti korjata, on ne määrättävä korjattavaksi ja korjaamiselle annettava määräaika. Valvontakäynnistä on aina laadittava pöytäkirja, johon kirjattaisiin myös nämä viranomaisen tekemät havainnot sekä niiden johdosta toteutetut korjaavat toimenpiteet.

Muutoksen tarkoituksena olisi mahdollistaa sujuvampi ja tehokkaampi valvontatyö sekä vahvistaa osaltaan valvonnan neuvovaa ja ohjaavaa luonnetta.

2.2.3 Valvonta rakennushankkeen aikana

Pelastuslaissa säädetyille rakentamista koskeville vaatimuksille ei ole säädetty erillistä lupa- tai hyväksyntämenettelyä, vaan ne tarkoitettu valvottavan rakentamisen lupamenettelyssä. Tältä osin valvonnasta ei säädetä erikseen pelastuslaissa tai maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), eikä pelastusviranomaiselle ole säädetty nimenomaisia toimivaltuuksia rakentamisen aikaiseen valvontaan tai ohjaukseen.

Pelastuslaissa pelastuslaitoksen valvontatehtävä on rajattu pelastuslain 2 ja 3 lukujen säännösten noudattamiseen. Valvonnan toteuttamisesta säädetään pelastuslain 80 §:ssä, jonka mukaan palotarkastus saadaan suorittaa rakennuksessa ja rakennelmassa, niihin kuuluvissa huoneis-

toissa ja asunnoissa sekä muissa kohteissa. Pelastusviranomaisen toimivalta ei ole sidottu pelastuslaissa rakennusvalvonnan päätökseen rakennuksen käyttöönotosta, vaan lähinnä valvonnan sisältöön. Pelastuslain 2 ja 3 lukujen velvoitteet on kohdistettu rakennuksen omistajalle, haltijalle ja toiminnanharjoittajalle ja ne koskevat rakennuksen turvallista käyttöä, joten käytännössä pelastuslain vaatimukset tulevat sovellettaviksi rakennuksen käyttöönotosta lähtien.

Aiemmin pelastuslaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädettiin, millaisiin rakennuksiin pelastuslaitoksen oli tehtävä palotarkastus ennen rakennuksen käyttöönottoa. Vuoden 2011 pelastuslaissa tällaisesta sääntelystä luovuttiin. Käytännössä pelastuslaitokset tekevät kuitenkin edelleen valvontaa pitkälti samalla kohdeajattelulla erityisen palotarkastuksen nimellä. Erityisen palotarkastuksen yhteydessä kiinnitetään huomiota rakennuksen poistumisturvallisuuteen, henkilöturvallisuuteen liittyvien laitteistojen toimivuuteen, alkusammutusvälineisiin, pelastustoiminnan edellytysten toteutumiseen ja väestönsuojiiin. Palotarkastuksen tarkoituksena on, että ennen rakennuksen käyttöönottoa varmistettaisiin toteutettujen ratkaisujen olevan kunnossa myös pelastuslaissa säädettyjen vaatimusten osalta, sen sijaan että pelastusviranomaisen puuttuisi asioihin vasta vuoden tai kahden päästä valvontaa tehdessään. Näitä rakennuksen käyttöönottoon liittyviä erityisiä palotarkastuksia pelastuslaitokset tekivät vuonna 2020 yhteensä 3800 eli kyse on merkittävästä resurssien käytöstä, mikä olisi otettava huomioon pelastustoimen järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille.

Rakennushankkeen aikaisista ja rakennuksen käyttöönottoon liittyvistä pelastusviranomaisen tarkastuksista, lausunnoista ja muista toimintatavoista on sovittu pelastuslaitoksen ja kunnan rakennusvalvonnan kesken. Yhteisiä toimintatapoja on laadittu myös pelastuslaitosten yhteistyönä sekä esimerkiksi rakennusvalvontojen ja alan toimijoiden niin sanotuissa Topten-käytännöissä. Yleinen käytäntö on, että rakennuslupaehtoihin kirjataan vaatimus erityisen palotarkastuksen pitämisestä ennen rakennuksen käyttöönottoa. Usean pelastuslaitoksen omassa ohjeistuksessa vastuu rakennuslupaan merkitystä erityisen palotarkastuksen tilaamisesta on kohdennettu vastaavalle työnjohtajalle. Pelastuslaitosten taksapäätöksissä on määritetty maksu myös erityiselle palotarkastukselle.

Menettelystä, miten pelastusviranomainen osallistuu rakentamisen viranomaisvalvontaan, olisi tarpeellista säätää pelastuslaissa. Rakentamista ja rakentamisen lupia koskevissa kysymyksissä ratkaisuvallan tulee olla selkeästi rakennusvalvonnalla. Toimintatapa, jossa pelastusviranomainen tekee erityisen palotarkastuksen ja antaa lausunnon rakennusvalvontaviranomaiselle, on ollut toimiva ja vastannut käytännön tarpeita.

2.3 Pelastustoimintaa koskeva sääntely

2.3.1 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslain 34 §:n 1 momentin mukaan pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastuslain 26 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä hyvinvointialueen asianomainen monijäseninen toimielin. Pelastustoimintaa johtava pelastusviranomainen on tähän tehtävään määrätty henkilö. Näin ollen hyvinvointialueen asianomainen monijäseninen toimielin ei toimi pelastustoiminnan johtajana.

Voimassa olevan pelastuslain 34 §:n 3 momentin mukaan sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johta-

jasta ja hänen toimialueestaan toisin kuin 1 momentissa on säädetty. Ylemmällä pelastusviranomaisella olisi säännöksen perustelujen mukaan harkintansa mukaan tarvittaessa määräysvalta lähinnä laaja-alaisissa onnettomuuksissa käytännön kenttätoiminnan johtotehtävän säilyessä paikallisella johtajalla. Tämä tulisi etupäässä sovellettavaksi poikkeuksellisen suurissa onnettomuuksissa.

Pelastuslain 35 §:n 1 momentin mukaan, jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Säännöksen perustelujen mukaan esimerkiksi tulipalotilanteessa pelastuslaitoksen ja sen sopimuspalokuntien lisäksi useat eri viranomaiset hoitavat pelastustoiminnan ohessa omia lakisääteisiä tehtäviään. Poliisin lakisääteisenä tehtävänä on esimerkiksi huolehtia tulipalotilanteessa vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä poliisille kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla. Vastaavasti sosiaaliviranomaisten on niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti huolehdittava onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta. Tulipalo- ja muun onnettomuustilanteen asianmukainen hoitaminen edellyttää eri viranomaisten sujuvaa yhteistyötä. Säännös ei muuta eri viranomaisten lakisääteisiä velvollisuuksia tai toimivaltuuksia, vaan velvoittaa viranomaiset yhteistoimintaan ja yhteistoiminnan koordinoimiseen, joka on tarpeen pelastustoimintaan liittyvien moniviranomaistilanteiden hallinnassa.

Pelastuslain 36 §:n 1 momentin mukaan tulipalon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi sekä vaaran välttämiseksi hyvinvointialueen pelastusviranomaisella ja sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista käyttää pykälässä säädettyjä toimivaltuuksia.

Pelastustoiminnan johtamisessa ja siihen liittyvässä toimivallassa on kyse merkittävän julkisen vallan käyttämisestä. Suomen perustuslain (731/1999) 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Säteily- ja kemikaalionnettomuuksilla, myrskyillä ja muilla vastaavilla laajoilla onnettomuuksilla saattaa olla paikallisten vaikutusten lisäksi merkittäviä alueellisia ja jopa valtakunnallisia vaikutuksia. Näissä tilanteissa pelastustoiminnan tehokas johtaminen edellyttää käytännössä paikallisten toimenpiteiden lisäksi alueellisia ja valtakunnallisia järjestelyitä. Pelastustoiminnan kustannusvastuiden kohdentaminen edellyttää eri johtotasojen roolin täsmentämistä.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää ja siihen liittyvä toimivaltaa koskeva lainsäädäntö on toimivaa silloin kun onnettomuustilanne rajoittuu yhden pelastuslaitoksen alueelle ja tilanteesta voidaan selvittää pääsääntöisesti pelastuslaitoksen omilla voimavaroilla. Säännönmukaiseen toimintaan kuuluu pelastuslaitosten pelastuslain 45 §:n nojalla keskenään sopima yhteistoiminta ja pelastuslain 46 §:n nojalla tapahtuva muiden viranomaisten osallistuminen pelastustoimintaan. Voimassa oleva lainsäädäntö ja sen perusteella tehdyt sopimukset mahdollistavat tarvittavan avunsaannin pelastustoimintaa varten muilta pelastuslaitoksilta.

Aluehallintovirastojen vuonna 2016 julkaiseman raportin *Pelastuslaitosten suuronnettomuusvalmiudet Suomessa* mukaan pelastuslaitokset olivat laatineet yhteistoimintasopimuksia pääsääntöisesti naapuripelastuslaitosten kanssa ja niissä oli käsitelty lähinnä pelastustoimintaa päivittäisissä onnettomuuksissa pelastuslaitosten raja-alueilla sekä sovittu resurssien tarkoituksenmukaisesta käytöstä pelastuslaitosten välillä. Esimerkiksi kesän 2021 Kalajoen metsäpalossa

pelastuslaitosten avunanto ei pääsääntöisesti kuitenkaan perustunut etukäteen laadittuihin avunanto- ja vastaanottosuunnitelmiin. Henkilöstö- ja kalustoavun lisäksi pelastuslaitos voi tarvita tukea myös pelastustoiminnan johtamiseen erityisesti pitkäkestoisissa tilanteissa. Tämän vuoksi johtamiseen liittyvät järjestelyiden, suunnitelmien ja järjestelmien tulisi olla valtakunnallisesti mahdollisimman yhdenmukaisia.

Voimassa oleva pelastuslaki ei sisällä säännöksiä useamman pelastuslaitoksen alueelle tapahtuneiden onnettomuuksien pelastustoiminnan johtamiseksi silloin, kun johtaminen olisi perusteltua keskittää yhteistyöalueella. Pelastuslain 34 §:n 3 momentin mukaan sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan toisin kuin 1 momentissa on säädetty. Johtovastuu näissä tilanteissa olisi kuitenkin jo suunnittelun ja varautumisen näkökulmasta perusteltua määrittää etukäteen. Myös valtakunnallinen johtaminen edellyttää alueellisen johtamisen järjestämistä. Vastaavasti kuin alueellisessa johtamisessa, valtakunnallisen johtamisen suunnittelu ja varautuminen edellyttävät etukäteen määriteltyjä vastuita.

2.3.2 Tilannekuvan ylläpitäminen ja jakaminen

Voimassa olevan pelastuslain 32 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan pelastustoimintaan kuuluu pelastustoimintaan liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

Pelastuslain 32 §:n 2 momentin mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Pelastuslain 35 §:n 1 momentin mukaan, jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta.

Pelastuslain 34 §:n 3 momentin mukaan sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä. Tähän johtamistehtävään liittyen pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 2 kohdan mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on avustaa sisäministeriötä pelastustoiminnan johtamisessa tarvittavan tiedon hankinnassa ja tilannekuvan ylläpitämisessä.

Voimassa olevat säännökset velvoittavat ja oikeuttavat pelastustoiminnan johtamisesta vastaavia pelastusviranomaisia ylläpitämään pelastustoiminnan johtamisessa tarvittavaa tilannekuvaa. Vastuu tilannekuvasta kuuluu pelastuslain 32 §:n 1 ja 2 momentin mukaan lähtökohtaisesti pelastuslaitokselle silloin kun pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa. Pelastuslain 32 §:n 1 momentin ja 34 §:n 3 momentin sekä pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 2 kohdan mukaan sisäministeriö vastaa tilannekuvasta siltä osin, kun sisäministeriön pelastusviranomainen käyttää sille kuuluvia oikeuksia pelastustoiminnan johtamisessa. Aluehallintoviraston tehtävänä on avustaa sisäministeriötä pelastustoiminnan johtamisessa tarvittavan tiedon hankinnassa ja tilannekuvan ylläpitämisessä. Tilannekuvan ylläpitämisestä moniviranomaistilanteissa on säädetty pelastuslain 35 §:n 1 momentissa.

Voimassa oleva lainsäädäntö tunnistaa velvoitteen tilannekuvan muodostamiselle hyvinvointialueella ja valtakunnallisella tasolla. Sen sijaan laissa ei ole selkeästi säädetty velvoitteesta tilannekuvan muodostamiselle silloin, kun on kyse alueellisesti johdettavasta pelastustoiminnasta.

Lisäksi puutteena voidaan pitää sitä, että jatkuvan ja ennakoivan pelastustoiminnan suorituskykyä kuvaavan tilannekuvan ylläpitämistä ei ole järjestetty. Nykyinen velvoittavuus käsittää vain reagoivan tilannekuvan ylläpitämisen silloin, kun onnettomuus on konkreettisesti uhkaamassa tai jo tapahtunut.

Pelastustoimella olisi perusteltua olla paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti jatkuvasti ylläpidettävä tilannetietoisuus ja tilannekuva muun muassa uhkaavista tai tapahtuneista onnettomuuksista sekä sellaista häiriötilanteista, muista tapahtumista ja niiden uhkista, joilla voi olla vaikutusta pelastustoiminnan tehtäviin tai valmiuteen. Lisäksi tarvitaan tilannekuva pelastustoiminnan palvelujärjestelmän valmiudesta, joka sisältää tiedot muun muassa pelastustoiminnan palvelujärjestelmän toiminnasta ja kuormituksesta, henkilöstö- ja materiaaliressusseista sekä tukipalveluiden toiminnasta.

Tilannekuvan molemmin suuntaisesta aktiivisesta välittämisestä ja tiedonsaannista eri johtamistasojen välillä on tarpeen säätää nykyistä kattavammin.

2.3.3 Pelastustoiminnan johtaminen yhteistoimintatilanteessa ja johtoryhmä

Voimassa oleva pelastuslain 35 §:n mukaan, jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa. Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen. Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Ympäristönsuojelun asiantuntijan kuuleminen tarvittaessa olisi perusteltua myös pienemmissä vahingoissa, joissa ei välttämättä tarvetta johtoryhmän perustamiselle.

2.3.4 Pelastustoiminnan kustannukset

Pelastuslain 95 §:n mukaan pelastustoimen kustannuksista vastaa, jollei tässä laissa toisin säädetä, se, jonka velvollisuutena toimenpiteen tai tehtävän suorittaminen taikka siitä huolehtiminen on.

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 4 §:n mukaan hyvinvointialue vastaa pelastustoimen järjestämisestä alueellaan siten kuin tässä ja muussa laissa säädetään.

Pelastuslain 98 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen toiselle pelastuslaitokselle antamasta kalusto- ja miehistöavusta sekä muusta avusta on apua saanut laitos velvollinen suorittamaan täyden korvauksen, jollei toisin sovita.

Pelastuslain 99 §:n mukaan, jos metsä- tai maastopalo on ulottunut useammalle pelastustoimen alueelle, sammutuskustannukset maksaa se pelastuslaitos, jonka toimialueella palo on saanut

alkunsa, jollei toisin sovita. Muiden pelastuslaitosten on korvattava näistä kustannuksista osuutensa palaneen pinta-alan tai muun kohtuullisen perusteen mukaan.

Hyvinvointialueen rahoituslain (617/2021) 5 §:n mukaan valtion rahoituksen perusteena käytetään hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käyttökustannuksia, rahoituskustannuksia sekä suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia.

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevan pelastustoiminnan kustannukset katetaan hyvinvointialueille valtion rahoituksella. Hyvinvointialueen pelastusviranomaisten päätöksellä syntyviä kustannuksia ei ole perusteltua rahoittaa erikseen erillisellä valtionrahoituksella. Sääntelyä ei ole tarpeen tältä osin muuttaa.

Pelastuslain 95 §:n perusteluiden mukaan pelastustoimen tehtävistä huolehtivat ja niihin osallistuvat useiden toimialojen viranomaiset ja muut pelastuslaissa määritellyt tahot. Pelastuslain yksittäisissä säännöksissä määritellyt vastuutahot vastaisivat edelleenkin niiden vastuulle säädettyjen tehtävien aiheuttamista kustannuksista.

2.3.5 Pelastustoiminnan alkaminen ja päättyminen

Voimassa olevan pelastuslain 2 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastuslain 34 §:n 4 momentin mukaan, jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös.

Pelastuslain 32 §:n 2 momentin mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Pelastuslain 36 §:n mukaisia toimivaltuuksia voidaan käyttää tulipalon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi sekä vaaran välttämiseksi.

Voimassa olevan pelastuslain mukaan pelastustoiminnassa tarvittavia toimivaltuuksia voidaan käyttää paitsi onnettomuuden tapahduttua, myös jo onnettomuuden uhatessa. Pelastustoiminnan johtamisessa toimivaltuuksia saattaa joissain tapauksissa olla tarpeen käyttää jo hyvinkin aikaisessa vaiheessa ennen varsinaisen onnettomuuden tosiasiallista tapahtumista. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi tykkylumen kertyminen puiden oksistoon ja tarve väestönsuojien käyttöön ottamiseen jo ennen poikkeusolojen toteamista.

Pelastustoiminnan johtamisessa ja siihen liittyvässä toimivallassa on kyse merkittävän julkisen vallan käyttämisestä. Suomen perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Pelastustoiminnassa tarvittavien toimivaltuuksien käyttöön oton edellytyksiä onnettomuuden vasta uhatessa on tarpeen täsmentää.

Myös pelastustoiminnan johtajan päätöksellä pelastustoiminnan lopettamisesta saattaa olla merkittäviä vaikutuksia erityisesti yksityisten ja viranomaisten tehtäviin ja vastuisiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kuntien vastuu öljyvahinkojen jälkitorjunnasta, ja kohteen omistajan vastuu jälkiraivauksesta ja -vartioinnista. Pelastustoiminnan lopettaminen perustuu voimassa olevan pelastuslain mukaan pelastustoiminnan johtajan arvioon ja tarvittaessa asiantuntijan kuulemisen jälkeen tekemään päätökseen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että perusteet päätökselle vaihtelevat riippuen pelastustoiminnan johtajan omasta harkinnasta. Päätöksen merkittävyyden takia sen perusteiden tulee olla yhdenmukaisia ja sen kohteena olevia tahoja tulee kohdella yhdenmukaisesti.

2.4 Pelastusopistosta annetun lain muuttaminen

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2005/36/EY ammattipätevyys-tunnustamisesta vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion, joka vaatii säänneltyä ammattin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi alueellaan määrättyä ammattipätevyyttä, on tunnustettava kyseisen ammatin harjoittamisen aloittamiseen ja sen harjoittamiseen ammattipätevyys, joka on hankittu yhdessä tai useammassa muussa jäsenvaltiossa ja joka antaa kyseisen pätevyys-haltijalle oikeuden harjoittaa siellä samaa ammattia.

Direktiivin säännökset on pantu täytäntöön muun muassa ammattipätevyys-tunnustamisesta annetulla lailla. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan Opetushallitus päättää muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta säänneltyyn ammattiin, jollei muualla toisin säädetä. Oikeudesta harjoittaa ammattia toisessa maassa hankitun ammattipätevyys-tunnuksella päättää sama taho, joka myöntää oikeuden kyseisen ammatin harjoittamiseen Suomessa suoritettuna tutkinnon tai koulutuksen perusteella.

Ammattipätevyys-tunnustamisesta annetun lain 4 §:n säännös Opetushallituksen toimivaltaasta tulee sovellettavaksi silloin, kun muualla lainsäädännössä ei ole toisin säädetty. Lain esitöiden mukaan lähtökohtana tulisi olla se, että ammattipätevyys-tunnustamisesta vastaavaksi viranomaiseksi säädettäisiin tiettyä ammattia koskevassa erityislainsäädännössä se ammatin sääntelystä vastaavan hallinnonalan viranomainen, jolla on riittävä asiantuntemus ammattitoiminnan sisällöstä.

Pelastuslain 57 §:n mukaan pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen päätoimisen miehistön, alipäällystön ja päällystön viran tai tehtävän kelpoisuusvaatimuksena on virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista. Pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen (407/2011) mukaan pelastuslaitoksen päätoimiselta pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä vaaditaan, että 1) miehistöön kuuluva on suorittanut pelastuslain 55 §:ssä tarkoitetussa oppilaitoksessa miehistötutkinnon pelastajalinjalla tai tehtävää vastaavan miehistön kelpoisuuden tuottaneen aikaisemman tutkinnon pelastusalan oppilaitoksessa; 2) alipäällystöön kuuluva on suorittanut pelastuslain 55 §:ssä tarkoitetussa oppilaitoksessa alipäällystötutkinnon tai 3 kohdassa tarkoitetun päällystön kelpoisuuden tuottaneen tutkinnon taikka alipäällystön kelpoisuuden tuottaneen aikaisemman tutkinnon pelastusalan oppilaitoksessa; ja 3) päällystöön kuuluva on suorittanut pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon tai päällystön kelpoisuuden tuottaneen aikaisemman tutkinnon pelastusalan oppilaitoksessa.

Pelastuslain 63 §:ssä säädetään nuohoojan kelpoisuudesta. Säännöksen mukaan nuohoojalla tulee olla nuohoojan ammattitutkinto tai talotekniikan ammattitutkinto, jossa on suoritettu nuohouksen osaamisala.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 8 §:n mukaan päivystystehtävää hoitavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Hätäkeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (877/2010) 5 §:n mukaan päivystystehtävää hoitavalta henkilöstöltä vaaditaan hätäkeskuspäivystäjän tutkinto tai vastaava aikaisempi tutkinto taikka poliisin perustutkinto tai vastaava aikaisempi tutkinto.

Pelastuslaitoksen päätoimiselle pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöllä, nuohoojalla sekä Hätäkeskuslaitoksessa päivystystehtävää hoitavalla henkilöllä on säädetty kelpoisuusvaatimuksia, sillä kyseisissä ammateissa suoritetaan tehtäviä, joiden tarkoituksena on suojata perustulaisissa turvattua henkeä ja terveyttä sekä omaisuutta ja ympäristöä. Näissä ammateissa on korostettu osaamisvaatimus.

Pelastusalan ja hätäkeskuspäivystäjän koulutukset kuuluvat kokonaisuudessaan sisäministeriön hallinnonalaan. Pelastuslain 55 §:n mukaan valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja muusta pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta siten kuin Pelastusopistosta annetussa laissa säädetään. Pelastusopisto toimii sisäministeriön alaisuudessa.

Pelastusopistosta annetun lain 2 §:n mukaan Pelastusopiston tehtävänä on antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta sekä pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta. Pelastusopisto myöntää oikeuden pelastusalan miehistön ja alipäällystön ammatin harjoittamiseen Suomessa suoritettuna tutkinnon tai koulutuksen perusteella. Pelastustoimen ammatilliseen tutkintoon johtavia koulutusohjelmia ovat pelastajan koulutusohjelma, jossa suoritetaan pelastajatutkinto, ja pelastustoimen alipäällystön koulutusohjelma, jossa suoritetaan alipäällystötutkinto. Pelastusalan päällystöä koskevan ammattikorkeakoulututkinnon tutkinnonanto-oikeus on Poliisiammattikorkeakoululla. Pelastusopisto valmistelee yhteistyössä Poliisiammattikorkeakoulun kanssa opiskelijoiden valintaperusteet sekä opetussuunnitelman, ja Pelastusopisto järjestää opetussuunnitelman mukaista opetusta Pelastusopiston ja Poliisiammattikorkeakoulun keskenään sopimalla tavalla.

Nuohoojan kelpoisuusvaatimuksesta säädetään pelastuslaissa, joka kuuluu sisäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Nuohoojan pätevyysvaatimuksena on nuohoojan ammattitutkinto tai talotekniikan ammattitutkinnon suorittaminen nuohouksen osaamisalalta. Nuohoojan ammattitutkintoa ei ole voinut suorittaa enää 31.12.2021 jälkeen, mutta sen suorittaneet ovat yhä kelpoisia toimimaan nuohoojina. Vuodesta 2022 lähtien uudet nuohoojat suorittavat talotekniikan ammattitutkinnon. Opetushallitus vahvistaa talotekniikan ammattitutkintoa koskevat tutkintovaatimukset.

Ammattipätevyden tunnustamisesta vastaavasta viranomaisesta ei pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan sekä nuohoojan tehtävien osalta ole säädetty erityislainsäädännössä. Tämän vuoksi näitä tehtäviä koskevat ammattipätevyden tunnustamishakemukset käsittelee Opetushallitus ammattipätevyden tunnustamisesta annetun lain 4 §:n nojalla.

Opetushallituksella ei kuitenkaan ole samanlaista kansallisen pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutusjärjestelmää ja ammattitoimintaa koskevaa osaamista ja asiantuntemusta, jota sisäministeriön hallinnonalan viranomaisilta löytyy. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että muussa EU tai ETA -maassa suoritettuna pelastusalan, nuohoojan ja hätäkeskuspäivystäjän tehtäviä koskevat ammattipätevyden tunnustamishakemukset käsiteltäisiin sisäministeriön hallinnonalan viranomaisessa.

Opetushallitukselle tehtyjen hakemusten määrä on käytännössä ollut pieni. Hakemuksia on tullut vuosittain 1-3. Hakemukset ovat koskeneet pelastustoimen tutkintoja ja suurimmassa osassa

niistä on ollut kyse Ruotsissa suoritetusta tutkinnosta. Hätäkeskuspäivystäjän tai nuohoojan tehtäviä koskevia hakemuksia ei ole tullut.

3 Tavoitteet

Pelastuslaki

Tämän lakiesityksen tavoitteena on pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti uudistaa pelastuslakia ottaen huomioon pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen jaostojen arviomuistiot sekä niistä saadut lausunnot. Aikaisemmin tehtyjen muutosten lisäksi tällä hallituskaudella on tarkoitus toteuttaa kiireelliset ja välttämättömät muutokset pelastuslakiin. Pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeessa ja niistä saaduissa lausunnoissa esille tuodut perusteellisempaa lainvalmistelua ja säädösmuutosten vaikutusarviointia edellyttävät muutokset pelastuslakiin suunnitellaan toteutettavaksi seuraavalla hallituskaudella. Muilta osin pelastuslaki tulee aikaisemmin toteutetut osauudisukset huomioon ottaen uudistetuksi sisällöllisesti lähes kokonaan.

Esityksen tavoitteena on parantaa eri ministeriöiden ja muiden toimialojen toiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä ja yhteensovittamista pelastustoimessa, tehostaa pelastustoiminnan alueellista ja valtakunnallista johtamista sekä tilannekuvan ylläpitoa ja jakelua sekä parantaa pelastustoimintaan varautumista ja sen suunnittelua erityisesti yhteistyöalueella.

Onnettomuuksien ehkäisyä koskevien muutosehdotusten tavoitteena on selkeyttää sääntelyä ja viranomaiskäytäntöjä sekä näin edistää ja ylläpitää rakennusten paloturvallisuutta.

Asuntojen palovaroittimia koskevien muutosten tavoitteena on velvoitteiden nykyistä parempi toteutuminen ja sääntelyn selkeys.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävää koskevien muutosten tavoitteena on tehostaa viranomaiskäytäntöjä sekä selventää pelastuslaissa säädetyn valvonnan suhdetta rakentamisen lupakäsittelyyn ja valvontaan.

Pelastuslain mukaisten pelastusviranomaisten tiedonsaantioikeuksien sekä toimenpide-, valvonta- ja varautumisrekisteriä koskevien muutosten tavoitteena on varmistaa, että pelastusviranomaisilla on käytössään kaikki tarvittavat tiedot lakisääteisen pelastustoiminnan, valvontatehtävien, varautumisen ja onnettomuuksien ehkäisyntyön hoitamiseksi.

Pelastusopistosta annettu laki

Esityksen tavoitteena on järjestää ammattipätevyyden tunnustamista koskevaa menettely säättämällä Pelastusopisto ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavaksi tahoksi pelastusalan miehistön, alipäällystön ja päällystön, hätäkeskuspäivystäjän sekä nuohoojan pätevyysvaatimusten osalta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Yleiset säännökset

Pelastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siviilivalmiusneuvottelukunnasta, jonka tarkoituksena on edistää eri ministeriöiden ja muiden toimialojen toiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä pelastustoimessa.

Eräitä viranomaisten voimassa olevia tiedonsaantioikeuksia ja rekisterisäännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi ja täsmennettäväksi.

Pelastusviranomaisille lisättäisiin tiedonsaantioikeus hätäkeskuksiin liitettyjen paloilmoinlaitteistojen ja muiden vastaavien laitteistojen tietoihin pelastuslaissa säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi sekä pelastustoimintaa ja pelastustoiminnan suunnittelua ja kohdekohtaista vastemäärittelyä varten.

Esityksen mukaan toimenpiderekisteriin saisi tallentaa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain nojalla tehtävän valvonnan, ilmoitusten käsittelyyn tai asiakirjojen tallentamiseen liittyvät tiedot.

Nykyisin vapaaehtoinen varautumistehtävien rekisteri ehdotetaan säädettäväksi pakolliseksi. Pakollinen rekisterinpito mahdollistaisi nykyistä paremmin käytettävissä olevien voimavarojen arvioinnin ja hyödyntämisen sekä rekisteröidyille henkilöille selvittää heitä koskevat velvoitteet ja varaukset.

Valvontarekisteriin voitaisiin tallentaa jatkossa myös pelastuslaitoksille pelastuslain lisäksi muiden lakien mukaan toimitettavat ilmoitukset ja asiakirjat, joiden pohjalta tehdään muun muassa päätöksiä tai valvontaa. Myös edellä mainittujen asiakirjojen vastaanottamisesta, käsitteystä ja päätöksen teosta syntyvät tiedot ja viranomaisen asiakirjat voitaisiin tallentaa rekisteriin. Edelleen pelastuslaitos voisi tallentaa myös rakennuksissa olevien paloturvallisuuslaitteistojen tiedot.

Pelastuslain 104 §:ssä säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös pelastuslain 58 §:ssä säädettyjä erivapauspäätöksiä. Tämä olisi erivapauden hakijan näkökulmasta kevyempi menettely ja sen käyttöönotto lisäisi todennäköisesti hakijan oikeusturvaa.

Varoituksia koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi niin, että termit metsäpalovaroitus ja ruohikkopalovaroitus yhdistetään maastopalovaroitukseksi. Ehdotetulla muutoksella ei kuitenkaan olisi vaikutusta varoituksesta johtuviin velvoitteisiin tai vastuisiin. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti. Avotulen määritelmä nostettaisiin pykälän perusteluista pykälään.

Lisäksi eräisiin pykäläviittauksiin tehtäisiin muuttuneesta lainsäädännöstä johtuvia teknisiä muutoksia.

4.1.2 Onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontaa koskeva sääntely

Asuntojen palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovelvollisuutta ehdotetaan muutettavaksi niin, että vastuut kohdentuisivat asukkaan sijasta rakennuksen omistajalle.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävää koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän valvonnan yhteydessä havaittuihin puutteisiin reagoimisen osalta.

Pelastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jossa säädettäisiin rakennushankkeen aikana tehtävien palotarkastusten edellytyksistä.

4.1.3 Pelastustoimintaa koskeva sääntely

Pelastuslain 27 §:n 4 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että siitä käy selkeästi ilmi hyvinvointialueen tehtävä tuottamistavan valinnassa ja sopimuspalokunnan yhdenvertainen asema pelastustoimen palveluiden tuottajana.

Pelastustoiminnan tilannekuvatoimintaa ja sitä koskevien tiedonsaantioikeuksia ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että sääntely kattaisi nykyistä selkeämmin paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen tilannekuvan ylläpitämisen ja jakamisen sekä tilannekuvatoimintaan liittyvän yhteistoiminnan.

Pelastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi pelastustoiminnan yhteistyöalueella tapahtuvaa pelastustoiminnan johtamista koskeva säännös. Sisäministeriön pelastusviranomaisen oikeuksia pelastustoiminnan johtamisessa ehdotetaan täydennettäväksi ja täsmennettäväksi.

Pelastustoiminnan johtoryhmää koskevaa sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että ympäristönsuojelun asiantuntijaa olisi kuultava tai varattava tällaiselle tilaisuus tulla kuulluksi silloinkin, kun öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoiminnan johtoryhmää ei aseteta.

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksia ehdotetaan selkeyttäväksi niin, että toimivaltuuksia voitaisiin siinä määrin kuin ne ovat välttämättömiä käyttää onnettomuuden ilmeisesti uhatessa.

Pelastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvasta pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamisen ja pelastustoiminnan valtakunnallisen johtamisen ja yhteistoiminnan suunnittelusta.

Valtion osallistumista pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen koskevaa sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi. Ehdotuksen mukaan valtion varoilla hankittua kansainväliseen pelastustoimeen soveltuvaa kalustoa voitaisiin luovuttaa hyvinvointialueiden haltuun ja käyttöön edellyttäen, että luovutettu kalusto sijoitetaan ja varastoidaan siten, että se on viivytyksettä käytettävissä pelastuslain 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen ulkomaille. Hyvinvointialueiden pelastuslaitokset vastaisivat niiden hallussa ja käytössä olevien kansainvälisessä avunannossa hyödynnettävien varusteiden ja kaluston varastoinnista ja ylläpidosta siten, että nämä erityisvalmiudet, mukaan lukien henkilöstön osaaminen, ovat tarvittaessa sisäministeriön päätöksen mukaisesti käytettävissä kansainvälisiin tehtäviin Suomea sitovien sopimusten ja sitoumusten edellyttämällä tavalla.

Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Apua saanut pelastuslaitos olisi velvollinen suorittamaan täyden korvauksen myös avusta, joka perustuu yhteistyösuunnitelmaan tai pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen määräykseen. Avun antaminen perustuisi ensisijaisesti yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaan varautumiseen ja yhteistyösuunnitelmaan. Yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan avun antamisen kustannukset tulisivat otetuksi huomioon hyvinvointialuerahoituksessa.

4.1.4 Pelastusopistosta annettu laki

Pelastusopistosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan Pelastusopisto olisi toimivaltainen viranomaisen päättämään toisessa EU- tai ETA-valtiossa hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen päätoimisen miehistön, alipäällystön ja päällystön virassa tai tehtävässä, toimia nuohoojana sekä hoitaa Hätäkeskuslaitoksessa päivystystehtävää. Päätöstä tehdessään Pelastusopiston tulisi noudattaa ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain säännöksiä. Ehdotettu säännös olisi erityissäännös suhteessa ammattipätevyyden tunnustamisesta annettuun lakiin.

Pelastusopistolla olisi Opetushallitusta paremmat edellytykset toimia pelastusalan miehistön, alipäällystön ja päällystön sekä hätäkeskuspäivystäjän tehtävien osalta ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavana viranomaisena, sillä Pelastusopisto antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta sekä pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta. Opetushallitus, joka tällä hetkellä toimii näiden tehtävien osalta ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavana viranomaisena, joutuu joka tapauksessa tukeutumaan Pelastusopiston antamaan lausuntoon ammattipätevyyden tunnustamista koskevaa päätöstä tehdessään. Myös nuohoojana toimimista koskeva ammattipätevyyden tunnustaminen olisi perusteltua säätää Pelastusopiston tehtäväksi, sillä sisäministeriön hallinnonalan tehtäviä koskeva ammattipätevyyden tunnustaminen olisi tarkoituksenmukaista ja tehokkainta toteuttaa yhden viranomaisen toimesta.

Ammattipätevyysien tunnustamisessa sovellettaisiin ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain säännöksiä. Laissa ammattipätevyysien tunnustamisesta on säännöksiä muun muassa korvaavista toimenpiteistä, joita ammattipätevyyden tunnustamispäätöksessä hakijalle voidaan asettaa, hakemuksen liitteistä, joita ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaava viranomaisen voi hakijalta vaatia sekä määräajoista, joiden kuluessa hakemus on ratkaistava.

4.2 Pelastuslain muuttamisesta johtuvat pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksien asemaan ja yrityksiin

Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuun muuttaminen ehdotetulla tavalla merkitsisi uutta velvoitetta suurelle osalle asuinrakennusten omistajia, erityisesti vaikutukset kohdistuisivat asunto-osakeyhtiöihin ja muihin vastaaviin yhteisöihin. Rakennuksen omistajiin kohdistuvat vaikutukset riippuisivat siitä, onko asunnoissa ennestään paristopalovaroittimet vai sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet. Vaikutukset riippuvat lisäksi asuntojen määrästä ja koosta sekä rakennuksen omistajuudesta. Kustannusten osalta olisi kyse niiden kohdentumisesta uudella tavalla eli asukkaan sijasta rakennuksen omistajalle. Kustannuksia syntyy palovaroittimien hankinnasta ja asentamisesta, palovaroittimien pariston vaihdosta sekä vanhan tai rikkoutuneen palovaroittimen vaihdosta. Myös sähköverkkoon kytketyissä palovaroittimissa on paristo, joka on vaihdettava säännöllisesti.

Pelastuslain nykyisen sääntelyn mukaan palovaroittimen hankinta- ja kunnossapitovastuu on säädetty asunnon haltijalle. Tilastokeskuksen rakennuksia ja asuntoja koskevan tilaston mukaan vuoden 2020 lopussa asuntoja oli yhteensä noin 3 124 000. Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuun siirtyminen asunnon haltijalta rakennuksen omistajalle kohdistuu pääasiassa asuinkerrostalojen ja rivitalojen omistajiin, joita oli yhteensä noin 150 000 (65 000 kerrostalo-yhtiötä, 84 000 rivitaloyhtiötä). Asuntoja näissä oli yhteensä noin 1 888 000 (kerrostaloasuntoja

1 468 000, rivitaloasuntoja 420 000). Rakennuksissa, joissa on jo sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet, ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutusta nykytilanteeseen. Tällaisia asuinrakennuksia on noin 15 000 (7 200 kerrostaloa, 8 000 rivitaloa).

Omakotitaloissa asunnon haltija on useimmiten myös rakennuksen omistaja, jolloin hankinta- ja kunnossapitovastuun siirtyminen asunnon haltijalta rakennuksen omistajalle ei aiheuta toimintatapojen muutoksia tai taloudellisia vaikutuksia. Omakoti- ja paritaloissa asuntoja oli noin 1 179 000 ja muissa rakennuksissa 58 000 asuntoa.

Palovaroitinvaatimus koskee myös vapaa-ajan asuntoja. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2020 lopussa oli 508 000 kesämökkiä. Lukuun sisältyvät myös vuokrattavat lomamökit.

Nykyisten vaatimusten mukaan palovaroittimia on asunnossa oltava palon havaitsemisen ja asukkaiden varoittamisen kannalta riittävä määrä eli esimerkiksi eteisessä ja jokaisessa makuuhuoneessa. Asetuksen mukainen, asunnon kokoon perustuva vähimmäisvaatimus on yksi palovaroitin asunnon jokaista alkavaa 60 neliömetriä kohden ja useampikerroksessa asunnossa vähintään yksi varoitin jokaisessa kerroksessa tai kerrostasossa. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 asunnon keskimääräinen huoneistoala oli 79,4 neliömetriä. Erillisissä pientaloissa asunnot ovat selkeästi suurempia, keskimääräinen huoneistoala oli 112,8 neliömetriä. Asuinkerrostaloissa keskimääräinen huoneistoala oli 55,5 neliömetriä. Yksiöiden keskipinta-ala oli 34, kaksioiden 54 ja kolmioiden 79 neliömetriä. Yleisin huoneistotyyppi oli kaksio. Kaikkiaan kaksioita oli 938 000 eli 30 prosenttia koko asuntokannasta. Yksiöitä oli 481 000 eli 15 prosenttia asuntokannasta. Karkeasti arvioiden palovaroittimia on asunnoissa yhteensä vähintään 4–6 miljoonaa.

Ehdotetulla kunnossapitovastuun muutoksella on vaikutusta erityisesti vanhemmissa asuinrakennuksissa, joissa on paristopalovaroittimet. Uudisrakentamisessa ja rakennuksissa, joissa on jo sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet, muutoksella ei olisi vaikutusta nykytilanteeseen. Kerros- ja rivitaloasuntoja, joissa nykyisin on paristopalovaroittimet ja joiden kunnossapito on huoneiston haltijan vastuulla, on yhteensä noin 1,5 miljoonaa ja näissä on laskennallisesti yhteensä noin 2,25 miljoonaa palovaroitinta. Rakennuksen elinkaaren aikaisten palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitokustannusten kannalta lähtökohtaisesti edullisinta on asentaa palovaroittimeen 10 vuoden paristo. Koska myös palovaroitin on uusittava vähintään 10 vuoden välein, ei tällöin tule erillistä kustannusta vuosittaisesta pariston vaihdosta. Jos asennus- ja vaihtotyön kustannukseksi oletetaan 40 euroa palovaroitinta kohti, tekisi tämä yhteensä 90 miljoonaa euroa eli laskennallisesti kustannus olisi 9 miljoonaa euroa vuosittain. Kokonaiskustannus on kuitenkin tätä suurempi, koska palovaroittimet ja paristot eivät välttämättä kestä suunniteltua 10 vuotta ja niitä joudutaan uusimaan. Myöskään palovaroittimen hankintakustannus ei sisälly tähän lukuun, koska hankintakustannus syntyy riippumatta siitä, onko palovaroitin huoneiston haltijan vai rakennuksen omistajan vastuulla. Edullisimmat paristopalovaroittimet maksavat 5–10 euroa kappale.

Hankinta- ja kunnossapitovastuun muutoksille tarvitaan vähintään kahden vuoden siirtymäaika, jotta rakennusten omistajat voivat suunnitella, miten asian käytännössä järjestävät. Jos asunnoissa on paristopalovaroittimet, taloyhtiöllä ei yleensä ole tietoa millaiset varoittimet asunnoissa on, eikä myöskään sitä onko palovaroittimia riittävä määrä. Myös palovaroittimien uusiminen voi olla tarpeen. Kunnossapitovastuun hoitamisen kannalta käytännössä on helpompaa, jos asunnoissa on rakennuksen omistajan hankkimat ja asentamat palovaroittimet, koska silloin ne ovat samanlaiset ja saman ikäiset kaikissa asunnoissa.

4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen

Vaikutukset valtion talouteen

Ehdotettavalla lailla on pysyviä taloudellisia vaikutuksia valtion talouteen.

Perustettavaksi ehdotetun siviilivalmiusneuvottelukunnan työskentelyn koordinoimiseksi esitetään palkattavaksi päätoiminen pääsihteeri sisäministeriön pelastusosastolle. Pääsihteerin tehtävinä olisi vastata neuvottelukunnan työn suunnittelusta ja kokousten järjestelyihin liittyvistä toimenpiteistä. Pääsihteeri huolehtisi myös neuvottelukunnan työskentelyn toimivuutta edistävistä yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta neuvottelukunnan työhön osallistuvien organisaatioiden ja muiden toimialojen keskeisten viranomaisten kanssa. Pääsihteeri mahdollisesti vastaisi myös pelastustoimen järjestämislain 9 §:n mukaisen neuvottelukunnan pääsihteerin tehtävistä. Tämä edellyttää yhden henkilötyövuoden lisäystä sisäministeriölle.

Sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteensovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämässä sekä huolehtii muista sisäministeriölle pelastuslaissa säädettyistä tehtävistä. Ehdotetut muutokset lisäisivät sisäministeriön tehtäviä ja vastuita pelastustoiminnan valtakunnallisessa johtamisessa ja siihen liittyvässä tilannekuvatoiminnassa.

Ehdotetun muutoksen johdosta sisäministeriön pelastusviranomainen voisi ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä tarvittavien valtakunnallisten järjestelyjen, onnettomuuden laadun tai laajuuden takia. Sisäministeriön pelastusviranomainen vastaisi valtakunnallisen tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Muutoksen perusteella pelastustoiminnan valtakunnallista johtamista ja yhteistoimintaa koskevat suunnitelmat tulisi laatia sisäministeriön johdolla ja yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa. Sisäministeriölle ehdotetut tehtävät edellyttävät uusia henkilöresursseja.

Pelastustoimintaa johdetaan, tilannekuvaa ylläpidetään ja niihin liittyvää suunnittelua tehdään kolmella tasolla. Sisäministeriön ohjaustehtävään kuuluu pelastuslaitosten ja pelastustoiminnan yhteistyöalueella tapahtuvan toiminnan ja suunnittelun ohjaaminen. Lisäksi sisäministeriön tehtävänä on yhteensovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa. Sisäministeriö vastaa näistä tehtävistä valtakunnan tasolla. Pelastustoiminnan valtakunnallinen ja alueellinen johtaminen edellyttää toiminnan ja siihen liittyvän suunnittelun tehostamista ja yhdenmukaistamista kaikilla kolmella johtamistasolla. Sisäministeriöltä edellytetään jatkuvaa johtamisvalmiutta ja kykyä ylläpitää tilannekuvaa niin kansallisessa kuin kansainvälisen pelastustoiminnassa. Pelastustoiminnan johtamisen lisäksi sisäministeriön vastuulla on myös poikkeusolojen väestönsuojeluun varautumis- ja johtamistehtäviä. Johtamisen, suunnittelun ja yhteensovittamisen tehostaminen edellyttää sisäministeriölle uusia henkilöresursseja. Valtakunnallisen johtamisen ja tilannekuvan ylläpitämisen jatkuva 24/7 valmius valtakunnallisessa tilanne- ja johdokeskuksessa edellyttää arviolta kuuden henkilötyövuoden lisäystä sisäministeriölle. Muun päivystysluontoisen tehtävänsä ohella nämä henkilöt osallistuisivat pelastustoiminnan valtakunnallista johtamista ja yhteistoimintaa koskevien sisäministeriön vastuulla olevien suunnitelmien laatimiseen ja ylläpitämiseen.

Pelastuslaitosten suunnitteluun ja muuhun suunnitteluun kohdistuvan sisäministeriön ohjaustehtävän tehostaminen edellyttää edellä sanotun lisäksi arviolta kuuden henkilötyövuoden lisäystä sisäministeriölle. Tällä varmistettaisiin suunnittelutehtävän ja ohjaustehtävän lisäksi myös riittävä pelastustoiminnan johtamiseen perehtyneen ja koulutetun henkilöstön saatavuus silloin kun sisäministeriön on välttämätöntä ottaa tilanne johtaaksensa.

Alustavan arvion mukaan sisäministeriön lisääntyvistä tehtävistä ja vastuista aiheutuisi vuosina 2024-2026 lisäresurssitarpeita seuraavasti:

Resurssitarve (htv)	Arvio 2024	Arvio 2025	Arvio 2026
Pelastustoiminnan valtakunnallisen johtamisen ja yhteistoiminnan suunnittelu ja toteuttaminen	6	6	6
Valtakunnallisen tilannekuvatoiminnan toteuttaminen	6	6	6
Neuvottelukunnan perustaminen	1	1	1
Yhteensä	13	13	13

Esityksen mukaiset toimet toteutetaan voimassa olevassa julkisen talouden suunnitelmassa osoitettujen kehysmäärärahojen puitteissa tarvittaessa hallinnonalan määrärahojen uudelleenkohdennuksin. Mahdolliset kehyksen ylittävät resurssitarpeet käsitellään erikseen osana tulevia talousarvioita ja julkisen talouden suunnitelmia koskevia neuvotteluja.

Alustavan arvion mukaan sisäministeriön vuosien 2024-2026 vuotuinen määrärahatarve olisi seuraava:

Määrärahatarve (1000 €)	Momentti	Arvio 2024	Arvio 2025	Arvio 2026
Pelastustoiminnan valtakunnallisen johtamisen ja yhteistoiminnan suunnittelu ja toteuttaminen	26.30.01	480	480	480
Valtakunnallisen tilannekuvatoiminnan toteuttaminen	26.30.01	580	580	580
Neuvottelukunnan perustaminen	26.01.01	120	120	120
Yhteensä		1 180	1 180	1 180

Vaikutukset hyvinvointialueiden talouteen

Hyvinvointialueet vastaavat vuoden 2023 alusta lähtien pelastustoimen järjestämisestä. Pelastustoimella tarkoitetaan tehtäväalaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta. Esityksellä ei säädettäisi hyvinvointialueille uusia tehtäviä, vaan sillä täsmennettäisiin voimassa olevan pelastuslain mukaisia pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä ja vastuuta sekä nykyisiä toimintatapoja.

Pelastustoimeen kuuluvien tehtävien rahoituksesta säädetään laissa hyvinvointialueen rahoituksesta. Valtion rahoituksen tarkoituksena on turvata hyvinvointialueille riittävät ja oikeasuhtaiset taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisten tehtävien järjestämisestä. Lähtökohtana on, että valtion rahoitus olisi kattava hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien kaikkien tehtävien hoitamiseen.

Yksittäisellä hyvinvointialueella on oikeus saada laskennallisen rahoituksen lisäksi valtiolta lisärahoitusta se määrä, joka on tarpeen perustuslain 7, 15, ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin kytkeytyvien pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi, jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi riittävien palvelujen turvaamisen. Lisäksi voidaan käyttää tapauskohtaisesti myös valtionavustusrahoitusta luonteeltaan poikkeuksellisiin ja tilapäisiin kustannuksiin esimerkiksi suuronnettomuuden kohdatessa yksittäisiä hyvinvointialueita.

Tilannekuvatoimintaan kuuluvien tehtävien kokoamisesta yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi säädetään laissa pelastustoimen järjestämisestä. Hyvinvointialue, jonka järjestettäväksi tehtävä on osoitettu, vastaa hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaisesti tehtävään kuuluvien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Muilla hyvinvointialueilla ei ole päätösvaltaa 1 momentissa tarkoitetuista palveluista, eivätkä ne saa järjestää, tuottaa tai hankkia muualta mainittuja palveluja. Kukin hyvinvointialue vastaa kuitenkin tehtäviensä rahoituksesta ja ne ovat velvollisia korvaamaan kootusta tehtävästä ja siihen kuuluvista palveluista ja muista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Hyvinvointialue osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon. Valmiuden ylläpidosta johtuvat kustannukset maksetaan valtion varoista.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.2.1 Vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin

Ehdotettu sisäministeriön ja sen keskeisten yhteistyötahojen edustajista koostuva hyvinvointialueiden ohjaamiseen tarkoitettua neuvottelukuntaa laajempi yhteistoimintaelin edistäisi eri ministeriöiden ja muiden toimialojen toiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä pelastustoimessa.

Ehdotetuilla tiedonsaantioikeuksia ja rekistereitä koskevien säännösten täsmentämisellä ei olisi vaikutuksia viranomaisten keskinäisiin tehtäviin ja toimivaltasuhteisiin.

Muutoksenhakua koskevalla ehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Hallinto-oikeuksiin tehtävien valitusten määrä todennäköisesti vähenisi.

Ehdotetut pelastustoimen valtakunnallista ja alueellista johtamista ja pelastustoimintaan kuuluvan avun antamista koskevat säännökset selkeyttäisivät ja yhdenmukaistaisivat hyvinvointialueen viranomaisten keskinäisiä sekä valtion ja hyvinvointialueiden viranomaisten välisiä toimivaltasuhteita sekä tehostaisivat viranomaisten yhteistoimintaa ja koordinaatiota pelastustoiminnassa. Valtion pelastusviranomaisten toimivalta suhteessa hyvinvointialueiden pelastusviranomaisiin lisääntyisi tilanteissa, jotka edellyttävät valtakunnallista päätöksentekoa. Yhdenmukaiset toimintamallit parantaisivat pelastustoimen palveluiden yhdenvertaista saatavuutta niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti.

Tilannekuvatoimintaan liittyvät velvoitteet kuuluvat jo voimassa olevan lain mukaan pelastustoimintaan ja siten siitä vastuussa olevien viranomaisten velvollisuuksiin. Tilannekuvatoimintaan liittyvät esitykset eivät sellaisenaan muuttaisi viranomaisten keskinäisiä suhteita, mutta ne selkeyttäisivät erityisesti alueellisen tilannekuvan muodostamista ja jakamista sekä yhdenmu-kaistaisivat viranomaisten toimintaa.

Ehdotetut muutokset täsmentäisivät valtion ja hyvinvointialueiden keskinäisiä kustannusvas-tuita.

4.2.2.2 Vaikutukset viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin

Muutoksenhakua koskevalla ehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia viranomaisten työ-määrään tai kustannuksiin. Hallinto-oikeuksiin tehtävien valitusten määrä todennäköisesti vä-henisi.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävän sääntelyyn ehdotetut muutokset eivät muuttaisi pelastusvi-ranomaisen tehtäviä tai toimivaltuuksia, vaan tarkoituksena on vähentää tarpeetonta hallinnol-lista työtä. Pelastuslaitokset tekevät vuosittain yhteensä 55 000–60 000 palotarkastusta. Nykyi-sin palotarkastuspöytäkirjoista arviolta 80–90 % sisältää velvoittavia korjausmääräyksiä.

Ehdotettu uusi säännös pelastusviranomaisen tarkastuksista rakennushankkeen aikana ei muut-taisi pelastusviranomaisen tehtäviä tai toimivaltuuksia, vaan säännöksen tarkoituksena on sel-keyttää toimintatapoja. Asiallisesti olisi kyse vakiintuneen käytännön viemisestä sääntelyyn. Tarkastuksen tekemisestä voitaisiin päättää nykyiseen tapaan joustavasti rakentamisen lupakä-sittelyssä ja tarkastuksia tehtäisiin pääsääntöisesti asuinkerrostaloihin, erilaisiin hoito- ja majoi-tustiloihin, kokoontumis- ja liiketiloihin ja suuriin tuotanto- ja varastotiloihin. Tarkastuksia teh-täisiin myös rakennuskohteisiin, joissa pelastustoiminnan edellytysten valvonta on erityisen tär-keää. Näitä ovat esimerkiksi korkeat rakennukset, maanalainen rakentaminen ja pelastuslain 48 §:n mukaiset erityistä vaaraa aiheuttavat kohteet.

Pelastuslaitokset tekivät vuonna 2020 yhteensä 3800 rakennusten käyttöönottoon liittyvää eri-tyistä palotarkastusta. Tarkastusten määrän arvioidaan pysyvän ennallaan lähivuosina.

Pelastuslaitosten on arvioitu käyttävän rakentamisen ohjaukseen liittyvään toimintaan yhteensä noin 60 henkilötyövuotta, mistä 65 % kohdistuu suunnitteluvaiheeseen. Tarkastusten lisäksi tämä tarkoittaa suunnittelijoiden ja rakentajien neuvontaa sekä lausuntoja, kokouksia ja muuta yhteydenpitoa kuntien rakennusvalvonnan kanssa.

Pelastuslaitosten tekemät palotarkastukset ovat maksullisia pelastuslain 96 §:n mukaisesti. Maksujen suuruus on päätetty alueen pelastustoimen hyväksymässä taksassa. Esimerkiksi Uu-denmaan pelastuslaitosten taksapäätösten mukaan rakennushankkeen aikana tehtävistä tarkas-tuksista perittävä maksu koostuu perusmaksusta ja tuntihintapohjaisesta lisämaksusta. Vuonna 2021 perusmaksu on 102 euroa ja sisältää kahden tunnin kohdekäynnin, minkä ylittävältä ajalta lisämaksu on 51 euroa tunti.

Pelastuslain mukaan maksut voivat olla suuruudeltaan enintään suoritteiden tuottamisesta pelas-tustoimelle aiheutuneiden kokonaiskustannusten mukaiset, mutta maksuilta ei ole edellytetty omakustannusvastaavuutta. Pelastuslaitosten tarkastuksista perimät maksut perustuvat yleensä vain tarkastuskäyntiin käytettyyn työaikaan, ja maksut ovatkin alhaisempia kuin vastaavat mui-den viranomaisten valvonta- ja tarkastusmaksut. On todennäköistä, että jatkossa myös pelastus-laitosten maksuissa pyritään parempaan kustannusvastaavuuteen, jolloin tarkastuksista perittä-vät maksut nousisivat nykyisestä.

Pelastustoimintaa ja sen johtamista sekä tilannekuvatoimintaa koskevilla ehdotuksilla ei olisi vaikutuksia viranomaisten voimassa olevan pelastuslain mukaisiin tehtäviin. Muutokset täsmentäisivät voimassa olevan lain mukaisia viranomaisten välistä työnjakoa ja kustannusvastuita koskevia velvoitteita. Muutoksilla ei siirrettäisi tehtäviä viranomaisilta kansalaisille tai yksityiselle sektorille tai päinvastoin eikä ehdotuksilla olisi vaikutuksia kansalaisten asiointiin viranomaisten kanssa.

4.2.2.3 Vaikutukset henkilöstöön ja organisaatioon

Ehdotettu sisäministeriön ja sen keskeisten yhteistyötahojen edustajista koostuvan yhteistoimintaelimen perustaminen ja toiminta lisäisi sisäministeriölle hallinnollisia menettelyjä ja kustannuksia. Neuvottelukunnan kokousten valmistelu, toimeenpano ja sihteerityö edellyttävät lisäresursointia sisäministeriölle.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä pelastuslaitosten kumppanina vahvistetaan tunnistaen myös niiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet. Hyvinvointialueiden perustamisesta johtuen sopimuspalokuntia ei käytettäisi pelkästään pelastuslaitosten kumppanina tai hyvinvointialueen apuna, vaan hyvinvointialue voisi päättämällään tavalla tuottaa pelastustoimintaan kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen sopimuspalokunnalta tai muulta pelastusalalla toimivalta yhteisöltä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä. Sopimuspalokuntien aseman ja siten toimintaedellytysten voidaan arvioida paranevan sen johdosta, että niiden sopimuslumppanina ja suorana yhteistyötahona olisi tuottajan sijaan pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaava hyvinvointialue.

Varautumistehtävien rekisteriin ehdotetut muutokset lisäisivät hallinnollisia tehtäviä jonkin verran niiden hyvinvointialueiden osalta, jotka eivät tällä hetkellä kyseistä rekisteriä pidä yllä. Muut rekistereihin ja tiedonsaantiin ehdotetut lisäykset täydentäisivät ja täsmentäisivät nykyistä sääntelyä eikä niillä olisi merkittävää vaikutusta kustannuksiin tai työmäärään.

Muutoksenhakua koskevalla ehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia viranomaisten työmäärään tai kustannuksiin. Hallinto-oikeuksiin tehtävien valitusten määrä todennäköisesti vähenisi.

Pelastustoiminnan valtakunnallisen johtamisen ja yhteistoiminnan suunnittelu ja toteuttaminen lisäisivät sisäministeriön kustannuksia ja edellyttäisivät noin 6 henkilötyövuoden lisäresursointia sisäministeriölle.

Pelastustoiminnan valtakunnallinen tilannekuvatoiminnan suunnittelu ja toteuttaminen lisäisivät sisäministeriön kustannuksia ja edellyttäisivät noin 6 henkilötyövuoden lisäresursointia sisäministeriölle. Lisäksi valtakunnallisen tilannekuvatoiminnan toteuttaminen edellyttäisi toimintaan-, kalusteisiin- tai laitteisiin liittyviä hankintoja.

Pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvasta pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamisen ja yhteistoiminnan suunnittelusta on säädetty jo voimassa olevassa pelastuslaissa ja sen nojalla annetussa sisäministeriön asetuksessa. Ehdotetut muutokset täsmentäisivät olemassa olevia velvoitteita ja osittain siirtäisivät sääntelyä asetuksesta lain tasolle eikä niillä näin ollen olisi uusia henkilöstövaikutuksia.

Tilannekuvatoiminta kuuluu jo voimassa olevan lain nojalla hyvinvointialueen tehtäviin, eikä ehdotetuilla täsmennyksillä olisi uusia henkilöstövaikutuksia. Alueellinen tilannekuvatoiminta

toteutettaisiin hyvinvointialueiden olemassa olevien resurssien yhteiskäytöllä, eikä sillä näin ollen olisi merkittäviä uusia henkilöstövaikutuksia.

4.2.2.4 Vaikutukset hallinnollisiin menettelyihin ja kustannuksiin.

Varautumistehtävien rekisteriin ehdotetut muutokset lisääisivät hallinnollisia tehtäviä jonkin verran niiden hyvinvointialueiden osalta, jotka eivät tällä hetkellä kyseistä rekisteriä pidä yllä. Muut rekistereihin ja tiedonsaantiin ehdotetut lisäykset täydentäisivät ja täsmentäisivät nykyistä sääntelyä eikä niillä olisi merkittävää vaikutusta kustannuksiin tai työmäärään.

Muutoksenhakua koskevalla ehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia viranomaisten työmäärään tai kustannuksiin. Hallinto-oikeuksiin tehtävien valitusten määrä todennäköisesti vähenisi.

Tilannekuvatoimintaan liittyvät tilannekuvan ylläpitoon ja välittämiseen kuuluvat velvoitteet kuuluvat jo voimassa olevan lain mukaan pelastustoimintaan ja siten siitä vastuussa olevien viranomaisten velvollisuuksiin. Tilannekuvatoimintaan liittyvät esitykset eivät siten sellaisenaan lisääisi viranomaisten tiedonanto-, selvitys- ja raportointivelvollisuuksia.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

Ruohikko- ja metsäpalovaroituksen yhdistäminen maastopalovaroitukseksi helpottaisi viestintää ja asian ymmärtämistä yleisesti. Varoituksen oikeusvaikutukset olisivat riittävän yksiselitteisesti määriteltyjä. Tämä todennäköisesti tehostaisi maastopalojen ennaltaehkäisyä ja niiden torjuntaa.

Pelastustoimintaa koskevalla ehdotuksella parannettaisiin pelastustoimen järjestelmän toimivuutta ja tehokkuutta sekä yhdenmukaisuutta. Tällä olisi myönteisiä vaikutuksia pelastustoimen mahdollisuuksiin vaikuttaa ympäristöriskien hallintaan. Tämä korostuisi erityisesti tulvien ja myrskytuhojen hallinnassa.

Ympäristönsuojelun asiantuntijan kuulemisella kattavasti öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoiminnassa parannettaisiin ympäristönsuojelun näkökulman huomioon ottamista.

Valtion lisääntyvä koordinaatio lisääisi myös ympäristöonnettomuuksien torjunnan yhdenmukaisuutta.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotettua oikaisuvaatimussääntelyä on pidettävä erivapauden hakijan näkökulmasta kevyempänä menettelynä ja sen käyttöönotto lisääisi todennäköisesti hakijoiden oikeusturvaa.

Ruohikko- ja metsäpalovaroituksen yhdistäminen maastopalovaroitukseksi helpottaisi viestintää ja asian ymmärtämistä yleisesti. Varoituksen oikeusvaikutukset olisivat riittävän yksiselitteisesti määriteltyjä.

Pelastustoimen onnettomuustilastojen mukaan lähes joka toisessa asuinrakennuksen tulipalossa havaittiin, että asunnossa ei ollut toimivaa palovaroitinta. Luku on viime vuodet pysynyt suunnilleen samalla tasolla. Muiden selvitysten perusteella voidaan arvioida, että kokonaan palovaroitin puuttuu noin 20 prosentista asuntopaikoista.

Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuuseen ehdotettujen säädösmuutosten tavoitteena on parantaa asiantilaa niin, että jatkossa lähtökohtaisesti kaikissa asunnoissa olisi toimivat palovaroittimet. Muutosten vaikutukset kohdistuvat erityisesti kerros- ja rivitaloihin, joissa palovaroittimen puuttuminen tai toimimattomuus vaikuttaa myös naapuriasuntojen paloturvallisuuteen. Taloyhtiöissä kaikki asukkaat eivät myöskään välttämättä itse kykene vaihtamaan palovaroitinta tai sen paristoa, jolloin vastuun siirtämisen asukkaalta taloyhtiölle voidaan olettaa parantavan tilannetta huomattavasti.

Muutosten toimeenpanossa viestinnän merkitys on suuri. Rakennusten omistajat tarvitsevat tietoa vaatimuksista sekä hyvistä käytännöistä. Taloyhtiöille on jo tuotettu jonkin verran tietoa ja tukimateriaalia. Esimerkiksi Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön verkkosivuilla on Paloturvallinen taloyhtiö -osio, jossa on laskuri, jonka avulla voi selvittää taloyhtiön asuntoihin tarvittavien palovaroittimien määrän.

Kun palovaroittimet säädettiin pakollisiksi vuonna 1999 voimaan tulleella pelastustoimilalla, tulipaloissa kuoli vuosittain keskimäärin 100 ihmistä. Palovaroittimien yleistymisen arvioitiin vaikuttavan niin, että palokuolemia tapahtuisi vuosittain 5–10 vähemmän. Tämä vähennys on oletettavasti myös toteutunut. Palokuolemia on nykyisin huomattavasti vähemmän, asuntopaloissa vuosien 2016–2020 keskiarvo on 52 palokuolemaa vuodessa, joten ehdotetuilla säädösmuutoksilla on pieni vaikutus palokuolemien vähenemiseen nykytasosta. Palovaroittimet eivät estä tulipaloja, mutta niiden avulla voidaan ehkäistä merkittävästi henkilövahinkoja ja pienentää omaisuusvahinkoja, koska palon aikaisemman havaitsemisen ansiosta saadaan aikaa pelastautumiselle ja alkusammutukselle. Asuinrakennuksissa syttyy vuosittain 3000 tulipaloa, johon pelastuslaitos hälytetään.

Ehdotuksilla pyritään vaikuttamaan pelastustoiminnan palveluiden yhdenmukaisuuteen ja niillä olisi siten myönteinen vaikutus yhdenvertaisten palveluiden saatavuuteen.

4.3 Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta johtuvat pääasialliset vaikutukset

4.3.1 Taloudelliset vaikutukset

Pelastusopistosta annettuun lakiin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Pelastusopistosta annettuun lakiin ehdotetulla muutoksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia yksityishenkilöiden asemaan. Jatkossa hakemus ammattipätevyden tunnustamisesta olisi tehtävä Opetushallituksen sijasta Pelastusopistolle. Mikäli henkilö tekisi hakemuksen virheellisesti Opetushallitukselle, tulisi Opetushallituksen siirtää asia hallintolain (434/2003) 21 §:n mukaisesti Pelastusopiston käsiteltäväksi. Hakemusten käsittelyssä noudatettaisiin ammattipätevyden tunnustamisesta annetun lain säännöksiä mukaan lukien hakemuksen ratkaisemista koskevat määräaika säännökset.

4.3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Opetushallituksen tehtävät vähenisivät tehtävien siirron myötä samalla, kun Pelastusopiston tehtävät lisääntyisivät. Tällä hetkellä Opetushallitus joutuu joka tapauksessa pyytämään Pelastusopistolta lausuntoa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan tehtävien osalta ennen ammattipätevyden tunnustamista koskevan päätöksen tekemistä. Tässä mielessä ehdotuksen voidaan arvioida kokonaisuutena vähentävän viranomaisten työtä. Pelastusopistolla on Opetushallitusta syvempi pelastusala koskeva asiantuntemus ja osaaminen, mikä on omiaan nopeuttamaan yk-

sittäisen asian käsittelyä. Pelastusopistolla ei kuitenkaan ole osaamista nuohoojan tai talotekniikan ammattitutkinnosta, joten Pelastusopiston on toimittava yhteistyössä asianomaisen oppilaitoksen kanssa. Tehtävän siirtäminen Opetushallitukselta Pelastusopistolle palvelisi yleistä etua, sillä viranomaisten resurssit kohdentuisivat tehokkaammin. Sääntelyllä ei luotaisi uusia rajoituksia pelastusalan ammattien harjoittamiselle, vaan ainoastaan tehostettaisiin ammattipätevyys-tunnustamista koskevaa hallinnollista prosessia.

Opetushallitukselta Pelastusopistolle siirtyvien tehtävien määrä olisi käytännössä pieni. Opetushallitus on vastaanottanut vuosittain 1-3 pelastusalan tutkintoja koskevaa ammattipätevyys-tunnustamishakemusta. Häätäkeskuspäivystäjän ja nuohoojan tehtäviä koskevia hakemuksia ei ole tullut.

4.3.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotettu sääntely olisi omiaan takaamaan tehokkaamman prosessin ammattipätevyys-tunnustamiseksi pelastustoimen ja häätäkeskustoiminnan tehtävien osalta. Ehdotettu sääntely ei ylittäisi sitä, mikä olisi tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Yleiset säännökset

Pelastuslain 13 luvussa säädetään salassapitovelvollisuudesta, tiedonsaantioikeuksista ja henkilörekistereistä. Yhtenä vaihtoehtona olisi ollut arvioida koko 13 luku ja tehdä rekisterisäännöksiin tarvittavat muutokset luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), eli niin sanottu tietosuojasetus ja lain julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) näkökulmasta.

Tietosuojasetus on suoraan sovellettavaa oikeutta ja sellaisenaan velvoittavaa lainsäädäntöä jäsenvaltioissa. Se ei edellytä erityistä täytäntöönpanoa. Tietosuojasetus tulee sovellettavaksi sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

Tietosuojasetuksen tavoitteena on vahvistaa eurooppalaisen henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön yhtenäisyyttä parantaen yksityisten henkilöiden oikeusturvaa ja tehostaen lainsäädännön täytäntöönpanoa. On kuitenkin pidetty välttämättömänä, että asetusta jätetään liikkumavaraa kansalliselle lainsäätäjälle. Kansallinen lainsäädäntö on mahdollista ainoastaan asetuksen nimenomaan salliessa. Ensimmäinen varmistuttava siinä, että kansallinen erityislainsäädäntö on mahdollista kansallisen liikkumavaran puitteissa. Tässä arvioinnissa tulee kiinnittää erityisesti huomiota henkilötietojen käsittelyn oikeudelliseen perustaan. Sen jälkeen tulee arvioida, onko kansallinen erityislainsäädäntö välttämätöntä asetuksen säännösten täydentämiseksi. Mikäli kansallinen erityislainsäädäntö on välttämätöntä, tulee vielä varmistua siitä, että kansallinen erityislainsäädäntö on myös muilta osin asetuksen mukainen.

Tietosuojasetus velvoittaa ennen kaikkea rekisterinpitäjää, mutta myös henkilötietojen käsittelijän on sitouduttava noudattamaan määräyksiä, mikäli käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän puolesta. Niin rekisterinpitäjän kuin henkilötietojen käsittelijän tulee henkilötietojen käsittelyssä oma-aloitteisesti noudattaa huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa. Tietosuojasetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Niitä ovat

henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus-, kohtuullisuus- ja läpinäkyvyysvaatimus, käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi, henkilötietojen täsmällisyys ja henkilötietojen säilytyksen rajaaminen. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta säädetään tarkemmin asetuksen 6 artiklassa. Viranomaisten osalta keskeisimmät henkilötietojen käsittelyn perusteet ovat 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti lakisääteisten velvoitteiden noudattaminen (c alakohta), yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen (e alakohta) ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen (e alakohta).

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetulla lailla uudistettiin sääntelyä vastaamaan teknologista kehitystä ja yhteiskunnan toimintojen lisääntyneestä tietointensiivisyydestä johtuneita tiedonhallinnan muuttuneita toimintatapoja ja asetettiin tarkennettuja velvoitteita, jotka edistävät tiedon hyödyntämistä hallinnon toiminnassa. Lain tarkoituksena on edistää viranomaisten tiedonhallinnan laatua, tietoturvallisuutta sekä viranomaisten tietoaaineistojen tietoturvallista ja vastuullista hyödyntämistä siten, että viranomainen voi hoitaa tehtävänsä hyvää hallintoa noudattaen tehokkaasti ja tuloksellisesti tuottamalla laadukkaita palveluita hallinnon asiakkaille. Kyseinen sääntely luo yleislain tasolla perustan yhtenäisille menettelytavoille, joilla julkinen hallinto käsittelee hallussaan olevia tietoja. Kyseisellä sääntelyllä ei muutettu julkisuutta ja salassapitoa tai tietojen luovutusta koskevaa sääntelyä.

Lain 3 §:n mukaan lakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaaineistoja, jollei muualla laissa toisin säädetä. Lain 4 §:n mukaan laissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköitä ovat muun muassa valtion virastot ja laitokset sekä kunnat ja kuntayhtymät. Tiedonhallintayksikön on huolehdittava siitä, että tiedonhallinnan vastuut ja roolit on määritelty ja että on järjestetty riittävä valvonta tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta. Lain 16 §:ssä säädetään tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta, ja lain 17 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Lain 22 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä, jos vastaanotavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Lain 23 §:n mukaan viranomainen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus.

Pelastuslain 13 luvun päivittäminen vastaamaan tietosuoja-asetuksen ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaiseksi edellyttää kuitenkin laajaa ja kokonaisvaltaista tietosuojan ja tiedonhallinnan tarkastelua, johon tämän esityksen aikataulu ei ollut riittävä.

5.1.2 Onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontaa koskeva sääntely

Palovaroittimia koskevan sääntelyn muutostarpeena ovat eri tahot esittäneet, että toimivien palovaroittimien puuttuminen pitäisi sanktioida tehokkaammin. Pelastuslain seuraamussääntelyn muutostarpeita ei ole arvioitu tässä valmistelussa, eikä niihin ehdoteta muutoksia.

Pelastuslaitosten valvontatehtävän sääntelykokonaisuuden kehittämiseksi on tehty ehdotuksia eri hankkeissa, niiden osalta tarvitaan kuitenkin laajempaa jatkovalmistelua.

Kuntien rakennusvalvonnan ja alueen pelastustoimen yhteistyöstä ja pelastuslaitoksen roolista rakentamisen ohjauksessa ei ole nykyisin säädetty. Pelastusviranomaisen roolin ja tehtävien määrittely on isompi kokonaisuus, joka edellyttää laajempaa valmistelua ja myös maankäyttö- ja rakennuslain tarkastelua.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Asuntojen palovaroitinvaatimus tuli pelastuslakiin paljolti Norjan kokemusten perusteella. Norjassa palovaroittimet olivat olleet pakollisia kaikissa asunnoissa vuodesta 1991 lähtien. Nykyisin palovaroitinvaatimus on kuten meilläkin sekä rakentamismääräyksissä että pelastuslakia vastaavassa sääntelyssä, ja niissä on säädetty myös palovaroittimien määrästä ja sijoittamisesta sekä kunnossapidosta.

Pelastuslakia vastaavan lain (Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver, LOV-2002-06-14-20) nojalla annetun määräyksen mukaan asuinrakennuksen ja vapaa-ajan asuinrakennuksen omistajan on huolehdittava, että rakennuksessa on paloilmoinnin tai riittävä määrä palovaroittimia (Forskrift om brannforebygging, FOR-2015-12-17-1710, § 7). Palonilmaisimia tai palovaroittimia on oltava vähintään yksi jokaisessa asunnon kerroksessa, ja niiden on katettava keittiö, olohuone, makuuhuoneiden edusta ja teknisten tilojen edusta. Hälytysääni on voitava kuulla selvästi oleskelutiloissa ja makuuhuoneissa, silloinkin kun huoneiden ovet ovat kiinni. Määräyksen soveltamisohjeessa on tarkennettu, että näissä huoneissa palovaroittimen äänenvoimakkuuden tulisi olla vähintään 60 dB (Veiledning til forskrift om brannforebygging, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2020).

Samassa määräyksessä on säädetty myös, että palovaroittimien toiminta on tarkastettava säännöllisesti valmistajan ohjeiden mukaisesti ja palovaroittimet on huollettava niin, että ne toimivat tarkoitetulla tavalla (§ 7). Palovaroittimien kunnossapidosta vastaa rakennuksen omistaja. Määräyksen soveltamisohjeessa on tarkennettu, että asunto-osakeyhtiöissä on kuitenkin tarkoituksemukaista, että palovaroittimista huolehtii asunnon omistaja ja että vuokralaisen kunnossapitovastuusta on säädetty erikseen asuntojen vuokrausta koskevassa laissa.

Uudisrakennuksille on säädetty joiltain osin tiukemmat vaatimukset rakennusten paloturvallisuutta koskevista rakentamismääräyksissä (Byggteknisk forskrift (TEK17), § 11-12). Määräyksen mukaan rakennuksissa on oltava laitteet palon aikaiseen havaitsemiseen, jotta poistumiseen tarvittava aika lyhenee. Pienemmissä asuinrakennuksissa voi olla palovaroittimet, mutta asuin-kerrostaloissa, joihin edellytetään automaattinen sammutuslaitteisto, on oltava paloilmoinnin.

6 Lausuntopalaute

Sisäministeriö pyysi 7.4.2022 lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi pelastuslain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta seuraavilta toimijoilta: hyvinvointialueet, alueen pelastustoimet, pelastuslaitokset, aluehallintovirastot, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, ministeriöt, sisäministeriön osastot ja erillisyksiköt, Suomen Kuntaliitto, KT kuntatyönantajat, Suomen Palopäällystöliitto, Suomen pelastusalan ammattilaiset (SPAL), Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, Suomen Sopimuspalokuntien Liitto, Suomen Punainen Risti, Rajavartiolaitos, Pääesikunta, Pelastusopisto, Häätäkeskuslaitos, Säteilyturvakeskus, Ilma-tieteen laitos, Suomen Ympäristökeskus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Opetushallitus, Onnettomuustutkintakeskus, Suomen Omakotiliitto, Suomen Kiinteistöliitto, Suomen Isännöitsijäliitto, Suomen Vuokranantajat, Vuokralaiset ry, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, Heka-Asunnot, Sato Oyj, Lumo-kodit, Invalidiliitto, Vammaisfoorumi, Vanhustyön Keskusliitto, LähiTapiola, Finanssiala, Nuohousalan Keskusliitto, Suomen yrittäjät, Pite ry, Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto, Suomen paloinsinööriyhdistys, Rakennustarkastusyhdistys, Rakennusteollisuus RT, RAKLI ry ja RIL palotekninen toimikunta.

Lausunnot pyydettiin toimittamaan viimeistään 20.5.2022. Määräaikaan mennessä lausunnon antoi 67 toimijaa. Suurimmassa osassa lausuntoja ehdotettuja muutoksia pidettiin perusteltuina ja kannatettavina.

Hallituksen esitykseen lausuntojen perusteella tehdyt muutokset

Lausunnoissa tuotiin esiin tarve kuvata nykyistä selvemmin pelastuslaissa se, että pelastustoimen palveluiden tuottaminen perustuu käytännössä sekä ammattihenkilöstöön että sopimushenkilöstöön. Pelastuslain 27 §:n 4 momenttia ehdotetaan lausuntojen johdosta täsmennettäväksi niin, että siitä käy selkeästi ilmi hyvinvointialueen tehtävä tuottamistavan valinnassa ja sopimuspalokunnan yhdenvertainen asema pelastustoimen palveluiden tuottajana. Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä pelastuslaitosten kumppanina vahvistetaan tunnistuen myös niiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet. Hyvinvointialueiden perustamisesta johtuen sopimuspalokuntia ei käytettäisi pelkästään pelastuslaitosten kumppanina tai hyvinvointialueen apuna, vaan hyvinvointialue voisi säännöksen mukaan päättämällään tavalla tuottaa pelastustoimintaan kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen sopimuspalokunnalta tai muulta pelastusalalla toimivalta yhteisöltä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä. Sopimuspalokuntien aseman ja siten toimintaedellytysten voidaan arvioida paranevan sen johdosta, että niiden sopimuskumppanina ja suorana yhteistyötahona olisi tuottajan sijaan pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaava hyvinvointialue.

Pelastuslain avotulen määritelmää tulisi lausuntojen mukaan soveltamiskäytännön yhdenmukaistamiseksi täsmentää niin, että hallittu tulen käyttö olisi erityistä varovaisuutta noudattaen mahdollista myös maastopalovaroituksen aikana. Avotulen määritelmä tulisi kirjata lakiin. Pelastuslain 6 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi avotulen määritelmä ja säännöksen täsmentämistä suhteessa muihin tulen käyttöä koskeviin säännöksiin.

Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuun tulisi lausuntojen mukaan olla määritelty kattavasti kaikissa asunnoissa riippumatta rakennuksen yhtiö- tai omistusmuodosta. Esityksen vaikutuksia kotirauhan suojan, omaisuuden suojan, asukkaan ilmoitusvelvoitteen, rakennuksen omistajan oikeusturvan kannalta tulisi arvioida perusteellisemmin ja hallituksen esitykseen tulisi kirjata lausuma esityksen saattamisesta perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuuta on täsmennetty. Arviota esityksen vaikutuksista kotirauhan suojaan, omaisuuden suojaan, asukkaan ilmoitusvelvoitteeseen, ja rakennuksen omistajan oikeusturvaan on täydennetty.

Tilannekuvaa on lausuntojen mukaan tarve ylläpitää myös tilanteissa, joissa pelastustoiminta ei ole käynnissä, joten tilannekuvatoiminnasta tulisi säätää omassa uudessa pykälässä. Tilannekuvatoimintaa koskeva säännös ehdotetaan tämän johdosta siirrettäväksi uuteen erilliseen 31 a §:ään.

Lisäksi esitettiin, että päätös pelastustoiminnan lopettamisesta tulisi antaa aina kirjallisesti. Pelastustoiminnan lopettamista koskevaa 34 §:ää on täydennetty.

Lisäksi lausunnoissa tuotiin esiin tarve määrittää pelastusviranomaisen pelastuslain 81 a §:ssä säädetyn lausunnon muoto ja valituskelpoisuus, pelastusviranomaisen rooli rakennustyömaan turvallisuuden valvonnassa, tarkastuksen suhde erityiseen palotarkastukseen, rekisterinpito-oikeus ja tarkastuksen maksullisuus. Näiden ehdotusten osalta hallituksen esityksen perusteluita on täydennetty.

Säädettävien uusien tehtävien edellyttämät resurssitarpeet ja kustannukset tulisi lausuntojen mukaan ottaa huomioon esityksessä. Tällaisia ovat tavanomaista suuremmat onnettomuuden torjuntakustannukset, pelastuslaitosten välinen avunanto, pelastustoiminnan alueellinen johtaminen, varautumisen rekisterin muuttaminen pakolliseksi, sekä kansainvälisessä pelastustöissä ja poikkeusoloissa tarvittavan valmiuden ylläpitäminen ja kaluston hallinnointi. Pelastuslain 95 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa viitattaisiin lakiin hyvinvointialueiden rahoituksesta. Säännös olisi informatiivinen. Pykälän mukaan hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvan pelastustoimen kustannusten rahoituksesta säädettäisiin laissa hyvinvointialueiden rahoituksesta.

Muutosesitykset, jotka edellyttävät perusteellisempaa valmistelua

Pelastushenkilöstön koulutuksen ja kelpoisuuden osalta esitettiin, että pelastuslain 55 §:ää muutettaisiin niin, että valtio vastaisi myös sisäministeriön hyväksymän koulutuksen järjestämisen kustannuksista. Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia tulisi täsmentää tilannekuvahenkilöstön ja moniammatillisten yksiköiden henkilöstön osalta. Lisäksi esitettiin harkittavaksi, olisiko syytä säätää myös muualla kuin EU/ETA-maassa koulutuksen saaneiden oikeudesta harjoittaa kyseisiä säänneltyjä ammatteja sekä ulkomailla koulutettujen sopimuspalokuntaisten asemasta. Säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi. Sisäministeriö asetti 11.11.2020 pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen uudistamishankkeen. Hankkeen toimikausi on 11.11.2020-31.12.2022. Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen uudistamishankkeessa koulutusjärjestelmää uudistetaan vastaamaan kansallisia tarpeita ja toimintaympäristön muutosta huomioiden yhteys opetus- ja kulttuuriministeriön alaiseen koulutusjärjestelmään. Uudistamishankkeessa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen kehittämistä selvitetään ja suunnitellaan aiempaa yksityiskohtaisemmin, muukaan lukien toimintaympäristön pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutukselle asettamat vaatimukset, koulutuksen käytännön toteutuksen järjestelyt ja niiden kustannusvaikutukset. Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen käytännön toteuttamista, kelpoisuusvaatimuksia ja mahdollisia lainsäädäntömuutoksia on perusteltua arvioida hankkeen tulosten perusteella seuraavalla hallituskaudella.

Lausunnoissa tuotiin esiin myös muita kehittämistarpeita. Esitykset liittyivät mm. pelastussuunnitelmien laadintavelvoitteiden täsmentämiseen, nuohoojien vikailmoitusten hyödyntämiseen, asiakkaan kuulemiseen, muiden valvontatoimenpiteiden kuin valvontakäyntien kirjaamiseen pöytäkirjaan, jälkivalvontaan, ohjauksen ja neuvonnan käyttöön korjausmääräyksen sijaan sekä valvonnan suorittajan harkintavaltaan. Lisäksi lausunnoissa käsiteltiin siirtymäajan pituutta, lieksiturvallisuutta, palovaroittimen toiminnan riittävyyttä suhteessa asukkaan toimintakykyyn, positiivisena erityiskohteluna pelastusviranomaisen apua palovaroittimen asentamiseksi ja sen toimintakunnon säännölliseen tarkistamiseen, sekä palovaroittimen testausvelvoitetta. Säännöksiä ei lausuntojen perusteella esitetä muutettavaksi. Pelastuslaitosten valvontatehtävän sääntelykonaisuus on pelastuslain esiselvityshankkeessa tunnistettu alueeksi, joka edellyttää kehittämistä. Valvontatehtävän sisällön tarkemmassa määrittelyssä olisi määriteltävä asiat, jotka vaikuttavat valvonnan toteuttamiseen. Tällaisia ovat hyvän hallinnon toteutuminen, tarkoituksenmukaisen valvontakeinon valinta, valvonnan riskiperusteisuus ja viranomaisyhteistyön järjestelyt. Nämä muutos- ja uudistamistarpeet edellyttävät kuitenkin laajempaa jatkovalmistelua ja ne on perusteltua toteuttaa seuraavalla hallituskaudella.

Lisäksi esitettiin tiedonsaantioikeuksien täsmentämistä ja täydentämistä, tietojärjestelmän käytön edellyttämiä muutoksia, pelastusviranomaisen oikeutta hätäkeskuksiin liitettyjen laitteistojen tietoihin kirjaamista lakiin sekä varotietojen luovuttamista myös valvontatehtäviä suorittavalle henkilöstölle. Myös nämä muutos- ja uudistamistarpeet edellyttävät kuitenkin laajempaa jatkovalmistelua ja ne on perusteltua toteuttaa seuraavalla hallituskaudella.

Lausunnot, joiden perusteella ei esitetä tehtäväksi muutoksia

Pelastuslakiin ehdotettiin lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin pelastuslaitoksen henkilöstörakenteesta, joka ottaisi huomioon myös sopimushenkilöstön sekä monijäsenisestä pelastustoimen luottamushenkilöelimestä. Säännöstä pelastuslaitoksen henkilöstörakenteesta ei esitetä lisättäväksi pelastuslakiin. Hyvinvointialueen henkilöstöorganisaatiosta säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa. Hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan järjestämisestä vastaava hyvinvointialue vastaa tuottamistavan valinnasta. Hyvinvointialueesta annetun lain 9 §:n mukaan hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta, kuten sopimuspalokunnalta. Hyvinvointialueesta annetun lain 95 §:n 1 momentin 1 c kohdan mukaan hyvinvointialueen henkilöstöorganisaatiosta määrätään hallintosäännössä. Hyvinvointialueesta annetun lain 22 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan hyvinvointialueen hallintosäännöstä päättää aluevaltuusto. Säännöstä pelastustoimen monijäsenisestä toimielimestä ei esitetä lisättäväksi pelastuslakiin. Hyvinvointialueen toimielimistä säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa. Hyvinvointialueesta annetun lain 35 §:n mukaan hyvinvointialueella on oltava aluevaltuuston lisäksi aluehallitus ja tarkastuslautakunta. Muiden toimielimien asettamisesta päättää itsehallintonsa nojalla aluevaltuusto.

Pelastuslaissa ehdotettiin säädettäväksi sivutoimisen henkilöstön palvelussuhteesta. Säännöstä sivutoimisen henkilöstön palvelussuhteesta ei esitetä lisättäväksi pelastuslakiin. Sivutoimisesta (osa-aikaisesta) työsuhteesta säädetään työsopimuslaissa (55/2011). Työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan työsopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työkontana sitoutuvat henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan. Työsuhde voi olla myös sivutoiminen (osa-aikainen).

Pelastuslaissa ehdotettiin säädettäväksi työturvallisuuteen liittyvistä työnantajavelvoitteista pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön osalta. Säännöksiä työnantajavelvoitteista ei esitetä lisättäväksi pelastuslakiin, niistä säädetään myös pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön osalta työturvallisuuslaissa. Pelastuslain voimassa olevan 54 §:n 1 momentin viittaussäännöksen mukaan sopimuspalokuntaan kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan työturvallisuuteen sovelletaan työturvallisuuslakia. Työturvallisuuslakia sovelletaan myös sellaisiin työn tekemisen tilanteisiin, joissa työn tekijä ei ole työ-, virka- tai muussa siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa työn teettäjään. Työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan työturvallisuuslakia sovelletaan pykälän sanamuodon mukaan nimenomaan sopimuspalokuntaan kuuluvan pelastustoimintaan vapaaehtoisesti osallistuvan henkilön työhön. Työturvallisuuslain 4 §:n 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettun työn teettäjän tai muun toiminnan järjestäjän on alaisessaan työssä tai toiminnassa noudatettava, mitä työturvallisuuslaissa säädetään työnantajasta. Momentin perustelujen mukaan säännös merkitsee sitä, että työturvallisuuslain työnantajaa koskevia säännöksiä sovelletaan viranomaiseen tai muuhun tahoon, jonka alaisena työtä tehdään tai muuta toimintaa suoritetaan. Pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien järjestämisestä vastaa alueen pelastustoimi (pelastuslaki 24 §) ja vuoden 2023 alusta lukien hyvinvointialue (laki pelastustoimen järjestämisestä 4 §). Pelastustoimintaa johtaa alueen pelastustoimen ja jatkossa hyvinvointialueen palveluksessa oleva pelastusviranomainen (pelastuslaki 34 §). Pelastustoimintaan osallistuva pelastuslaitoksen henkilöstö ja sopimuspalokuntalaiset toimivat pelastustoiminnan johtajan alaisuudessa. Sopimuspalokuntayhdistys vastaa puolestaan työnantajavelvoitteista yhdistyksen järjestämän toiminnan osalta (KK 947/2005 vp). Hyvinvointialueen ja sopimuspalokuntayhdistyksen oikeudet ja velvollisuudet sekä niiden välinen vastuunjako sovitaan palokuntasopimuksessa. Palokuntasopimus on sopimus, jonka va-

paahtoinen palokunta, laitospalokunta, teollisuuspalokunta tai sotilaspalokunta tekee hyvinvointialueen kanssa säädösten mukaisten palokunnan toimialaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Sopimus on kaksipuolinen tahdonilmaisu, jolla perustetaan, muutetaan tai kumotaan oikeuksia ja velvollisuuksia.

Työturvallisuuslain mukaan työnantaja on muun muassa tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä (8 §); työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työstä, työajoista, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, jos niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle (10 §); jos 10 §:ssä tarkoitettu työn vaarojen arviointi osoittaa, että työstä saattaa aiheutua erityistä tapaturman tai sairastumisen vaaraa, tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä tai tällaisen työntekijän välittömässä valvonnassa muu työntekijä (11 §); työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön erikseen säädetty vaatimukset täyttävät ja tarkoituksenmukaiset henkilönsuojaimet, jollei tapaturman tai sairastumisen vaaraa voida välttää tai riittävästi rajoittaa työhön tai työolosuhteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä (15 §); työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön apuväline tai muu varuste, silloin kun työn luonne, työolosuhteet tai työn tarkoituksenmukainen suorittaminen sitä edellyttävät ja se on välttämätöntä tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi (15 §). Vastaavasti työntekijän on noudatettava työnantajan toimivaltansa mukaisesti antamia määräyksiä ja ohjeita (18 §); työntekijän tulee huolellisesti ja ohjeiden mukaisesti käyttää ja hoitaa työnantajan hänelle 15 §:n mukaisesti antamia henkilönsuojaimia ja muita varusteita (20 §); ja työntekijän on työssään käytettävä sellaista asiamukaista vaatetusta, josta ei aiheudu tapaturman vaaraa (20 §).

Lausuntojen mukaan määritelmässä tulisi ottaa huomioon myös tilanne, jossa järjestämisvastuu on sovittu siirrettäväksi toiselle hyvinvointialueelle ja pelastuslaitos ja sopimuspalokunnat tuottavat pelastustoimen palveluita kahdelle hyvinvointialueelle. Säännöksiä ei esitetä muutettavaksi. Hyvinvointialueella tarkoitetaan säännöksessä julkisoikeudellista yhteisöä, ei sen maantieteellistä aluetta. Järjestämisvastuun luovuttava hyvinvointialue ei vastaa järjestämisestä eikä tuottamistavan valinnasta.

Lausuntojen mukaan laissa tulisi säätää, että palokuntasopimuksen voi tehdä myös pelastuslaitos. Ehdotettua säännöstä ei esitetä lisättäväksi. Järjestämisestä vastaava hyvinvointialue päättää palvelujen hankkimisesta sopimukseen perustuen muulta palvelun tuottajalta. Pelastuslaitos ei ole järjestäjä, vaan se on tuottaja. Hyvinvointialueelle säädetyn sopimista koskevan toimivallan siirtämisestä viranhaltijalle säädetään laissa hyvinvointialueesta.

Johtamisesta säätämisen rajaaminen ainoastaan yhteistyöalueelle ei ole lausuntojen mukaan kattava. Esimerkiksi voi syntyä onnettomuustilanne, joka alkaa yhdeltä yhteistyöalueelta ja laajenee toiselle yhteistyöalueelle. Säännöksillä ei myöskään suoraan vastata tilanteeseen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa toisessa valtiossa, mutta seuraukset ilmenevät Suomessa, kuten esimerkiksi säteilyn kohdalla voi olla. Säännöstä ei esitetä muutettavaksi. Johtovastuu perustuu ehdotetun 34 §:n 3 momentin mukaan ensisijaisesti suunnitteluun ja sopimiseen. Ehdotetun 45 §:n mukaan pelastuslaitosten tulisi varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa. Ehdotetun 34 §:n 4 momentin mukaan sisäministeriön pelastusviranomaisella olisi lisäksi oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan toisin. Tämä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa onnettomuus olisi tapahtunut Suomen alueen ulkopuolella, mutta se vaikutukset ilmenisivät Suomessa tai tilanne laajenee toiselle yhteistyöalueelle.

Pelastuslakiin ehdotettiin lisättäväksi mahdollisuus tilapäisesti poiketa työaikalain lepoaikoja, ylityötä tai vuosilomia koskevista määräyksistä perustelluissa, poikkeavissa tilanteissa. Säännöksiä ei esitetä muutettavaksi. Työajasta ja siitä sopimisesta säädetään työaikalaisissa (872/2019). Työajasta poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa.

Pelastuslain 53 §:n säädettyjen terveystarkastusten tulisi lausuntojen mukaan koskea savusukelluksen lisäksi myös muuta raskasta työtä. Säännöstä ei esitetä muutettavaksi. Pelastuslain 53 §:n soveltamista ei ole rajoitettu pelkästään savusukeltajaan, vaan säännös koskee jo voimassa olevan sanamuotonsakin mukaan savusukeltajan lisäksi nimenomaan myös muuta vastaavaa raskasta työtä tekevää.

Erivapauspykälä tulisi lausuntojen mukaan poistaa pelastuslaista. Erivapausäännöstä ei esitetä poistettavaksi. Erivapauden myöntäminen on poikkeuksellista. Erivapauspäätöksiä tehdään vuosittain keskimäärin 12 kappaletta. Erivapauden myöntäminen ei merkitse sitä, että erivapauden saanut henkilö tulisi pelkästään sen perusteella nimitetyksi virkaan. Virkasuhteeseen ottamisen yleisistä perusteista säädetään perustuslaissa. Lisäksi virkasuhteeseen otettavalla on oltava kunnan tai hyvinvointialueen päättämä erityinen kelpoisuus.

Pelastuslaissa tulisi lausuntojen mukaan säätää pelastusviranomaisen oikeudesta päästä asuntoon valvontatehtävää suorittaessaan. Poliisin tulisi antaa tässä tehtävässä virka-apua. Poliisin ja muiden viranomaisten antama virka-apu tulisi säätää maksuttomaksi pelastusviranomaiselle. Vaihtoehtoisesti pelastuslakiin tulisi kirjata, että pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille olisi myös maksullista. Säännöksiä ei esitetä muutettavaksi. Voimassa olevan pelastuslain 80 § 2 momentin mukaan palotarkastuksen suorittaja on päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin. Poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle myös laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Pelastuslain 92 § 2 momentin mukaan 49 §:n 1 momentissa tarkoitettua virka-avusta mahdollisesti perittävästä korvauksesta virka-avun antaja sopii pelastusviranomaisen kanssa. Pelastuslain 46 § 1 momentin mukaan valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Pelastustoimintaan osallistuminen kuuluu kunkin viranomaisen omalle kustannusvastuulle.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Pelastuslaki

2 a §. Määritelmät. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 kohta, jossa määriteltäisiin pelastustoiminnan yhteistyöalue. Yhteistyöaluejako vastaisi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöaluejako. Yhteistyöalueita olisi viisi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 kohta, jossa määriteltäisiin pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaava pelastuslaitos. Pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavalla pelastuslaitoksella tarkoitetaan sellaista hyvinvointialueen pelastuslaitosta, jonka alueella sijaitsee sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 §:ssä tarkoitettu yliopistollinen sairaala. Yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvasta pelastustoiminnan suunnittelusta ja varautumisesta säädetään 45 §:ssä ja pelastustoiminnan johtamisesta 34 §:ssä.

6 §. Avotulen teko. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana tai jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen. Tämän lain 31 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että metsäpalovaroituksen ja ruohikkopalovaroituksen sijaan käytettäisiin termiä maastopalovaroitus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava tekninen muutos.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin perusteluiden mukaan avotulella tarkoitetaan säännöksessä nuotion lisäksi muuta vastaavaa tulen käyttöä, josta tulen on mahdollista päästä irti maapohjan kautta tai kipinöinnin vuoksi. Niin ikään nykyisten perustelujen mukaan avotuleksi ei katsota maapohjasta eristettyjä grillejä, tiilistä tai kiviaineksesta valmistettuja tulisijoja sekä edellisiä vastaavia laitteita, joista tuli ei voi päästä leviämään maapohjan kautta tai kipinöinnin vuoksi. Kevytrakenteisten, suoraan maapohjalle asetettavien ja helposti tuulella kaatuvien grillien ja vastaavien muiden tulisijojen käyttö katsotaan säännöksessä tarkoitetuksi kielletyksi avotulen teoksi tulipalovaaran ollessa ilmeinen.

Metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaaraa on pidettävä ilmeisenä maastopalovaroituksen aikana. Edellisessä pykälän 1 momentin muutoksessa (laki pelastuslain muuttamisesta 1353/2018) avotulentekokieltota tarkennettiin siten, että nuotion tai muun avotulen sytyttäminen oli aina kiellettyä Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana. Soveltamiskäytännössä on pykälää joissain tapauksissa tulkittu niin, että kaikki tulen käyttö olisi maastopalovaroituksen aikana kielletty. Pykälää ei kuitenkaan ole tarkoitettu ehdottomaksi tulentekokielloksi maastopalovaroituksen aikana.

Pykälän perusteluissa oleva avotulen määritelmä esitetään selkeyden vuoksi ja soveltamiskäytännön yhdenmukaistamiseksi siirrettäväksi pykälän 1 momenttiin. Säännöksen ei olisi tarkoitus estää sellaisenaan tulen hallittua käyttöä erityistä varovaisuutta noudattaen. Tulenteon muotojen sallimista tai kieltämistä maastopalovaroituksen aikana tulisi arvioida sen perusteella, onko tulen mahdollista päästä irti maapohjan kautta esimerkiksi tulisijan rakenteesta johtuen tai kipinöinnin vuoksi esimerkiksi käytetystä polttoaineesta tai voimakkaasta tuulesta johtuen.

Säännöksen tarkoittamaksi avotuleksi ei aikaisempaan tapaan katsottaisi tukevia maapohjasta eristettyjä grillejä tai muita vastaavia laitteita, tiilistä tai kiviaineksesta valmistettuja tulisijoja tai edellisiä vastaavia laitteita, joista tuli ei voi päästä leviämään maapohjan kautta tai kipinöinnin vuoksi. Rakennettujen tulentekopaikkojen käytön turvallisuus olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Yhteiskäytössä olevien tulisijojen ja muiden tulentekopaikkojen osalta olisi noudatettava niiden omistajan ohjeita ja järjestyssääntöjä.

Tulisijan ja tulentekopaikkojen rakenteen lisäksi olisi arvioitava myös paikkaa, missä tulisija tai tulentekopaikka sijaitsee. Yhtenäisellä rakennetulla alueella kuten piholla tai vesialueilla tulen leviämiskäyttöä voidaan pitää pienempänä kuin metsässä tai muilla maa-alueilla. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon omatoimisen varautumisen taso ja erilaiset varotoimet kuten varautuminen omatoimisiin pelastus- ja sammutustoimenpiteisiin. Pelastuslain 14 §:n omatoimisen varautumisen velvoite koskee rakennusten lisäksi muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia. Pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen (407/2011) 1 §:ssä ja 3 §:ssä on säädetty, milloin omatoimisesta varautumisesta on laadittava pelastussuunnitelma.

Nykyiseen tapaan kevytrakenteisten, suoraan maapohjalle asetettavien ja helposti tuulella kaatuvien grillien ja vastaavien muiden tulisijojen käyttö katsottaisiin säännöksessä tarkoitetuksi kielletyksi avotulen teoksi tulipalovaaran ollessa ilmeinen.

Vaikka tulen käyttö olisi 6 §:n perusteella sallittu, tulisi kuitenkin noudattaa, mitä muualla laissa säädetään tulipalojen ehkäisemisestä. Pelastuslain 4 §:n 1 momentin mukaan jokaisen on oltava huolellinen tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi. Pelastuslain 5 §:n 1 momentin mukaan tulta sekä syttyvää, räjähtävää tai muuta vaarallista ainetta on käsiteltävä huolellisesti ja riittävää varovaisuutta noudattaen. Pelastuslain 106 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan, joka olennaisesti laiminlyö 4 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden osoittaa huolellisuutta tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi on tuomitava, jollei tekoa ole pidettävä vähäisenä tai jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, pelastusrikkomuksesta sakkoon.

17 §. Palovaroittimet. Pykälässä säädetään asuntojen sekä majoitus- ja hoitolaitostilojen palovaroittimista.

Pykälän 1 momentin mukaan rakennuksen omistaja olisi velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai suojaustasoltaan vastaavia muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. Tulipalon havaitseminen ja paikallaolijoiden varoittaminen voidaan toteuttaa tilasta riippuen erilaisilla teknisillä ratkaisuilla, kuten esimerkiksi paloilmittimella. Palon mahdollisimman aikainen havaitseminen edellyttää yleensä savu- ja palokaasuihin reagoivien ilmaisimien käyttöä. Paikallaolijoiden varoittaminen puolestaan edellyttää, että laitteen antama hälytys kuuluu asunnossa niihin tiloihin, joissa normaalisti oleskellaan. Erityisryhmien osalta tulee varoitus antaa tarvittaessa muutenkin kuin äänimerkillä. Majoitustiloissa, hoitolaitoksissa sekä palveluja tukiasumisessa on varoittaminen toteutettava niin, että vaarassa olevat kuulevat tai näkevät hälytyksen. Hoitolaitoksissa voi joissakin tapauksissa olla kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa, että laitteen antama varoitusääni ohjataan tiloihin, joista henkilökunta sen kuulee ja voi ryhtyä välittömästi toimenpiteisiin hoidettavien varoittamiseksi ja pelastamiseksi. Rakennuksen omistaja tarkoittaa tässä myös muun muassa asunto-osakeyhtiötä, asumisoikeusyhteisöä ja vuokratalon omistajaa. Voimassa olevassa pelastuslaissa vastaava palovaroittimien hankintavastuu on säädetty asunnon haltijalle. Uusiin asuinrakennuksiin asennetaan sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet jo rakentamisvaiheessa rakennusten paloturvallisuudesta annetun ympäristöministeriön asetuksen perusteella. Sähköverkkoon kytketty palovaroitin on osa rakennuksen yhteistä sähköjärjestelmää.

Pelastuslain 12 §:ssä on säädetty yleinen velvoite pitää säädöksissä vaaditut tai viranomaisen määräämät palonilmaisulaitteet toimintakunnossa sekä huoltaa ja tarkastaa ne asianmukaisesti. Kunnossapidosta vastaa 12 §:n 2 momentin mukaan rakennuksen yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyiden osalta rakennuksen omistaja, haltija ja toiminnanharjoittaja kukin osaltaan sekä huoneiston haltija hallinnassaan olevien tilojen osalta. Ehdotetussa uudessa 2 momentissa kunnossapitovelvollisuutta täsmennettäisiin palovaroittimien ja palovaroittimien sijasta asennettujen laitteiden osalta niin, että kunnossapitovastuu olisi rakennuksen omistajalla. Asukas puolestaan vastaisi siitä, että ilmoittaa omistajalle palovaroittimien ja muiden laitteiden vioista kuten pariston loppumisesta, heti vian havaittuaan. Asukkaalla tarkoitettaisiin sekä taloyhtiöiden asukkaita että esimerkiksi vuokralle annetun pientalon asukkaita.

Palovaroittimen toimintakunnossa pitäminen tarkoittaa käytännössä pariston vaihtamista sekä palovaroittimen uusimista, kun sen käyttöikä päättyy tai jos se vikaantuu. Palovaroittimet on pidettävä aina toimintakunnossa, joten pariston loppuessa tai palovaroittimen vikaantuessa korjaavat toimet on tehtävä viipymättä. Myös sähköverkkoon kytketyissä palovaroittimissa on paristo varmentamassa varoittimen toimintaa. Käytännössä paristojen vaihto on tarkoituksenmukaista tehdä säännöllisesti ja palovaroittimien uusiminen suunnitellusti. Palovaroittimen käyttöikä on yleensä enintään 10 vuotta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyiseen tapaan toiminnanharjoittajan velvollisuudesta varustaa majoitustilat, hoitolaitokset sekä palvelu- ja tukiasumisen asunnot palovaroittimilla. Lisäksi säännöksessä täsmennettäisiin, että vastuu palovaroittimien toimintakunnossa pitämisestä olisi toiminnanharjoittajalla.

Pykälän 4 momentin mukaan rakennuksen omistajalla tai hänen edustajallaan olisi oikeus päästä huoneistoon, kun se on tarpeellista palovaroittimen hankinta- ja kunnossapitovelvollisuuden toteuttamista varten. Käynti huoneistossa olisi järjestettävä huoneiston haltijalle sopivana aikana kohtuullisen ajan kuluessa, jollei työn kiireellisyys tai laatu muuta vaadi. Momentin säännös vastaisi mitä eräissä voimassa olevissa asumista koskevissa laeissa säädetään rakennuksen omistavan tahon tai sen edustajan oikeudesta tietyissä tapauksissa päästä asuntoon.

Asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 8 luvun 1 §:n mukaan yhtiön hallituksen jäsenellä ja isännöitsijällä sekä hallituksen tai isännöitsijän valtuuttamalla on oikeus päästä osakehuoneistoon, kun se on tarpeellista osakehuoneiston kunnan ja hoidon valvomista tai osakehuoneistossa suoritettavaa kunnossapito- tai muutostyötä taikka niiden valvomista varten. Käynti osakehuoneistossa on järjestettävä osakkeenomistajalle ja osakehuoneiston haltijalle sopivana aikana, jollei työn kiireellisyys tai laatu sitä estä.

Asumisoikeusasunnoista annetun lain (393/2021) 26 §:n mukaan asumisoikeusyhteisön edustajalla on oikeus päästä huoneistoon, kun se on tarpeellista huoneiston hoidon, kunnan tai kunnossapito- tai muutostyön valvontaa taikka korjaustyön suorittamista varten. Käynti huoneistossa on järjestettävä asumisoikeuden haltijalle sopivana aikana kohtuullisen ajan kuluessa, jollei työn kiireellisyys tai laatu muuta vaadi.

Asuinhuoneiston vuokrauksesta annettua lakia (481/1995) sovelletaan sopimukseen, jolla rakennus tai sen osa (huoneisto) vuokrataan toiselle käytettäväksi asumiseen (asuinhuoneiston huoneenvuokrasopimus). Lain 22 §:n mukaan huoneiston kunnan ja hoidon valvomista varten vuokralaisen on viivytyksettä sopivana aikana päästettävä vuokranantaja huoneistoon.

Pykälässä ehdotetun velvoitteen on tarkoitus koskea kaikkia asuntoja ja asumismuotoja silloinkin, kun velvoitteesta ei olisi säädetty erikseen asumismuotoa koskevassa erityislainsäädännössä. Siksi olisi perusteltua, että oikeudesta säädettäisiin kattavasti pelastuslaissa.

Pelastuslain 78 §:n mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Ehdotettu pelastuslain 17 § on sijoitettu lain 3 lukuun, joten se kuuluu 78 §:ssä säädetyn valvontavelvollisuuden piiriin. Pelastuslain mukaisessa valvontatehtävässä noudatetaan hallintolakia mm. asianosaisuuden, kuulemisen ja tiedoksiannon osalta.

Koska pelastuslain 17 §:n velvoite on kohdistettu rakennuksen omistajaan, hän on sellainen hallintolain 11 §:ssä tarkoitettu asianosainen, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee ja hallintolain 39 §:n 1 momentin mukaiset oikeudet tulisivat sovellettavaksi rakennuksen omistajaan.

Pykälän 5 momentti sisältäisi nykyistä vastaavan asetuksenantovaltuuden. Palovaroittimien riittävästä määrästä, asianmukaisesta sijoittamisesta ja toimintakunnossa pitämisestä on annettu tarkemmat säännökset 1.1.2010 voimaan tulleella sisäasiainministeriön asetuksella (239/2009). Asetus on annettu kumotun pelastuslain (468/2003) nojalla ja asetus on jätetty voimaan nykyisen pelastuslain siirtymäsäännöksellä.

Hankinta- ja kunnossapitovastuun muutosten voimaantulolle ehdotetaan kahden vuoden siirtymäaikaa. Siirtymäaika tarvitaan, jotta rakennusten omistajat, kuten taloyhtiöt, voivat suunnitella, miten muutoksen käytännössä järjestävät. Esimerkiksi jos asunnoissa on paristopalovaroitimet, taloyhtiöllä ei yleensä ole tietoa millaiset varoitimet asunnoissa on tai onko niitä riittävä määrä. Palovaroitimien uusiminen voi myös olla tarpeen. Kunnossapitovastuun hoitamisen kannalta käytännössä on helpompaa, jos asunnoissa on taloyhtiön hankkimat ja asentamat palovaroitimet, koska silloin ne ovat samanlaiset ja saman ikäiset kaikissa asunnoissa.

23 a §. *Siviilivalmiusneuvottelukunta.* Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:n nojalla asetettaisiin pelastustoimen neuvottelukunta. Pelastustoimen neuvottelukunnan tehtävät kohdistuisivat hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tarkoitetun hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevan pelastustoimen järjestämiseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan. Pelastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 23 a §, jossa säädetään siviilivalmiusneuvottelukunnasta. Ehdotetun *1 momentin* mukaan pelastustoimen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa varten sisäministeriön apuna olisi siviilivalmiusneuvottelukunta. Neuvottelukunta olisi yhteistoimintaelin, jonka tehtävänä olisi edistää sisäministeriön ja ministeriöiden sekä muiden toimialojen yhteistoimintaa ja toiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä pelastustoimessa. Nyt perustettavaksi ehdotetun siviilivalmiusneuvottelukunnan tehtävä olisi valtakunnallinen, laajempi ja se ulottuisi myös muihin pelastustoimen toimijoihin kuin hyvinvointialueisiin.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta ja jaostoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

27 §. *Hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät.* Pykälän voimassa olevan 4 momentin mukaan tämän lain 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntaa tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin hyvinvointialue niiden kanssa sopii. Hyvinvointialueesta annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan, jollei lailla toisin säädetä, hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Pelastuslailla ei kuitenkaan ole tarkoitus rajoittaa hyvinvointialueen päätösvaltaa tuottamistavan valinnassa. Tämän johdosta momentti ehdotetaan muutettavaksi seuraavaan muotoon: *Hyvinvointialue voi tuottaa pelastustoimintaan kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen sopimuspalokunnalta tai muulta pelastusalalla toimivalta yhteisöltä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.* Pelastuslakiin ehdotettava säännös olisi informatiivinen ja tuottamistavasta päättämisestä säädettäisiin hyvinvointialueesta annettavassa laissa.

31 §. *Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja maastopalovaroituksen antamisesta.* Voimassa olevan pykälän *2 momentin* mukaan Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsä- tai ruohikkopalovaroitus alueelle, jossa metsä- tai ruohikkopalon vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että termit metsäpalovaroitus ja ruohikkopalovaroitus yhdistetään maastopalovaroitukseksi. Ehdotetulla muutoksella ei kuitenkaan olisi kuitenkaan vaikutusta varoituksesta johtuviin velvoitteisiin tai vastuisiin. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

31 a §. *Tilannekuvatoiminta.* Pelastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta. Kukin pelastustoiminnasta ja sen johtamisesta vastaava taho vastaisi oman tilannekuvansa kokoamisesta, ylläpitämisestä ja jakamisesta. Tilannekuva koottaisiin hyvinvointialueilla, pelastustoiminnan yhteistyöalueilla ja valtakunnallisesti. Tilanne- ja johtokeskustoiminnon tarkoitus on tukea pelastustoimintaa johtavaa pelastusviranomaista pelastustoiminnan johtamisessa.

Tapahtuneeseen onnettomuuteen reagoivan tilannekuvan lisäksi paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti ylläpidettävän tilannekuvan tulee olla jatkuva ja sen tulee kuvata ennakoivasti pelastustoiminnan valmiutta ja suorituskykyä. Tilannekuvan tulisi sisältää tiedot uhkaavista tai tapahtuneista onnettomuuksista sekä sellaista häiriötilanteista, muista tapahtumista ja niiden uhkista, joilla voi olla vaikutusta pelastustoiminnan tehtäviin tai valmiuteen sekä pelastustoiminnan palvelujärjestelmän valmiudesta, joka sisältää tiedot muun muassa pelastustoiminnan palvelujärjestelmän toiminnasta ja kuormituksesta, henkilöstö- ja materiaaliressursseista sekä tukipalveluiden toiminnasta.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan pelastustoimen viranomaisten tulisi pelastustoimintaan varautumiseksi, pelastustoimen valmiuden säätelämiseksi sekä pelastustoimen palvelujen tuottamisen turvaamiseksi järjestää tilannekuvatoiminta. Pelastustoimen viranomaisilla tarkoitettaisiin sisäministeriötä, aluehallintovirastoja ja hyvinvointialueiden pelastustoimia.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan sisäministeriö vastaisi pelastustoimen valtakunnallisen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden valtakunnallisesta pelastustoiminnan tilannekuvan järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen kanssa. Pelastuslain 23 §:n 1 momentin mukaan sisäministeriö huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä. Tähän tehtävään liittyvä valtakunnallinen tilannekuvatoiminta kuuluisi sisäministeriön vastuulle.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan aluehallintovirastot tukisivat sisäministeriötä edellä 2 momentissa säädettyssä tehtävässä. Aluehallintovirastoilla ei olisi kuitenkaan olisi velvollisuutta järjestää tässä pykälässä tarkoitettua pelastustoimintaan liittyvää tilannekuvatoimintaa. Aluehallintovirastot täydentäisivät kuitenkin osaltaan tilannekuvaa pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 14 §:n mukaisella asiantuntija-arviolla sekä pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen (407/2011) 5 §:n 1 kohdan nojalla huolehtimalla pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason raportoinnista sisäministeriölle.

Ehdotettu *4 momentti* olisi informatiivinen. Momentin mukaan valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi säädettäisiin pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:ssä. Alueellinen tilannekeskus voisi tuottaa johtokeskus- ja tilannekuvapalveluita myös pelastustoiminnan yhteistyöalueen muille pelastuslaitoksille. Tämä tulisi kyseeseen esimerkiksi silloin kun pienimpien pelastuslaitosten ei olisi tarkoituksenmukaista ylläpitää jatkuvasti toimivaa omaa tilanne- ja johtokeskusta.

Ehdotetun *5 momentin* mukaan pelastuslaitos vastaisi pelastustoimen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä hyvinvointialueella yhteistoiminnassa pelastustoiminnan yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten kanssa.

Ehdotetun *6 momentin* mukaan tilannekuvan sisällöstä, kokoamisesta, analysoinnista, ylläpitämisestä ja jakamisesta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella. Sen mukaan kuin sisäministeriön asetuksella tarkemmin säädetään, alueellisten tilanne- ja johtokeskusten tehtävänä olisi muodostaa ja ylläpitää jatkuvaa tilannekuvaa toimialueensa onnettomuuksista ja sellaista häiriötilanteista, muista tapahtumista ja niiden uhkista, joilla voi olla vaikutusta pelastustoiminnan tehtäviin tai valmiuteen sekä muodostaa ja ylläpitää pelastustoiminnan palvelujärjestelmän valmiutta kuvaavaa tilannekuvaa, joka sisältää tiedot pelastustoiminnan palvelujärjestelmän toiminnasta ja kuormituksesta, henkilöstö- ja materiaaliressursseista sekä tukipalveluiden toiminnasta sekä jakaa salassapitosäännösten estämättä valtakunnalliselle tilanne- ja johtokeskukselle sekä sisäministeriön pelastusviranomaiselle sen tehtävien hoitamista varten tarvittavat tiedot.

34 §. Pelastustoiminnan johtaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 3 momentti*, jossa säädettäisiin pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvasta pelastustoiminnan johtamisesta. Pykälän nykyiset 3 ja 4 momentit siirtyisivät 4 ja 5 momenteiksi.

Lähtökohtaisesti pelastuslain 34 §:n *1 momentin* mukaan pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa. Hyvinvointialueet voivat kuitenkin sopia pelastustoiminnan johtajasta myös toisin. Pelastustoiminnan tarkoituksenmukainen ja tehokas alueellinen johtaminen edellyttää pelastuslaitosten keskinäiseen avunantoon varautumista ja sen suunnittelua. Pelastuslain 45 §:ään ehdotetun muutoksen mukaan pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa. Pelastuslain 47 §:ään ehdotetun uuden 2 momentin mukaan pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla. Pelastustoiminnan alueellisesta johtamisesta sopiminen ja avunantamiseen varautuminen sekä näiden ennalta tehty suunnittelu ovat ensisijaisia toimenpiteitä varauduttaessa pelastustoiminnan johtamiseen ja yhteensovittamiseen esimerkiksi sellaisia tilanteita varten, joissa myrsky, tykkylumi tai muu sään ääri-ilmiö aiheuttaisi laajoja ja vakavia seuraamuksia yhteistyöalueella ja tilanne edellyttäisi pelastustoiminnan voimavarojen käytön yhteensovittamista ja tehtävien asettamista kiireellisyyjärjestykseen.

Pelastustoiminnan johtaminen on kuitenkin välttämätöntä turvata myös sellaisissa tilanteissa, joihin ei ole ollut mahdollista varautua ennakoon. Tämän johdosta ehdotetun *3 momentin* mukaan pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomainen voisi yhteistyöalueella ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi. Sisäministeriö voisi lisäksi määrätä pelastustoiminnan alueellisesta johtajasta tarvittaessa toisinkin.

Pykälän *4 momentissa* ehdotetaan täsmennettäväksi sisäministeriön pelastusviranomaisen tehtäviä pelastustoiminnan johtamisessa. Sisäministeriön pelastusviranomainen voisi ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä tarvittavien valtakunnallisten järjestelyjen, onnettomuuden laadun tai laajuuden takia. Tämä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin kun Rajavartiolaitoksen tai Puolustusvoimien valtakunnallisia suorituskykyjä tarvittaisiin saman aikaisesti useammalla hyvinvointialueella. Sisäministeriön pelastusviranomainen vastaisi tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Sisäministeriön pelastusviranomaisella olisi lisäksi oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan toisin kuin 1 ja 3 momentissa on säädetty. Sisäministeriö voisi valtakunnallisessa tilanteessa esimerkiksi tarkoituksenmukaisen johtamisjärjestelmän järjestämiseksi määrätä pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten pelastusviranomaiset johtamaan pelastustoimintaa yhteistyöalueellaan. Tämän toimivaltuuden käyttö voisi myös tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa onnettomuus olisi tapahtunut Suomen alueen ulkopuolella, mutta se vaikutukset ilmenisivät Suomessa tai tilanne laajenee toiselle yhteistyöalueelle. Tämä toimivaltaisuus on jo voimassa olevassa laissa ja sitä voitaisiin käyttää myös silloin kun sisäministeriön pelastusviranomainen ei ottaisi varsinaista johtovastuuta.

Ehdotetut 3 ja 4 momentin säännökset olisivat välttämättömyysarvion perusteella tehtävä pelastustoiminnan johtajan määräytymistä koskeva poikkeus pääsäännöstä ja ehdotetuissa momenteissa säädettäisiin, missä olosuhteissa johtovastuu voisi siirtyä yhteistyöalueen tai sisäministeriön pelastusviranomaiselle. Voimassa olevassa pelastuslaissa ei säädetä pelastustoiminnan johtamisen sisällöstä. Pelastustoimen johtamisen sisällöstä ei ole perusteltua myöskään säätää

erikseen pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen tai sisäministeriön pelastusviranomaisen osalta, vaan se määräytyisi jatkossakin kunkin johtamistilanteen tarpeiden mukaisesti.

Moniviranomaistilanteiden yleisjohtamisesta säädetään kuitenkin erikseen pelastuslain voimassa olevassa 35 §:ssä, jossa on määritelty myös yleisjohtamisen sisältö: Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa. Eri viranomaisten velvollisuudesta osallistua pelastustoimintaan säädetään pelastuslain 46 §:ssä. Pykälässä viitataan informatiivisesti kunkin viranomaisen tehtäviin niiden osallistuessa pelastustoimintaan. Pelastustoimintaan osallistuvien muiden viranomaisten tehtävistä ei säädetä pelastuslaissa, vaan kunkin viranomaisen omassa lainsäädännössä säädetään aina erikseen, mitä tämä viranomainen tekee osallistuessaan pelastustoimintaan.

Voimassa olevan pelastuslain 34 §:n 4 momentin mukaan, jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asianosaisille heti, kun se on mahdollista. Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti.

Päätös pelastustoiminnan lopettamisesta voi edellä sanotun mukaan olla hallintopäätös. Hallintopäätöksen tehdessään viranomainen soveltaa lainsäädäntöä yksittäistapaukseen. Kyse on yleensä yksipuolisesta julkisen vallan käytöstä, joka kohdistuu hallinnon ulkopuolisen henkilön oikeuksiin, velvollisuuksiin tai etuihin. Viranomainen päättää hallintoasian käsittelyn tekemällä hallintopäätöksen.

Hallintolain (434/2003) 43 §:n mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Päätös voidaan antaa suullisesti, jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi. Suullinen päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen. Määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiseen tai muutoksenhakuun alkaa kirjallisen päätöksen tiedoksi-saannista siten kuin siitä erikseen säädetään. Pelastuslain 40 §:n 1 momentin mukaan kohteen omistaja on velvollinen huolehtimaan tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartioinnista sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä. Ajankohdan ratkaisee pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä 34 §:n 4 momentissa tarkoitettu päätös pelastustoiminnan lopettamisesta ja ilmoittaa siitä kohteen omistajalle.

Tosiasiallisella hallintotoiminnalla ei ole suoranaista vaikutusta yksityisen oikeuksiin tai velvollisuuksiin kuten hallintopäätöksillä, vaan se on konkreettisempaa toimintaa. Valtaosa pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä on luonteeltaan tosiasiallista hallintotoimintaa. Pelastuslaitos käy esimerkiksi sammuttamassa maastopalon eikä tilanteesta johdu hallinnon ulkopuoliselle henkilölle oikeuksia, velvollisuuksia tai etuja.

Säännöstä esitetään muutettavaksi niin, että päätös tulisi pyytämisen lisäksi antaa kirjallisesti erillisen pyynnön lisäksi tarvittaessa. Päätös olisi tarpeen antaa kirjallisesti silloin kun päätöksellä on vaikutusta toisen henkilön, viranomaisen tai muun toimijan oikeuksiin tai velvollisuuksiin, kuten velvollisuus jälkiraivaukseen ja vartiointiin ja öljyvahingon jälkitoimiin.

35 §. Johtaminen yhteistoimintatilanteessa. Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ym-

päristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ympäristönsuojelun asiantuntijan kuuleminen voi olla perusteltua myös pienemmissä vahingoissa, joissa ei välttämättä ole tarvetta johtoryhmän perustamiselle. Momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että ympäristönsuojelun asiantuntijaa olisi tarvittaessa kuultava silloinkin, kun johtoryhmää ei aseteta. Muutoksella vahvistettaisiin ympäristönsuojelun asiantuntijan roolia öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoiminnassa ja varmistettaisiin ympäristönäkökohtien riittävä huomioiminen.

Ympäristönsuojelun asiantuntijan kuuleminen voi olla tarpeellista esimerkiksi onnettomuusalueen erityisten luonnonolosuhteiden vuoksi tai silloin, jos vahinkoaineen vaikutuksia ei tunneta. Onnettomuusalueen erityisillä luonnonolosuhteilla tarkoitetaan esimerkiksi tilanteita, joissa vahingon vaikutukset kohdentuvat tai uhkaavat kohdentua pohjavesialueelle tai muulle vedenottoon käytetylle alueelle tai jos vahinko tapahtuu virtaavan vesistön äärellä, Natura-alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Varsinaisen pelastustoiminnan aikana kuuleminen voisi olla tarpeen lisäksi silloin, kun vaihtoehtoisia torjuntamenetelmiä on tarpeen arvioida tai laajassa vahingossa toimenpiteitä edellyttävät alueet on asetettava kiireellisyysjärjestykseen. Asiantuntimusta ympäristönsuojelullisten näkökulmien huomioon ottamisessa saatetaan tarvita myös esimerkiksi pelastuslain 40 §:n 1 momentin nojalla tehtävässä päätöksessä pelastustoiminnan lopettamisesta. Sen sijaan yleisemmin toistuvissa pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä ympäristönsuojelun asiantuntijan kuuleminen ei olisi välttämätöntä. Pelastuslaitos ja ympäristönsuojelun asiantuntija voisivat sopia pelastuslain 47 §:ssä tarkoitetun suunnittelun yhteydessä tarkemmin, minkälaisissa tilanteissa kuuleminen olisi tarpeellista. Ympäristönsuojelun asiantuntijana toimisi ensisijaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Asiantuntijana voitaisiin tilanteesta riippuen kuulla myös kunnan asianomaista ympäristönsuojelu- tai muuta viranomaista, taikka tutkimuslaitosta, kuten Suomen ympäristökeskusta, Luonnonvarakeskusta tai Ilmatieteen laitosta.

36 §. Pelastusviranomaisen toimivaltuudet. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi selkeyden vuoksi *uusi 4 momentti*, jonka mukaan pykälässä tarkoitettuja toimivaltuuksia voitaisiin käyttää myös, silloin kun se on välttämätöntä, onnettomuuden ilmeisesti uhatessa. Tämä voisi olla esimerkiksi tarpeen tilanteessa, jossa onnettomuus tai muu pelastusviranomaisten toimenpiteitä edellyttävä tapahtuma ei olisi vielä konkreettisesti tapahtunut, mutta sen toteutuminen olisi ilmeinen ja tarvittaisiin toimenpiteitä, joiden toteuttaminen vaatii pidempää aikaa. Tällainen tarve voi olla esimerkiksi 36 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella annettava määräys väestönsuojien käyttökuntoon laittamiseksi. Toimivaltuuksia voi käyttää pelastustoiminnan johtajan lisäksi muikin pelastusviranomainen. Pykälän otsikkoa ehdotetaan tämän johdosta täsmennettäväksi.

36 b §. Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet. Voimassa olevassa 36 b §:ssä säädetään Rajavartiolaitoksen mahdollisuudesta ryhtyä sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- ja muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi.

Merilain (674/1994) uudessa 11 a luvussa säädetään vastuusta merenkulkuonnettomuudesta aiheutuvan vaarallisen hylyn poistamisesta niin sanotun Suomen ratifioiman Nairobin hylkysopimuksen nojalla. Merilain 11 a luvun 5 §:n mukaan vastuuviranomainen hylkyjen osalta on Traficom. Vaaralla tarkoitetaan hylkysopimuksen 1 artiklan 5 kohdan mukaan tilannetta tai uhkaa, joka muodostaa vaaran tai esteen merenkululle tai josta voidaan kohtuudella olettaa seuraavan huomattavia haittavaikutuksia meriympäristölle tai vahinkoa rannikolle tai yhden tai useamman valtion tähän liittyville eduille. Pelastuslain 36 b § ei koske aluksia, joista on tullut hylky. Pelastuslain 36 b §:n 1 momenttiin ehdotetaan työnjaon ja vastuun selkeyttämiseksi lisättäväksi viittaus merilain 11 a luvun soveltamisesta hylkyihin.

37 §. *Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan.* Pykälän 2 momentissa ehdotetaan viittaus kumottuun 25 §:ään poistettavaksi.

45 §. *Pelastuslaitosten avunanto.* Voimassa olevan pykälän mukaan pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa ja laatia yhteistyössä tarpeelliset pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että pelastuslaitokset olisivat velvollisia varautumaan antamaan toisilleen pelastustoiminnassa tarvittavaa apua yhteistyöalueen ja yhteistyösuunnitelman puitteissa. Tarvittaessa tulisi varautua myös avun antamiseen toiseen yhteistyöalueeseen kuuluvalla pelastuslaitokselle. Tämä tulisi kyseeseen esimerkiksi silloin kun yhteistyöalueella sijaitsee riskikohteita, jotka voivat uhata yhteistyöaluetta laajempia maantieteellisiä alueita. Tarve apuun voisi perustua paitsi tilanteen laajuuteen, myös sen pitkäkestoisuuteen. Pelastustoiminnan yhteistyöalueet määriteltäisiin uudessa 2 a §:n 1 momentin 7 kohdassa, jonka mukaan pelastustoiminnan yhteistyöalueella tarkoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 35 §:ssä tarkoitettua maantieteellistä aluetta. Pelastustoimintaa koskevista suunnitelmista säädetään 47 §:ssä. Pelastuslaitoksen toiselle pelastuslaitokselle antamasta kalusto- ja miehistöavusta sekä muusta avusta on apua saanut laitos velvollinen 98 §:n nojalla suorittamaan täyden korvauksen, jollei toisin sovita.

47 §. *Pelastustoiminnan suunnitelmat.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uudet 2 ja 3 momentit, joissa säädettäisiin pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvasta pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamisen ja pelastustoiminnan valtakunnallisen johtamisen ja yhteistoiminnan suunnittelusta. Pykälän nykyiset 2-5 momentit siirtyisivät 4-7 momenteiksi.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin pelastustoiminnan alueellisesta suunnittelusta. Pelastuslaitosten tulisi laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin pelastustoiminnan valtakunnallisesta suunnittelusta. Pelastustoimen valtakunnallista johtamista ja yhteistoimintaa koskevat suunnitelmat tulisi laatia sisäministeriön johdolla ja yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa.

53 §. *Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset.* Pykälässä ehdotetaan viittaus kumottuun 25 §:ään poistettavaksi.

54 §. *Sopimuspalokuntaan kuuluvan ja vapaaehtoishenkilöstön työturvallisuus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan viittaus kumottuun 25 §:ään poistettavaksi.

57 §. *Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin ammattipätevyyden tunnustamisesta ja informatiivisesti sitä koskevasta päätöksenteosta. Momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettun tutkintovaatimuksen täyttäisi myös henkilö, jolla on ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa tarkoitettu päätös muussa EU- tai ETA-valtiossa saavutettua muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta. Päätöksenteosta säädettäisiin Pelastusopistosta annetussa laissa. Pykälän nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyisivät 3 ja 4 momenteiksi.

63 §. *Nuohoojan kelpoisuus.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin ammattipätevyyden tunnustamisesta ja informatiivisesti sitä koskevasta päätöksenteosta. Momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettun tutkintovaatimuksen täyttäisi myös henkilö, jolla on ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa tarkoitettu päätös muussa EU- tai ETA-

valtiossa saavutettua muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta. Päätöksenteosta säädettäisiin Pelastusopistosta annetussa laissa.

81 §. Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettävän valvonnassa havaittuihin puutteisiin reagoimisen osalta. Jos pelastusviranomaisen valvontaa tehdessään havaitsee puutteita pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden noudattamisessa, on viranomaisen niihin puututtava. Tämä tarkoittaa niin palotarkastuksia ja muita valvontakäyntejä kuin myös asiakirjavalvontaa. Jos puutteet ovat pieniä tai merkitykseltään vähäisempiä ja ne korjataan saman tien, ei niistä olisi aina tarpeellista antaa kirjallista korjausmääräystä. Palotarkastuksesta on 80 §:n 4 momentin mukaan laadittava pöytäkirja, johon nämä puutteet ja tehdyt korjaavat toimenpiteet kuitenkin kirjattaisiin. Jos puutteita ei voi heti korjata, annettaisiin niistä kuten nykyisinkin korjausmääräys ja puutteiden korjaamiselle annettaisiin määräaika. Menettelyssä on noudatettava hallintolakia ja hyvän hallinnon vaatimuksia.

81 a §. Tarkastus rakennushankkeen aikana. Pykälässä säädettäisiin tarkastuksista, joita pelastusviranomaisen voi tehdä rakennushankkeen aikana. Säännös olisi uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan hyvinvointialueen pelastusviranomaisen voisi tehdä rakennuskohdteeseen tarkastuksen rakennushankkeen aikana, jos rakennusvalvontaviranomainen ja pelastusviranomaisen arvioivat tällaisen tarkastuksen tarpeelliseksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi. Rakennushankkeen aikaisia tarkastuksia ei olisi tarve tehdä kaikissa rakennuskohteissa, vaan tarkastuksen tarve arvioitaisiin yhdessä rakennusvalvonnan kanssa ja tarkastuksen tekemisestä voitaisiin päättää nykyiseen tapaan joustavasti rakentamisen lupakäsittelyssä.

Käytännössä toimintatavat olisi tarkoituksenmukaista sopia esimerkiksi hyvinvointialueesta annetun lain 14 §:n tarkoittamassa hyvinvointialueen ja kuntien neuvottelussa. Tämä tarkoittaisi ensi sijassa yhteisiä, ennakolta sovittuja toimintatapoja siitä millaisissa rakennushankkeissa tai missä asioissa pelastusviranomaisen tekemä tarkastus voi olla tarpeellinen. Tarkastukset ja niihin käytettävät voimavarat tulisi lisäksi ottaa huomioon pelastustoimen palvelutasopäätöksessä ja pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmassa.

Pelastusviranomaisen tarkastus painottuisi säädösten ja rakentamisen lupamääräysten sellaisten vaatimusten ohjaukseen ja valvontaan, mitkä koskevat poistumisturvallisuutta, paloturvallisuuslaitteita, pelastustoiminnan edellytyksiä ja väestönsuojia. Kyse ei olisi katsastustyyppisestä tarkastamisesta, vaan tarkastuksessa valvottaisiin asetettujen vähimmäisvaatimusten toteutumista pistokokeen omaisesti sekä asiakirjojen perusteella.

Rakennushankkeen aikana rakennuskohteeseen tehtävä tarkastus olisi tavoitteiltaan ja sisällöltään osin toisenlainen kuin pelastuslain 78 §:ssä säädettyyn pelastusviranomaisen valvontatehtävään sisältyvät palotarkastukset ja muut toimenpiteet, jotka kohdentuvat käytössä oleviin rakennuksiin ja tiloihin. Rakennushankkeen aikana tehtävä tarkastus olisi osa rakentamisen lupakäsittelyä ja tarkastuksessa mahdollisesti esille tulevat puutteet käsiteltäisiin rakentamisen lupaprosessissa, eikä erillisinä pelastusviranomaisen antamina korjausmääräyksinä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan tarkastuksesta laadittaisiin kirjallinen lausunto rakennusvalvontaviranomaiselle, joka päättää mahdollisista lausunnon johdosta tarvittavista toimenpiteistä siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään. Lisäksi lausunto annettaisiin tiedoksi rakennushankkeeseen ryhtyvälle.

Pelastusviranomaisen lausunto tallennettaisiin pelastuslain 93 §:n mukaiseen valvontarekisteriin.

Koska pelastusviranomaisen lausunto olisi osa rakentamisen lupakäsittelyä, ei lausunnosta voisi erikseen valittaa, vaan valituskelpoisen päätöksen antaisi rakennusvalvontaviranomainen.

Pelastusviranomaisen toimivaltuuksiin, tietojensaantioikeuksiin ja tarkastuksesta perittävään maksuun sovellettaisiin muilta osin pelastuslakia. Pelastuslaitos voisi periä tarkastuksesta maksun pelastuslain 96 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, jos tarkastukset rakennushankkeen aikana on sisällytetty pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmaan. Ehdotettu pykälä vastaisi tarkoitukseltaan maankäyttö- ja rakennuslain 150 a §:ää, jossa on säädetty rakennustyön aikana tehtävistä viranomaistarkastuksista, joita rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä tehtäväksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi.

89 §. Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten. Pykälän 2 momentin 3 kohta ehdotetaan muutettavan niin, että pelastusviranomaisella olisi oikeus saada tietoja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekistereistä valvontatehtävien hoitamista varten ja pelastustoiminnan suunnittelua ja toteuttamista varten. Muutoksella varmistettaisiin tarvittavien tietojen saanti rekisterien muuttuessa. Pelastusviranomaiset tarvitsevat lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen muun muassa tietoja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalikohteiden valvontarekisteristä ja kemikaalituoterekisteristä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 11 kohta, jossa säädettäisiin pelastusviranomaisen oikeudesta saada Häätäkeskuslaitokselta tietoja häätäkeskuksiin liitetyistä paloilmoittimista ja muista laitteistoista, joiden paloilmoitukset on liitetty häätäkeskukseen. Pelastusviranomaiset tarvitsevat lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi tietoja esimerkiksi laitteiston haltijasta, sijainnista ja yhteyshenkilöistä, sijainti-, tunniste- ja yhteystiedot rakennuksesta, laitteistosta, laitteiston haltijasta ja hälytystilanteissa tavoitettavista yhteyshenkilöistä. Laitteiston haltijan yhteystiedot pelastusviranomainen saattaa tarvita myös erheellisten paloilmoitusten laskutusta varten.

Liittymissopimusten tiedoista muodostuu Häätäkeskuslaitoksen ylläpitämä henkilötietorekisteri, jonka tietoja käytetään sopimusten mukaisten palveluiden laskuttamiseen, laitteistojen testaamiseen ja käyttötiedotteiden lähettämiseen. Pelastusviranomainen tarvitsee häätäkeskuksiin liitettyjen laitteistojen tietoja pelastuslaissa ja pelastustoimen laitteista annetussa laissa säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi sekä pelastustoimintaa ja pelastustoiminnan suunnittelua ja kohdekohtaista vastemäärittelyä varten. Uuden laitteiston osalta laitteiston haltija voi toimittaa nämä tiedot suoraan pelastuslaitokselle rakennuksen kohdekortin muiden tietojen antamisen yhteydessä, mutta esitetyn muutoksen johdosta ajantasaiset tiedot olisi jatkossa mahdollista saada suoraan Häätäkeskuslaitokselta.

91 §. Toimenpiderekisteri. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan viittaus kumottuun 25 §:ään muutettavaksi viittaukseksi 27 §:n 4 momenttiin.

92 §. Varautumistehtävien rekisteri. Pelastuslain 92 §:ssä säädetään varautumistehtävien rekisteristä. Pelastuslain 92 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitos ja yhteisö, joka on 46 §:n mukaisesti velvollinen osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja hoitamaan lakisääteisiä tehtäviään pelastustoiminnan yhteydessä sekä varautumaan näiden tehtävien hoitamiseen normaali- ja poikkeusoloissa, saavat pitää tehtäviensä hoitamista ja niihin varautumista varten henkilörekiisteriä tehtäviin varatuista henkilöistä ja voimavaroista.

Koska rekisteri on nykyisin vapaaehtoinen, vaihtelee sen pitäminen pelastuslaitoksittain. Rekisteri ja sen tietosisältö eivät palvele valtakunnallisia tarpeita. Yhtenäisen ja yhdenmukaisen rekisterin puute vaikeuttaa merkittävästi pelastustoimen ja muiden siihen osallistuvien keskeisten

toimijoiden henkilöresurssien valtakunnallisen tilanteen arviointia. Käytännössä erilliset rekisterit eivät myöskään mahdollista esimerkiksi väestönsuojeluvollisuutta suorittamaan määrätävien tietojen poimimista keskitetysti kansallisen tason rekisteriajona. Pakollinen rekisterinpito mahdollistaisi nykyistä paremmin käytettävissä olevien voimavarojen arvioinnin ja hyödyntämisen sekä rekisteröidyille henkilöille selvittää heitä koskevat velvoitteet ja varaukset. Varautumistehtävien rekisterin pitäminen ehdotetaan muutettavaksi pakolliseksi.

93 §. Valvontarekisteri. Pykälän 1 momenttiin esitetään lisättäväksi, että valvontarekisteriin saisi tallentaa myös 8 §:ssä tarkoitetut kulotusta koskevat tiedot. Ilmoituksen laiminlyönnistä voidaan tuomita pelastusrikkomuksena sakkoa lain 106 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla.

Valvontarekisteriin tallennettaviin tietoihin ehdotetaan lisättäväksi myös tiedot, jotka pelastustoimen laitteista annetun lain, laitelain, mukaan on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle ja 1.1.2023 lähtien hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle. Laitelain 13 §:n mukaan palonilmaisulaitteistojen ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuksia tekevän tarkastuslaitoksen tulee ilmoittaa tarkastustoiminnassaan laitteistoissa havaitsemistaan vakavista puutteista hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle. Tarkastuslaitosten tarkastuspöytäkirjojen avulla hyvinvointialueen pelastusviranomaisen pystyy kohdentamaan valvontaansa riskiperusteisesti ja osaa ottaa tarkastuslaitoksen havainnot huomioon pelastuslain 12 §:n mukaisen laitteistojen kunnossapitovelvoitteen toteutumisen valvonnassa.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005), jäljempänä *kemikaaliturvallisuuslain*, mukaan hyvinvointialueen pelastusviranomaisen valvoo vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä, varastointia ja säilytystä. Kemikaaliturvallisuuslain mukaiseen valvontatehtävään kuuluu myös yksityiseen kulutukseen tarkoitettujen ilotulitteiden varastoinnin valvonta ja luovuttaminen asiakkaille kaupan yhteydessä sekä erikoistehosteiden käytön valvonta yleisötilaisuuksissa. Kemikaaliturvallisuuslain 24 §:n mukaan vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä ilmoituksen pelastusviranomaiselle.

Kemikaaliturvallisuuslain 63 §:n mukaan yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen ilotulitteiden ja vähäistä vaaraa aiheuttavien muiden pyroteknisten tuotteiden varastoinnista kaupan yhteydessä on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle ennen varastoinnin aloittamista. Kemikaaliturvallisuuslain 81 §:n mukaan räjähteiden tai vaarallisten kemikaalien käytöstä erikoistehosteena yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksista on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden järjestämistä.

Esityksen mukaan pelastusviranomaisen voisi tallentaa valvontarekisteriinsä kemikaaliturvallisuuslain nojalla saamansa tiedot, valvontakohteiden ilmoitukset ja niihin liittyvät päätökset sekä tarkastusten tiedot.

Lisäksi valvontarekisteriin saisi tallentaa pelastusviranomaisen 81 a §:n nojalla antama lausunnon.

94 §. Sopimuksen perusteella pelastustoimintaan osallistuvien henkilörekisteri. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan viittaus kumottuun 25 §:ään poistettavaksi.

95 §. Vastuu pelastustoimen kustannuksista. Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa viitattaisiin lakiin hyvinvointialueiden rahoituksesta. Ehdotetun säännöksen mukaan hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvan pelastustoimen kustannusten rahoituksesta säädetään laissa hyvinvointialueiden rahoituksesta. Säännös olisi informatiivinen. Hyvinvointialu-

eiden rahoituslain lähtökohtana on, että valtion rahoitus olisi kattava hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien kaikkien tehtävien hoitamiseen (1 §). Kullekin hyvinvointialueelle myönnettäisiin valtion rahoituksena euromäärä, joka saadaan laskettaessa yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset ja pelastustoimen laskennalliset kustannukset (3 §). Rahoitus olisi yleiskatteellista ja hyvinvointialue päättäisi saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen (4 §). Valtion rahoituksen perusteena käytettäisiin hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käyttökustannuksia, rahoituskustannuksia sekä suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia (5 §). Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuisi hyvinvointialueiden edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin (6 §).

Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä kustannustason muutos otettaisiin huomioon hyvinvointialueiden hintaindeksin mukaisesti (8 §). Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otettaisiin täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuisi asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voitaisiin korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella (9 §). Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otettaisiin huomioon vuosittain jälkikäteen hyvinvointialueiden Valtiokonttorille toimittamien tilinpäätöstietojen mukaiset 5 §:ssä tarkoitetut kustannukset (toteutuneet kustannukset) varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta siten, että kyseisen vuoden laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden kustannusten erotus lisättäisiin rahoitukseen tai vähennetään rahoituksesta (10 §).

Kaikki hyvinvointialueen pelastustoimen kustannukset tulisi lähtökohtaisesti kattaa tällä laskennallisella rahoituksella.

Jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoi-keuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella olisi oikeus saada edellä säädetyn lisäksi valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi (lisärahoitus) ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisäätöiset tehtävät (11 §). Hyvinvointialueen lisärahoituksen tarve tulisi arvioida siten, että hyvinvointialueiden velvollisuus edellä mainittujen perustuslaissa tarkoitettujen palvelujen järjestämiseen ei vaarannu. Arviointi perustuisi kokonaisarvioon, jossa hyödynnetään hyvinvointialueiden ohjausprosessissa saatua tietoa sekä muuta ajantasaista tietoa hyvinvointialueen taloudesta ja toiminnasta. Sisäministeriö neuvottelisi pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 10 §:n nojalla erikseen kunkin hyvinvointialueen kanssa vuosittain hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien toteuttamisesta. Ministeriö laatisi lain 15 §:n nojalla vuosittain valtakunnallisen selvityksen, jossa arvioitaisiin tarpeita ja uhkia vastaavien pelastustoimen palveluiden toteutumista ja rahoituksen tason riittävyyttä. Jos olisi arvioitavissa, että esille tuodut ongelmat eivät johdu siitä, että hyvinvointialueen rahoituksen taso lähtökohtaisesti olisi liian alhainen, vaan hyvinvointialue pystyisi omilla päätöksillään turvaamaan palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueita tulisi ohjata toteuttamaan valtion ja hyvinvointialueiden ohjaus- ja neuvotteluprosessissa todettuja hyvinvointialueilla toteutettavissa olevia kustannusten hallinnan kannalta välttämättömiä toimenpiteitä ja muita mahdollisia toimenpiteitä.

Lisäksi hyvinvointialueelle voitaisiin myöntää valtionavustusta valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti. Valtionavustusta olisi tarkoituksenmukaista myöntää erityisesti tarkoituksiin, joissa ei ole kyse hyvinvointialueiden pysyvien tehtävien rahoittamisesta, vaan esimerkiksi määräämisestä hankkeesta tai muutoin tilapäisesti poikkeuksellisia kustannuksia aiheuttavien tehtävien korvaamisesta. Valtionavustusrahoitusta voitaisiin käyttää tapauskohtaisesti luonteeltaan

poikkeuksellisiin ja tilapäisiin kustannuksiin esimerkiksi suuronnettomuuden kohdatessa yksittäisiä hyvinvointialueita.

97 §. Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen. Pykälässä säädetään valtion osallistumisesta pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen. Tämä voisi olla erityiskaluston hankkimista tai sellaisen toiminnan rahoittamista, jotka voitaisiin katsoa erityisestä syystä tarkoituksenmukaiseksi rahoittaa valtion varoista. Hankintojen rahoittaminen valtion varoista voisi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin kun kalusto palvelee suurta osaa hyvinvointialueista, eikä hankinta ole tarkoituksenmukaisesti toteutettavissa pelastuslaitosten yhteishankintana sekä silloin kun kotimaisen tarpeen lisäksi kalustoa voitaisiin käyttää myös kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä.

Pykälän *1 momentin* mukaan valtion varoilla voitaisiin hankkia myös nimenomaan poikkeusolojen pelastustoimintaa sekä kansainvälistä pelastustointa palvelevaa kalustoa, varusteita ja materiaalia. Kalustohankintojen lisäksi säännöksen perusteella olisi mahdollista rahoittaa valmiuden ylläpitämiseen tähtääviä laajoja alueita palvelevia toimintoja kuten poikkeuksellisten onnettomuuksien torjunnan suunnittelua ja torjuntavalmiuden ylläpitämistä.

Pelastuslain 27 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan hyvinvointialueen pelastuslaitos osallistuu 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon. Hyvinvointialueille kuuluvia ulkomaille annettavan ja Suomeen vastaanotettavan kansainvälisen avun edellyttämän valmiuden ylläpitoon liittyviä tehtäviä voidaan pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla koota yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle. Valmiuden ylläpito voisi tarkoittaa esimerkiksi kansainvälisen avun antamiseen tarvittavan materiaalin ja kaluston ylläpitoon ja varastointiin sekä logististen järjestelyjen suunnitteluun liittyviä tehtäviä.

Pykälän ehdotetaan lisättäväksi *uusi 2 momentti*, jonka mukaan valtion varoilla hankittua kansainväliseen pelastustoimeen soveltuva kalustoa voidaan luovuttaa hyvinvointialueiden haltuun ja käyttöön edellyttäen, että luovutettu kalusto sijoitetaan ja varastoidaan siten, että se on viivytyksettä käytettävissä tämän lain 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen ulkomaille. Hyvinvointialueiden pelastuslaitokset vastaisivat niiden hallussa ja käytössä olevien kansainvälisessä avunannossa hyödynnettävien varusteiden ja kaluston varastoinnista ja ylläpidosta siten, että nämä erityisvalmiudet, mukaan lukien henkilöstön osaaminen, ovat tarvittaessa sisäministeriön päätöksen mukaisesti käytettävissä kansainvälisiin tehtäviin Suomea sitovien sopimusten ja sitoumusten edellyttämällä tavalla.

98 §. Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 2 momentti*, jonka mukaan apua saanut pelastuslaitos olisi velvollinen suorittamaan täyden korvauksen myös avusta, joka perustuu yhteistyösuunnitelmaan tai pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen määräykseen. Avun antaminen perustuisi ensisijaisesti yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaan varautumiseen ja yhteistyösuunnitelmaan. Yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan avun antamisen kustannukset tulisivat otetuksi huomioon hyvinvointialuerahoituksessa.

104 §. Muutoksenhaku. Pelastuslain 58 §:n mukaan sisäministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään.

Voimassa olevan pelastuslain 104 §:n *1 momentin* mukaan pelastuslain 102 §:ssä ja 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuun valtion viranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Sisäministeriön pelastuslain 58 §:n nojalla tekemästä päätöksestä ei 104 §:n mukaan voi tehdä oikaisuvaatimusta, vaan muutosta haetaan suoraan hallinto-oikeudelta.

Pelastuslain 104 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös 58 §:ssä tarkoitettujen erivapauspäätökset sellaisiksi ratkaisuksi, joista voidaan tehdä oikaisuvaatimus. Oikaisuvaatimusta on pidettävä erivapauden hakijan näkökulmasta kevyempänä menettelynä ja sen käyttöönotto lisäisi todennäköisesti hakijan oikeusturvaa.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2024. Lain 2 a §:n 1 momentti, 27 §:n 4 momentti ja 95 §:n 2 momentti tulisivat kuitenkin voimaan 1. tammikuuta 2023 tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Nämä säännökset liittyvät hyvinvointialueiden perustamiseen ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille 1. tammikuuta 2023 lukien.

Lain 17 §:ssä tarkoitettu rakennuksen omistajan palovaroittimien hankintaa ja kunnossapitoa koskeva velvollisuus tulisi voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaan tulosta eli 1. päivänä tammikuuta 2026.

Lain 47 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen pelastustoiminnan suunnitelmat olisi päivitettävä ja tarvittaessa uusittava vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Joka tämä lain voimaan tullessa voimassa olleiden säädösten mukaan on ollut kelpoinen toimimaan 57 §:n 1 momentissa ja 63 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä, olisi edelleen kelpoinen toimimaan kyseisissä tehtävissä tämän lain voimaan tultua.

Samoin kelpoinen toimimaan 57 §:n 1 momentissa ja 63 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä olisi se, joka ennen tämän lain voimaan tuloa on saanut Opetushallituksen ehdollisen ammattipätevyys-tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta kyseisiin tehtäviin ja saa lopullisen tunnustamispäätöksen 31 päivään joulukuuta 2025 mennessä.

7.2 Laki Pelastusopistosta

2 a §. *Muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa hankitun ammattipätevyys-tunnustaminen.* Pykälässä säädettäisiin Pelastusopiston tehtäväksi toimia ammattipätevyys-tunnustamisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettuna ammattipätevyys-tunnustamisesta vastaavana viranomaisena pelastusalan miehistön, alipäällystön ja päällystön, nuohoojan sekä hätäkeskuspäivystäjän tehtävien osalta. Pelastusopiston tehtävänä olisi siten päättää ammattipätevyys-tunnustamisesta annetun lain soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa muussa EU- tai ETA-valtiossa hankitun ammattipätevyys-tuottamasta oikeudesta toimia kyseisissä tehtävissä. Käsitellessään ammattipätevyys-tunnustamista koskevia hakemuksia Pelastusopisto noudattaisi ammattipätevyys-tunnustamisesta annetun lain säännöksiä.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2024.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Pelastuslain nykyiset asetuksenantovaltuudet säilyisivät voimassa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lisäksi säätää siviilivalmiusneuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta ja jaostoista (23 a § 2 momentti).

Sisäministeriön asetuksella voitaisiin lisäksi tarvittaessa säätää tarkemmin tilannekuvan sisällyöstä, kokoamisesta, arvioinnista, ylläpitämisestä ja jakamisesta (31 a § 6 momentti).

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2024. Pelastuslain 2 a §:n 1 momentti, 27 §:n 4 momentti ja 95 §:n 2 momentti tulisivat kuitenkin voimaan 1.1.2023 tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Nämä säännökset liittyvät hyvinvointialueiden perustamiseen ja pelastustoimen järjestämistä vastaavien siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 lukien.

10 Toimeenpano ja seuranta

Sisäministeriön lainsäädäntösuunnitelman mukaan pelastuslain kokonaisuudistushanke sekä hanke laiksi henkilötietojen käsittelystä pelastustoimessa asetetaan uuden hallituskauden alussa syyskuussa 2023. Hankkeen tavoitteena on valmistella kokonaan uusi pelastuslaki ottaen huomioon vuonna 2021 valmistunut pelastuslain uudistamista koskeva esiselvitys (VN/6185/2021) ja esiselvityksen perusteella jo toteutetut pelastuslain osauudistukset. Nyt käsittelyssä olevan pelastuslain uudistuksen toimivuutta arvioitaisiin uudella hallituskaudella asetettavan hankkeen osana. Tavoitteena on uuden pelastuslain ohella myös valmistella erillinen laki henkilötietojen käsittelystä pelastustoimessa, johon siirrettäisiin nykyisen pelastuslain 13 luvun salassapitovelvollisuutta, tiedonsaantioikeutta ja henkilörekistereitä koskevat säännökset ajantasaistettuina ja tarpeellisin osin täydennettyinä.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain 40 ja 48 §:n muuttamisesta (HE 31/2022 vp).

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 149/2022 vp). Esityksellä muutettaisiin pelastuslain 91 §:ää.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys uudeksi rakentamislainsiksi (HE 139/2022 vp) sekä maankäyttö- ja rakennuslain muutos (HE 140/2022 vp), jolla laista kumottaisiin nykyiset rakentamista koskevat säännökset.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Määräraharahat arvioidaan käsitellään vuosien 2024-2027 julkisen talouden suunnitelman käsittelyn yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Hallituksen esitykseen sisältyvä palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovelvollisuutta koskeva muutos on merkityksellinen useiden eri perusoikeuksien toteutumisen turvaamisen kannalta. Asuntojen palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovelvollisuutta ehdotetaan muutettavaksi niin, että vastuut kohdentuisivat asukkaaseen sijasta rakennuksen omistajalle. Asuntojen palovaroittimien koskevien muutosten tavoitteena on velvoitteiden nykyistä parempi toteutuminen ja sääntelyn selkeys.

Pelastustoimen onnettomuustilastojen mukaan lähes joka toisessa asuinrakennuksen tulipalossa havaittiin, että asunnossa ei ollut toimivaa palovaroitinta. Luku on viime vuodet pysynyt suunnilleen samalla tasolla. Muiden selvitysten perusteella voidaan arvioida, että kokonaan palovaroitin puuttuu noin 20 prosentista asuntoja.

Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuuseen ehdotettujen säädösmuutosten tavoitteena on parantaa asiantilaa niin, että jatkossa lähtökohtaisesti kaikissa asunnoissa olisi toimivat palovaroittimet. Taloyhtiöissä kaikki asukkaat eivät välttämättä itse kykene vaihtamaan palovaroitinta tai sen paristoa, jolloin vastuun siirtämisen asukkaalta taloyhtiölle voidaan olettaa parantavan tilannetta huomattavasti.

Omaisuuksien suoja

Palovaroittimet eivät estä tulipaloja, mutta niiden avulla voidaan ehkäistä merkittävästi henkilövahinkoja ja pienentää omaisuusvahinkoja, koska palon aikaisemman havaitsemisen ansiosta saadaan aikaa pelastautumiselle ja alkusammutukselle. Asuinrakennuksissa syttyy vuosittain 3000 tulipaloa, johon pelastuslaitos hälytetään. Ehdotetun muutoksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti kerros- ja rivitaloihin, joissa palovaroittimen puuttuminen tai toimimattomuus vaikuttaa myös naapuriasuntojen paloturvallisuuteen sekä rakennuksen omistajan omaisuuden suojaan.

Lakiehdotuksen 17 §:n mukaan rakennuksen omistaja olisi velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. Voimassa olevassa pelastuslaissa vastaava palovaroittimien hankintavastuu on säädetty asunnon haltijalle. Uusiin asuinrakennuksiin asennetaan sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet jo rakentamisvaiheessa rakennusten paloturvallisuudesta annetun ympäristöministeriön asetuksen perusteella.

Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuun muuttaminen ehdotetulla tavalla merkitsisi uutta velvoitetta suurelle osalle asuinrakennusten omistajia, erityisesti vaikutukset kohdistuisivat asunto-osakeyhtiöihin ja muihin vastaaviin yhteisöihin. Rakennuksen omistajiin kohdistuvat vaikutukset riippuisivat siitä, onko asunnoissa ennestään paristopalovaroittimet vai sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet. Vaikutukset riippuvat lisäksi asuntojen määrästä ja koosta sekä rakennuksen omistajuudesta. Kustannusten osalta olisi kyse niiden kohdentumisesta uudella tavalla eli asukkaan sijasta rakennuksen omistajalle. Kustannuksia syntyy palovaroittimien hankinnasta ja asentamisesta, palovaroittimien pariston vaihdosta sekä vanhan tai rikkoutuneen palovaroittimen vaihdosta. Myös sähköverkkoon kytketyissä palovaroittimissa on paristo, joka on vaihdettava säännöllisesti.

Ehdotetulla kunnossapitovastuun muutoksella on vaikutusta omaisuuden suojaan erityisesti vanhemmissa asuinrakennuksissa, joissa on paristopalovaroittimet ja joissa asukas ei ole pitänyt huolta palovaroittimen hankinnasta ja sen toimintakunnosta. Uudisrakentamisessa ja rakennuksissa, joissa on jo sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet, muutoksella ei olisi vaikutusta nykytilanteeseen.

Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen

Väestörakenteen muuttuessa myös iäkkäiden henkilöiden osuus taloyhtiöissä on otettava huomioon. Taloyhtiöissä asuu henkilöitä, jotka eivät välttämättä edes kykene itse vaihtamaan palovaroitinta tai sen paristoa. Palovaroittimen toiminnan varmistaminen voi olla vaikeaa tai käytännössä jopa mahdotonta myös vammaisille henkilöille. Lisäksi jo palovaroittimen pariston

vaihtamiseen liittyy suuri tapaturman vaara. Palovaroittimien kunnossapidon kuuluminen taloyhtiölle lisää turvallista taloyhtiöasumista. Vastuun siirtäminen taloyhtiölle parantaa asumisturvallisuutta, koska osakehuoneistopalo aiheuttaa vaaran myös rakennuksessa oleville muille huoneistoille.

Vastuun siirtäminen on merkittävä turvallisuuskysymys, joka ei kuitenkaan aiheuta kohtuutonta taloudellista raskautta yhtiölle. Palovaroittimien kustannus niiden uusimisen tai paristojen vaihdon osalta ei ole kohtuuttoman suuri edes sellaisten pienien yhtiöiden osalta, jossa huoltotoimia tehdään talkoovoimin. Yhtiöt voivat laitteita tai järjestelmää koskevissa hankintapäätöksissä ottaa huomioon hankintakustannusten lisäksi elinkaarenaikaiseen kunnossapitoon ja hoitoon kuten esimerkiksi varavirtalähteiden ja paristojen vaihtoon liittyvät ennakoitavissa olevat kustannukset.

Palovaroittimia koskevien velvoitteiden siirtoa ei ole pidettävä ilmeisen kohtuuttomana verrattuna tavoitteeseen turvata ihmisten henki ja omaisuus sekä ympäristö. Ehdotetulla muutoksella vahvistetaan myös perustuslain 6 §:n mukaista yhdenvertaisuutta, muun muassa vammaisten henkilöiden oikeuksia elämään ja omaisuuteen. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on kertomuksessaan eduskunnalle (K 612018 vp) tuonut esille näkemyksensä, että asumisessa ja rakennetussa ympäristössä tulisi ottaa lähtökohdaksi nykyisiä säännöksiä kattavampi esteettömyys vammaisten henkilöiden tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Kotirauhan suoja

Pelustuslain 17 §:ään ehdotetulla säännöksellä palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovelvollisuudesta on kytkentä yksityiselämän suojaan koskevaan perustuslain 10 §:ään. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisen kotirauha on turvattu. Pykälän 3 momentin mukaan lailla voidaan kuitenkin säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kotirauhan suojaan rajoittavalla toimenpiteellä tulee olla selvä ja riittävän läheinen yhteys johonkin perustuslaissa turvattuun perusoikeussäännökseen, jotta toimenpiteen voitaisiin katsoa olevan välttämätön perusoikeuksien turvaamiseksi. Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi katsonut palotarkastuksen kotirauhan piiriin ulottuvana toimenpiteenä olevan sillä tavoin välttämätön perusoikeuksien, kuten oikeuden elämään ja turvallisuuteen, sekä omaisuudensuojan suojaamiseksi kuin perustuslaissa tarkoitetaan. Samoin onnettomuustutkintaa voidaan valiokunnan mukaan tehdä kotirauhan piirissä, vaikka yhteys perusoikeuksien turvaamiseen saattaa olla etäisempi, mutta voidaan yleisesti arvioida onnettomuustutkinnalla ehkäistävän tulevaisuuden perusoikeusuhkia (PeVL 31/1998 vp, s. 2/I).

Palovaroittimet säädettiin pakollisiksi pelastustoimilailalla (561/1999), jonka 31 §:n 1 momentin mukaan asunnoissa sekä majoitus- ja hoitolaitostiloissa on oltava riittävä määrä palovaroittimia tai suojaustasoltaan vähintään vastaavia laitteita. Hallituksen esityksen (HE 76/1998) mukaan säännöksen tavoitteena on vähentää tulipaloissa kuolleiden määrää. Palovaroittimen tarkoitus on auttaa ihmisiä pelastustumaan ajoissa. Palovaroittimella on merkittävä vaikutus ihmishenkien pelastamiseksi tulipaloissa. Palovaroittimet eivät estä tulipaloja, mutta niiden avulla voidaan ehkäistä merkittävästi henkilövahinkoja ja pienentää omaisuusvahinkoja, koska palon aikaisemman havaitsemisen ansiosta saadaan aikaa pelastautumiselle ja alkusammutukselle. Asuinrakennuksissa syttyy vuosittain 3000 tulipaloa, johon pelastuslaitos hälytetään. Palovaroittimen hankinta- ja kunnossapitovelvollisuudella on näin ollen keskeinen yhteys perusoikeuksien toteuttamiseen, kuten perustuslain 7 §:ssä turvattuun oikeuteen elämään ja turvallisuuteen sekä 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan.

Palvaroittimia koskevasta hankinta- ja kunnossapitovelvoitteesta ei kuitenkaan vielä sinällään voida johtaa oikeutta päästä kotirauhan suojaamaan tilaan.

Pelastustoimen onnettomuustilastojen mukaan lähes joka toisessa asuinrakennuksen tulipalossa havaittiin, että asunnossa ei ollut toimivaa palvaroittinta. Luku on viime vuodet pysynyt suunnilleen samalla tasolla. Muiden selvitysten perusteella voidaan arvioida, että kokonaan palvaroitin puuttuu noin 20 prosentista asuntoja.

Palvaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuuseen ehdotettujen säädösmuutosten tavoitteena on parantaa asiantilaa niin, että jatkossa lähtökohtaisesti kaikissa asunnoissa olisi toimivat palvaroittimet. Taloyhtiöissä kaikki asukkaat eivät välttämättä itse kykene vaihtamaan palvaroitinta tai sen paristoa, jolloin vastuun siirtämisen asukkaalta taloyhtiölle voidaan olettaa parantavan tilannetta huomattavasti.

Kun palvaroittimet säädettiin pakollisiksi vuonna 1999 voimaan tulleella pelastustoimilalla, tulipaloissa kuoli vuosittain keskimäärin 100 ihmistä. Palvaroittimien yleistymisen arvioitiin vaikuttavan niin, että palokuolemia tapahtuisi vuosittain 5–10 vähemmän. Tämä vähennys on oletettavasti myös toteutunut. Palokuolemia on nykyisin huomattavasti vähemmän, asuntopaloissa vuosien 2016–2020 keskiarvo on 52 palokuolemaa vuodessa, joten ehdotetuilla säädösmuutoksilla on pieni vaikutus palokuolemien vähenemiseen edelleenkin nykytasosta.

Vaihtoehtona hankinta- ja kunnossapitovastuun siirrolle ja siten kotirauhan suojan rajoittamiselle voisi olla se, että toimivien palvaroittimien puuttuminen sanktioitaisiin nykyistä tehokkaammin. Tämä olisi kuitenkin kohtuutonta ja tasapuolisuusvaatimuksen vastaista erityisesti niissä tapauksissa, joissa toimivan palvaroittimen puute johtuu esimerkiksi asukkaan iästä tai vammaisuudesta. Lisäksi muutoksesta johtuva vaikutus kotirauhan suojaan vähenee sitä mukaan kuin sähköverkkoon kytkettävät palvaroittimet yleistyvät.

Pelastuslain 17 §:n mukaan palvaroittimet on asennettava asuntoon. Ehdotettu asennus- ja kunnossapitovelvoite on kohdistettu rakennuksen omistajaan. Pelastuslain 105 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan pelastusviranomaisen voi määrääjässä velvoittaa oikaisemaan sen, mitä on tehty pelastuslain vastaisesti tai lyöty laimin. Määräys voidaan antaa sille, joka laiminlyö 17 §:ssä säädetyn velvollisuuden varustaa asunto, majoitustilat, hoitolaitos tai palvelu- ja tukiasumiseen kuuluvat tilat palvaroittimilla tai muilla laitteilla, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat siitä. Rakennuksen omistajan oikeutta päästä asuntoon on näin ollen pidettävä palvaroittimien kattavuuden turvaamisen lisäksi rakennuksen omistajalle lailla säädetyn velvoitteen toteuttamiseksi välttämättömänä.

Eräissä voimassa olevissa laeissa säädetään rakennuksen omistavan tahon tai sen edustajan oikeudesta tietyissä tapauksissa päästä asuntoon. Asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 8 luvun 1 §:n mukaan yhtiön hallituksen jäsenellä ja isännöitsijällä sekä hallituksen tai isännöitsijän valtuuttamalla on oikeus päästä osakehuoneistoon, kun se on tarpeellista osakehuoneiston kunnan ja hoidon valvomista tai osakehuoneistossa suoritettavaa kunnossapito- tai muutostyötä taikka niiden valvomista varten. Käynti osakehuoneistossa on järjestettävä osakkeenomistajalle ja osakehuoneiston haltijalle sopivana aikana, jollei työn kiireellisyys tai laatu sitä estä.

Asumisoikeusasunnoista annetun lain (393/2021) 26 §:n mukaan asumisoikeusyhteisön edustajalla on oikeus päästä huoneistoon, kun se on tarpeellista huoneiston hoidon, kunnan tai kunnossapito- tai muutostyön valvontaa taikka korjaustyön suorittamista varten. Käynti huoneistossa on järjestettävä asumisoikeuden haltijalle sopivana aikana kohtuullisen ajan kuluessa, jollei työn kiireellisyys tai laatu muuta vaadi.

Asuinhuoneiston vuokrauksesta annettua lakia (481/1995) sovelletaan sopimukseen, jolla rakennus tai sen osa (huoneisto) vuokrataan toiselle käytettäväksi asumiseen (asuinhuoneiston huoneenvuokrasopimus). Lain 22 §:n mukaan huoneiston kunnan ja hoidon valvomista varten vuokralaisen on viivytyksettä sopivana aikana päästettävä vuokranantaja huoneistoon.

Pelastuslain 17 §:n muutoksen osalta on tärkeää varmistua siitä, että eri oikeussubjektien oikeuksien ja velvollisuuksien perusteet sekä edellytykset velvoitteiden täyttämiseksi on selkeästi säännelty lain tasolla. Pelastuslain 17 §:n velvoitteen on tarkoitus kohdistua kaikkiin asuntoihin omistus- tai asumismuodosta riippumatta. Perusoikeuksien rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin. Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määritettyjä ja rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Sääntelyn kattavuuden ja selkeyden turvaamiseksi on perusteltua säätää pelastuslaissa erikseen rakennuksen omistajan oikeudesta päästä asuntoon pelastuslain 17 §:n mukaisen velvoitteen toteuttamiseksi silloinkin, kun oikeudesta ei olisi säädetty erikseen asumismuotoa koskevassa erityislainsäädännössä.

Asukkaan velvoite ilmoittaa palovaroittimen vioista

Ehdotetun 17 §:n 2 momentin mukaan huoneiston asukkaan on viipymättä ilmoitettava omistajalle palovaroittimen vioista. Ilmoitettava vika voi olla esimerkiksi pariston loppuminen. Palovaroittimet on pidettävä aina toimintakunnossa, joten pariston loppuessa tai palovaroittimen vikaantuessa korjaavat toimet on tehtävä viipymättä. Myös sähköverkkoon kytketyissä palovaroittimissa on paristo varmentamassa varoittimen toimintaa. Ehdotettua huoneiston asukkaalle säädettävää velvoitetta on pidettävä perusteltuna ja hyväksyttävänä, jotta rakennuksen omistajalla olisi paremmat mahdollisuudet olla tietoinen tarpeesta ryhtyä 17 §:n edellyttämiin toimenpiteisiin.

Vastaava ilmoitusvelvollisuus on esimerkiksi asunto-osakeyhtiölain 4 luvun 8 §:ssä, jonka mukaan osakkeenomistajan on ilmoitettava yhtiölle sellaisesta osakehuoneiston viasta tai puutteellisuudesta, jonka korjaaminen kuuluu yhtiölle. Ilmoitus on tehtävä viivytyksettä. Huoneenvuokralain 24 §:n mukaan vuokralaisen on viipymättä ilmoitettava vuokranantajalle huoneiston vahingoittumisesta tai sellaisesta puutteellisuudesta, jonka korjaamisesta vuokranantaja on vastuussa. Ilmoitus on tehtävä heti, jos korjaus on vahingon suurenemisen estämiseksi suoritettava viipymättä.

Rakennuksen omistajan oikeusturva valvonnan yhteydessä

Yhdessä valvontaa koskevien pelastuslain säännösten kanssa ehdotetulla 17 §:n muutoksella on merkitystä rakennuksen omistajan perustuslain 21 §:ssä säädettyyn oikeusturvaan. Pelastuslain 105 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan pelastusviranomaisen voi määrääjassa velvoittaa oikeasemaan sen, mitä on tehty pelastuslain vastaisesti tai lyöty laimin. Määräys voidaan antaa sille, joka laiminlyö 17 §:ssä säädetyn velvollisuuden varustaa asunto, majoitustilat, hoitolaitos tai palvelu- ja tukiasumiseen kuuluvat tilat palovaroittimilla tai muilla laitteilla, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat siitä.

Hallintolain (434/2003) 11 §:n mukaan hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Hallintolain 39 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Edellä tarkoitettulla asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä.

Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Momentin perusteluiden mukaan asianosaisella, jota asia välittömästi koskee, tarkoitetaan sitä asianosaista, jonka harjoittamaa toimintaa tai hallitsemaa omaisuutta asiassa tarkastetaan.

Koska pelastuslain 17 §:n velvoite on kohdistettu rakennuksen omistajaan, hän on sellainen hallintolain 11 §:ssä tarkoitettu asianosainen, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee ja hallintolain 39 §:n 1 momentin mukaiset oikeudet tulisivat sovellettavaksi rakennuksen omistajaan.

Vaikutukset pelastusviranomaisen valvontatoiminnan sisältöön

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Näin ollen on tärkeää, että esimerkiksi viranomaisen valvontatoiminnassa asettamat velvoitteet kohdennetaan oikeaan oikeussubjektiin. Pelastuslain 17 § on sijoitettu pelastuslain 3 lukuun, jossa säädetään toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuuksista. Pelastuslain 78 §:n 1 momentin mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Pykälän 2 momentin mukaan valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Ehdotetun pelastuslain 81 §:n 1 momentin muutoksen mukaan hyvinvointialueen pelastusviranomaisen on puututtava valvontatehtävää suorittaessaan havaitsemiinsa puutteisiin pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa. Jos puutteita ei voida heti korjata, pelastusviranomaisen on määrättävä ne korjattaviksi ja annettava korjaamiselle määräaika.

Pelastuslain 3 luvussa säädetty velvoitteet on yleisesti kohdistettu rakennuksen omistajaan ja haltijaan sekä toiminnanharjoittajaan, joiden on osaltaan huolehdittava niiden täyttämisestä. Pelastusviranomaisen voi kohdistaa valvontatoimenpiteet rakennuksen omistajaan, haltijaan tai toiminnanharjoittajaan sen mukaan kenen velvollisuuksiin ja määräysvaltaan velvoitteista huolehtimisen voidaan katsoa ensisijaisesti kuuluvan. Lähtökohtaisesti velvoitteista vastaisi rakennuksen omistaja tai omistajan ja haltijan keskinäisen sopimuksen (esimerkiksi vuokrasopimus) mukaan haltija. Jos pelastusviranomaisen ei yksiselitteisesti voisi todeta kenen vastuulle säädetty huolehtimisvelvollisuus kuuluu, pelastusviranomaisen voi kohdistaa mahdolliset määräykset yhteisvastuullisesti rakennuksen omistajaan, haltijaan ja toiminnanharjoittajaan.

Pelastuslain 17 §:n mukainen velvoite on kuitenkin kohdistettu nimenomaan ja yksin rakennuksen omistajaan. Säännös on siten tarkkarajainen ja täsmällinen ja velvoittaa valvontaa suorittavan pelastusviranomaisen kohdentamaan palovaroittimen hankintaa ja kunnossapitoa koskevat valvontatoimenpiteet yksin rakennuksen omistajaan, vaikka vastuu asunnon paloturvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä muilta osin kuuluisi huoneiston haltijalle.

Ehdotetussa pelastuslain 81 §:ssä säädetään mahdollisuudesta heti korjata valvonnassa havaitut puutteet vaihtoehtona mahdolliselle korjausmääräykselle. Pykälässä ei kuitenkaan säädetä siitä, minkä tahon olisi tai mikä taho voisi havaitut puutteet korjata. Näin ollen ei ole estettä sille, että pelastuslain 81 §:n nojalla asunnon haltijana toimiva vuokralainen voisi halutessaan heti korjata puutteen esimerkiksi vaihtamalla palovaroittimeen paristo, vaikka velvollinen taho olisi toinen eli rakennuksen omistaja.

Perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset

Ehdotettu palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuu ja sen vaikutus kotirauhan suojaan perustuisi suoraan lakiin eli pelastuslain 17 §:ään. Sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa

tarkempia säännöksiä palovaroittimien määrästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta, mutta varsinainen hankinta- ja kunnossapitovelvoite olisi säädetty laissa.

Ehdotetun sääntelyn arvioidaan olevan tarkkarajaista ja riittävän täsmällisesti määritettyä. Palovaroittimen hankintavelvoitetta koskeva säännös on jo nykyisin pelastuslain voimassa olevassa 17 §:ssä. Ehdotetulla muutoksella jo nykyisinkin voimassa oleva velvoite kohdistettaisiin asukkaan sijaan yksiselitteisesti rakennuksen omistajaan. Rakennuksen omistajan ja asukkaan velvollisuudet ja oikeudet on säädetty tyhjentävästi laissa.

Kotirauhan suojaan kohdistuvilla rajoituksilla turvattaisiin perustuslain 7 §:n mukaista oikeutta elämään. Lisääntyvällä paloturvallisuudella parannettaisiin myös perustuslain 15 §:ssä turvattua omaisuuden suojaa. Kotirauhan ja omaisuuden suojan rajoittamisen hyväksyttävyyttä perustuu toimenpiteen kohdalla toisen, rajoituksen kohteena olevaa perusoikeutta painavamman perusoikeuden suojelemiseen. Ehdotuksen keskeisenä lähtökohtana on turvata sekä ihmisten henki ja terveys, että omaisuuden suoja. Rajoittamisella arvioidaan näin olevan painava yhteiskunnallinen tarve.

Kotirauhan ja omaisuuden suojaan kohdistuvien rajoitusten arvioidaan olevan suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Palovaroittimet eivät estä tulipaloja, mutta niiden avulla voidaan ehkäistä merkittävästi henkilövahinkoja ja pienentää omaisuusvahinkoja, koska palon aikaisemman havaitsemisen ansiosta saadaan aikaa pelastautumiselle ja alkusammutukselle. Rakennuksen omistajan oikeus päästä asuntoon on käytännössä välttämätön rakennuksen omistajalle asetetun hankinta- ja kunnossapitovelvoitteen toteuttamiseksi. Esityksen taloudellisten vaikutusten voidaan arvioida olevan kohtuullisia ja lisäksi rakennuksen omistajalle aiheutuvia kustannuksia voidaan kattaa ottamalla ne huomioon asunnon vastikkeessa tai vuokrassa.

Ehdotuksessa on huolehdittu riittävästä oikeusturvajärjestelyistä. Pelastuslain 105 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen pelastusviranomaisen voi määräajassa velvoittaa oikaisemaan sen, mitä on tehty tämän lain vastaisesti tai lyöty laimin. Momentin 5 kohdan mukaan määräys voidaan antaa sille, joka laiminlyö 17 §:ssä säädetyn velvollisuuden varustaa asunto, majoitus-tilat, hoitolaitos tai palvelu- ja tukiasumiseen kuuluvat tilat palovaroittimilla tai muilla laitteilla, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat siitä. Pelastuslain 104 §:n 2 momentin mukaan pelastuslain nojalla tehtyyn hallintopäätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla.

Rajoitusten ei arvioida olevan ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu sääntely ei olisi ongelmallinen perusoikeuksien suojan kannalta, kun otetaan kokonaisuutena huomioon sääntelyn tarkkarajaisuus ja täsmällisyys, sen tarpeellisuus yksilöiden ja yleisen turvallisuuden kannalta.

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Hallituksen esitys olisi kuitenkin kotirauhan suojaan liittyvien rajoitusten johdosta suotavaa saattaa perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

pelastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pelastuslain (379/2011) 2 a §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 17 §, 27 §:n 4 momentti, 31 §:n otsikko ja 2 momentti, 34 §, 35 §:n 3 momentti, 36 §:n otsikko, 36 b §:n 1 momentti, 37 §:n 2 momentti, 45 ja 53 §, 54 §:n 1 momentti, 81 §:n 1 momentti, 89 §:n 2 momentin 3 ja 10 kohta, 91 §:n 3 momentti, 92 §:n 1 momentti, 93 §:n 1 momentti, 94 §:n 1 momentti, 97 § ja 104 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 a §:n 1 momentti, 27 §:n 4 momentti, 81 §:n 1 momentti ja 104 §:n 1 momentti laissa 616/2022, 6 §:n 1 momentti, 31 §:n otsikko ja 2 momentti, 35 §:n 3 momentti, 36 b §:n 1 momentti ja 89 §:n 2 momentti laissa 1353/2018, 17 §:n suomenkielinen sanamuoto osaksi laissa 1353/2018, 34 § laeissa 1353/2018 ja 616/2022, 89 §:n 2 momentin 3 ja 10 kohta laissa 1353/2018, 91 §:n 3 momentti laissa 1171/2016 ja 93 §:n 1 momentti laissa 1078/2018, sekä

lisätään lakiin uusi 23 a ja 31 a §, 36 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 616/2022, uusi 4 momentti, 47 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1353/2018 ja 616/2022, uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2—5 momentti siirtyvät 3—6 momentiksi, 57 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1353/2018, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 63 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1078/2018, uusi 2 momentti, lakiin uusi 81 a §, 89 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1353/2018 ja 1166/2019, uusi 11 kohta, 95 §:ään uusi 2 momentti ja 98 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

2 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *pelastustoimella* tehtäväälaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta;

2) *pelastustoiminnalla* kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia;

3) *suojaväistöllä* ihmisten ja omaisuuden kiireellistä evakuointia, joka tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhan vuoksi;

4) *väestönsuojelulla* valmiuslain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana tapahtuvaa humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen viihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle;

5) *pelastuslaitoksella* pelastustoimen tehtäväälaan kuuluvien palveluiden omasta tuotannosta vastaavaa hyvinvointialueen organisaatiota;

6) *sopimuspalokunnalla* pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt hyvinvointialueen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta;

7) pelastustoiminnan yhteistyöalueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 35 §:ssä tarkoitettua aluetta;

8) pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavalla pelastuslaitoksella sellaista hyvinvointialueen pelastuslaitosta, jonka alueella sijaitsee sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 §:ssä tarkoitettu yliopistollinen sairaala.

6 §

Avotulen teko

Avotulta ei saa syyttää Ilmatieteen laitoksen antaman maastopalvaroituksen aikana tai jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että maastopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen. Avotulella tarkoitetaan nuotiota tai muuta vastaavaa tulen käyttöä, josta tulen on mahdollista päästä irti maapohjan kautta tai kipinöinnin vuoksi.

17 §

Palovaroittimet

Rakennuksen omistaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia.

Rakennuksen omistajan on huolehdittava, että 1 momentissa tarkoitettut palovaroittimet ja muut laitteet pidetään toimintakunnossa. Huoneiston asukkaana on viipymättä ilmoitettava omistajalle palovaroittimien ja muiden laitteiden vioista.

Majoitustiloissa sekä 18 §:ssä tarkoitetuissa hoitolaitoksissa ja palvelu- ja tukiasumisessa 1 ja 2 momentissa rakennuksen omistajalle säädetty velvollisuus on toiminnanharjoittajalla.

Rakennuksen omistajalla tai hänen edustajallaan on oikeus päästä huoneistoon, kun se on tarpeellista tässä pykälässä säädetyn velvollisuuden toteuttamista varten. Käynti huoneistossa on järjestettävä huoneiston haltijalle sopivana aikana kohtuullisen ajan kuluessa, jollei työn kiireellisyys tai laatu muuta vaadi.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 3 momentissa tarkoitettujen palovaroittimien ja muiden laitteiden määrästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta.

4 luku

Vastuu pelastustoimen tehtävistä

23 a §

Siviilivalmiusneuvottelukunta

Pelastustoimen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa varten sisäministeriön apuna on siviilivalmiusneuvottelukunta. Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja.

Neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta ja jaostoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

27 §

Hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Hyvinvointialue voi tuottaa pelastustoimintaan kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen sopimuspalokunnalta tai muulta pelastusalalla toimivalta yhteisöltä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

31 §

Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja maastopalovaroituksen antamisesta

Ilmatieteen laitoksen tulee antaa maastopalovaroitusta alueelle, jossa maastopalon vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että varoituksesta tiedotetaan tarpeellisessa laajuudessa.

31 a §

Tilannekuvatoiminta

Pelastustoimen viranomaisten tulee pelastustoimintaan varautumiseksi, pelastustoimen valmiuden säätämiseksi sekä pelastustoimen palvelujen tuottamisen turvaamiseksi järjestää tilannekuvatoiminta.

Sisäministeriö vastaa pelastustoimen valtakunnallisen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden valtakunnallisesta pelastustoiminnan tilannekuvan järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen kanssa.

Aluehallintovirastot tukevat sisäministeriötä 2 momentissa säädetyssä tehtävässä.

Valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:ssä.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä hyvinvointialueella yhteistoiminnassa pelastustoiminnan yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten kanssa.

Tilannekuvan sisällöstä, kokoamisesta, analysoinnista, ylläpitämisestä ja jakamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

34 §

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä pelastustoiminnan johtajan asettaa kuitenkin Rajavartiolaitos.

Pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen yhteistyöalueella ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi

Sisäministeriön pelastusviranomainen voi ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä tarvittavien valtakunnallisten järjestelyjen, onnettomuuden laadun tai laajuuden takia. Tällöin

sisäministeriön pelastusviranomainen vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Sisäministeriön pelastusviranomaisella on lisäksi oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan.

Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asianosaisille heti, kun se on mahdollista. Tarvittaessa tai pyydettyä päätös on vahvistettava kirjallisesti. Jälkiraiivaukseen ja -vartiointiin liittyvästä pelastustoiminnan johtajan päätöksestä lopettaa pelastustoiminta säädetään 40 §:ssä.

35 §

Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ympäristönsuojelun asiantuntijaa on kuultava muutoinkin, jos siihen on tarvetta.

36 §

Pelastusviranomaisen toimivaltuudet

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia voidaan käyttää myös onnettomuuden ilmeisesti uhatessa, jos se on välttämätöntä.

36 b §

Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet

Jos Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä alus uppoaa, joutuu karille tai yhteentörmäyksen osapuoleksi, saa vuodon tai konevian taikka muutoin joutuu tilaan, johon liittyy ilmeinen öljyn tai muun haitallisen aineen vuodon vaara, Rajavartiolaitos voi määrätä ryhdyttäväksi sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- tai muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava tilanteesta Liikenne- ja viestintäviraston kanssa sekä kuultava asianomaista ympäristöviranomaista, ellei tilanteen kiireellisyys muuta edellytä. Lisäksi Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava aluksen omistajan, toimeksiannon saaneen pelastusyhtiön ja vakuutusenantajien edustajien kanssa, jos se voi tapahtua aiheuttamatta tarpeetonta viivytystä. Alukseen, josta on tullut hylky, sovelletaan merilain (674/1994) 11 a lukua.

37 §

Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan

Onnettomuus- ja vaaratilanteissa ovat muutkin palokunnat kuin sopimuspalokunnat pelastustoiminnan johtajan yleisen määräysvallan alaisia, teollisuus- tai muun laitoksen palokunta kuitenkin vain, jos laitoksen turvallisuus ei siitä vaarannu.

45 §

Pelastuslaitosten avunanto

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa ja laatia yhteistyössä tarpeelliset pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa. Pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat on otettava huomioon laadittaessa 33 §:ssä tarkoitettua hälytysohjetta.

47 §

Pelastustoiminnan suunnitelmat

Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

Pelastustoimen valtakunnallista johtamista ja yhteistoimintaa koskevat suunnitelmat tulee laatia sisäministeriön johdolla ja yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa.

53 §

Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalle savusukeltajalle ja muuta vastaavaa raskasta työtä tekeväälle on järjestettävä pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä henkilön turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi tarkoitetut tehtävien edellyttämät työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:ssä säädettyjä tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut siltä osin kuin hänellä ei ole oikeutta työterveyshuoltolaissa tarkoitettuun työterveyshuoltoon työsuhteen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä tulee sopia 2 a §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa sopimuksessa.

54 §

Sopimuspalokuntaan kuuluvan ja vapaaehtoishenkilöstön työturvallisuus

Sopimuspalokuntaan kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan työturvallisuuteen sovelletaan työturvallisuuslakia (738/2002).

57 §

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tutkintovaatimuksen täyttää myös henkilö, jolla on ammattipätevyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) tarkoitettu päätös muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa saavutettua muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta. Ammattipätevyden tunnustamisesta säädetään Pelastusopistosta annetussa laissa.

63 §

Nuohoojan kelpoisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tutkintovaatimuksen täyttää myös henkilö, jolla on ammattipätevyden tunnustamisesta annetussa laissa tarkoitettu päätös muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa saavutettua muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta. Ammattipätevyden tunnustamisesta säädetään Pelastusopistosta annetussa laissa.

81 §

Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen on puututtava valvontatehtävää suorittaessaan havaitsemiinsa puutteisiin tässä laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa. Jos puutteita ei voida heti korjata, pelastusviranomaisen on määrättävä ne korjattaviksi ja annettava korjaamiselle määräaika.

81 a §

Tarkastus rakennushankkeen aikana

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen voi tehdä rakennuskohteeseen tarkastuksen rakennushankkeen aikana, jos rakennusvalvontaviranomaisen ja pelastusviranomaisen arvioivat tarkastuksen tarpeelliseksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Pelastusviranomaisen laatii tarkastuksesta kirjallisen lausunnon rakennusvalvontaviranomaiselle, joka voi ryhtyä lausunnon johdosta tarvittaviin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin toimenpiteisiin. Lausunto annetaan tiedoksi rakennushankkeeseen ryhtyvälle ja tarvittaessa muille asianosaisille.

89 §

Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten

Tässä tarkoituksessa pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja sekä valvontatehtävien hoitamista että pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekistereissä olevista valvontakohteista ja niihin liittyvistä tiedoista;

- 10) 90 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tiedoista;
11) Häätäkeskuslaitoksen ylläpitämästä ilmoitinlaiterekisteristä.
-

91 §

Toimenpiderekisteri

Pelastuslaitoksen, sopimuspalokuntien ja 27 §:n 4 momentissa tarkoitettujen muiden yhteisöjen sopimusperusteisesti hoitamista ensivaste- ja ensihoitotehtävistä saadaan tallentaa 2 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettut tiedot. Ensivastetiedot saa tallentaa kyseiseen tehtävään osallistunut taho.

92 §

Varautumistehtävien rekisteri

Pelastuslaitoksen ja yhteisön, joka on 46 §:n mukaisesti velvollinen osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja hoitamaan lakisääteisiä tehtäviään pelastustoiminnan yhteydessä sekä varautumaan näiden tehtävien hoitamiseen normaali- ja poikkeusoloissa, tulee pitää tehtäviensä hoitamista ja niihin varautumista varten henkilökisteriä tehtäviin varatuista henkilöistä ja voimavaroista.

93 §

Valvontarekisteri

Edellä 78 §:ssä tarkoitettua rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuuteen liittyvää valvontatehtävää ja 84 §:ssä tarkoitettua valmiuden tarkastamista varten pelastuslaitos pitää valvontarekisteriä. Rekisteriin saa tallentaa 8, 15, 16, 19, 21, 42, 62 ja 90 §:n mukaisia valvontaa varten saatuja tietoja. Lisäksi rekisteriin saa tallentaa 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta mainitun pykälän 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja sekä tietoa 2 momentin 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettua ammattista. Valvontarekisteriin saa myös tallentaa 80 §:n 4 momentissa tarkoitettua palotarkastuksessa pidettävään pöytäkirjaan merkityt tiedot sekä 84 §:ssä tarkoitettua valmiuden tarkastamisessa saadut tiedot varautumisjärjestelyistä. Valvontarekisteriin saa tallentaa 48 §:ssä tarkoitettua ulkoiset pelastussuunnitelmat, 81 a §:ssä tarkoitettua lausunnot, pelastustoimen laitteista annetun lain 13 §:ssä tarkoitettua pelastusviranomaiselle toimitettua tietoja ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaiset pelastusviranomaisten valvontakohteita koskevat ilmoitukset ja päätökset sekä niihin tehtyjen tarkastuksien tiedot.

94 §

Sopimuksen perusteella pelastustoimintaan osallistuvien henkilökisteri

Pelastuslaitos saa pitää henkilökisteriä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvista pelastustoimintaan osallistuvista henkilöistä pelastustoiminnan toi-

mintavalmiuden varmistamiseksi ja pelastustoimen resurssien käytön suunnittelua varten. Rekisteriin saadaan tallentaa henkilön nimi, syntymäaika, henkilötunnus, pelastusalan koulutus, osoite ja muut yhteystiedot.

95 §

Vastuu pelastustoimen kustannuksista

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvan pelastustoimen kustannusten rahoituksesta säädetään hyvinvointialueiden rahoituksesta annetussa laissa (617/2021).

97 §

Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen

Valtio voi osallistua pelastustoimessa, kansainvälisessä pelastustoimessa ja poikkeusoloissa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen hankkimalla sellaista erityiskalustoa tai rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka hankkiminen tai rahoittaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kansainväliseen pelastustoimeen soveltuvaa kalustoa voidaan luovuttaa hyvinvointialueiden haltuun ja käyttöön, jos luovutettu kalusto sijoitetaan ja varastoidaan siten, että se on viivytyksettä käytettävissä 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen ulkomaille.

98 §

Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaaminen

Pelastuslaitoksen toiselle pelastuslaitokselle antamasta kalusto- ja miehistöavusta sekä muusta avusta on apua saanut laitos velvollinen suorittamaan täyden korvauksen, jollei toisin sovita.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös tilannetta, jossa avun pyytäminen perustuu yhteistyösuunnitelmaan tai pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen määräykseen.

Edellä 49 §:n 1 momentissa tarkoitettu virka-avusta mahdollisesti perittävästä korvauksesta virka-avun antaja sopii pelastusviranomaisen kanssa.

104 §

Muutoksenhaku

Edellä 58 §:ssä, 96 §:n 1 momentissa ja 102 §:ssä tarkoitettuun valtion viranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 2 a §:n 1 momentti, 27 §:n 4 momentti ja 95 §:n 2 momentti tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Tämän lain 17 §:ssä tarkoitettu rakennuksen omistajan palovaroittimien hankintaa ja kunnossapitoa koskeva velvollisuus tulee voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaan tulosta.

Tämän lain 47 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut pelastustoiminnan suunnitelmat on päivitetty ja tarvittaessa uusittava vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Joka tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säädösten mukaan on ollut kelpoinen toimimaan muutettavan lain 57 §:n 1 momentissa ja 63 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä, on edelleen kelpoinen toimimaan kyseisissä tehtävissä tämän lain voimaan tultua.

Joka ennen tämän lain voimaan tuloa on saanut Opetushallituksen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta kyseisiin tehtäviin ja saa lopullisen tunnustamispäätöksen 31 päivään joulukuuta 2025 mennessä, on kelpoinen toimimaan muutettavan lain 57 §:n 1 momentissa ja 63 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä.

2.

Laki

Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Pelastusopistosta annettuun lakiin (607/2006) uusi 2 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 a §

Muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa hankitun ammattipätevyyden tunnustaminen

Pelastusopisto päättää ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia pelastuslain 57 §:n 1 momentissa ja 63 §:ssä sekä hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä noudattaen ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua lakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Opetushallituksen ennen tämän lain voimaan tuloa antama päätös ammattipätevyyden tunnustamisesta on voimassa tämän lain tultua voimaan.

Jos Opetushallitus on asettanut hakijalle vaatimuksen korvaavista toimenpiteistä, tulee hakijan suorittaa kyseiset toimenpiteet ja saada lopullinen päätös ammattipätevyyden tunnustamisesta 31 päivään joulukuuta 2025. Lopullisen päätöksen asiassa tekee Opetushallitus.

Helsingissä 22.9.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Sisäministeri Krista Mikkonen

1.

Laki

pelastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pelastuslain (379/2011) 2 a §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 17 §, 27 §:n 4 momentti, 31 §:n otsikko ja 2 momentti, 34 §, 35 §:n 3 momentti, 36 §:n otsikko, 36 b §:n 1 momentti, 37 §:n 2 momentti, 45 ja 53 §, 54 §:n 1 momentti, 81 §:n 1 momentti, 89 §:n 2 momentin 3 ja 10 kohta, 91 §:n 3 momentti, 92 §:n 1 momentti, 93 §:n 1 momentti, 94 §:n 1 momentti, 97 § ja 104 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 a §:n 1 momentti, 27 §:n 4 momentti, 81 §:n 1 momentti ja 104 §:n 1 momentti laissa 616/2022, 6 §:n 1 momentti, 31 §:n otsikko ja 2 momentti, 35 §:n 3 momentti, 36 b §:n 1 momentti ja 89 §:n 2 momentti laissa 1353/2018, 17 §:n suomenkielinen sanamuoto osaksi laissa 1353/2018, 34 § laeissa 1353/2018 ja 616/2022, 89 §:n 2 momentin 3 ja 10 kohta laissa 1353/2018, 91 §:n 3 momentti laissa 1171/2016 ja 93 §:n 1 momentti laissa 1078/2018, sekä

lisätään lakiin uusi 23 a ja 31 a §, 36 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 616/2022, uusi 4 momentti, 47 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1353/2018 ja 616/2022, uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2—5 momentti siirtyvät 3—6 momentiksi, 57 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1353/2018, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 63 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1078/2018, uusi 2 momentti, lakiin uusi 81 a §, 89 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1353/2018 ja 1166/2019, uusi 11 kohta, 95 §:ään uusi 2 momentti ja 98 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

2 a §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *pelastustoimella* tehtävää alaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta;

2) *pelastustoiminnalla* kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia;

3) *suojaväistöllä* ihmisten ja omaisuuden kiireellistä evakuointia, joka tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *pelastustoimella* tehtävää alaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta;

2) *pelastustoiminnalla* kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia;

3) *suojaväistöllä* ihmisten ja omaisuuden kiireellistä evakuointia, joka tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai

muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhan vuoksi;

4) *väestönsuojelulla* valmiuslain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana tapahtuvaa humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle;

5) *pelastuslaitoksella* pelastustoimen tehtävään kuuluvien palveluiden omasta tuotannosta vastaavaa hyvinvointialueen organisaatiota;

6) *sopimuspalokunnalla* pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt hyvinvointialueen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta;

muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhan vuoksi;

4) *väestönsuojelulla* valmiuslain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana tapahtuvaa humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle;

5) *pelastuslaitoksella* pelastustoimen tehtävään kuuluvien palveluiden omasta tuotannosta vastaavaa hyvinvointialueen organisaatiota;

6) *sopimuspalokunnalla* pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt hyvinvointialueen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta;

7) *pelastustoiminnan yhteistyöalueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 35 §:ssä tarkoitettua aluetta;*

8) *pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavalla pelastuslaitoksella sellaista hyvinvointialueen pelastuslaitosta, jonka alueella sijaitsee sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 §:ssä tarkoitettu yliopistollinen sairaala.*

6 §

Avotulen teko

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana tai jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen.

17 §

6 §

Avotulen teko

Avotulta ei saa sytyttää Ilmatieteen laitoksen antaman maastopalovaroituksen aikana tai jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että maastopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen. Avotulella tarkoitetaan nuotiota tai muuta vastaavaa tulen käyttöä, josta tulen on mahdollista päästä irti maapohjan kautta tai kipinöinnin vuoksi.

17 §

Palovaroittimet

Palovaroittimet

Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia

(uusi)

Majoitustiloissa sekä 18 §:ssä tarkoitetuissa hoitolaitoksissa ja palvelu- ja tukiasumisessa 1 momentissa säädettyä vastaava velvollisuus on toiminnanharjoittajalla.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden määrästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta.

(uusi)

Rakennuksen omistaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia.

Rakennuksen omistajan on huolehdittava, että 1 momentissa tarkoitettut palovaroittimet ja muut laitteet pidetään toimintakunnossa. Huoneiston asukkaan on viipymättä ilmoitettava omistajalle palovaroittimien ja muiden laitteiden vioista.

Majoitustiloissa sekä 18 §:ssä tarkoitetuissa hoitolaitoksissa ja palvelu- ja tukiasumisessa 1 ja 2 momentissa rakennuksen omistajalle säädetty velvollisuus on toiminnanharjoittajalla.

Rakennuksen omistajalla tai hänen edustajallaan on oikeus päästä huoneistoon, kun se on tarpeellista tässä pykälässä säädetyn velvollisuuden toteuttamista varten. Käynti huoneistossa on järjestettävä huoneiston haltijalle sopivana aikana kohtuullisen ajan kuluessa, jollei työn kiireellisyys tai laatu muuta vaadi.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 3 momentissa tarkoitettujen palovaroittimien ja muiden laitteiden määrästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta.

4 luku

Vastuu pelastustoimen tehtävistä

23 a §

Siviilivalmiusneuvottelukunta

Pelastustoimen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa varten sisäministeriön apuna on siviilivalmiusneuvottelukunta. Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja.

Neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta ja jaostoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 §

Hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Tämän lain 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntaa tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin hyvinvointialue niiden kanssa sopii.

31 §

Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja metsä- ja ruohikkopalovaroituksen antamisesta

Ilmatieteen laitoksen tulee antaa *metsä- tai ruohikkopalovaroitus* alueelle, jossa *metsä- tai ruohikkopalon* vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että varoituksesta tiedotetaan tarpeellisessa laajuudessa.

(uusi)

27 §

Hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Hyvinvointialue voi tuottaa pelastustoimintaan kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen sopimuspalokunnalta tai muulta pelastusalalla toimivalta yhteisöltä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

31 §

*Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja **maastopalovaroituksen** antamisesta*

Ilmatieteen laitoksen tulee antaa *maastopalovaroitus* alueelle, jossa *maastopalon* vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että varoituksesta tiedotetaan tarpeellisessa laajuudessa.

31 a §

Tilannekuvatoiminta

Pelastustoimen viranomaisten tulee pelastustoimintaan varautumiseksi, pelastustoimen valmiuden säätelämiseksi sekä pelastustoimen palvelujen tuottamisen turvaamiseksi järjestää tilannekuvatoiminta.

Sisäministeriö vastaa pelastustoimen valtakunnallisen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden valtakunnallisesta pelastustoiminnan tilannekuvan järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen kanssa.

Aluehallintovirastot tukevat sisäministeriötä 2 momentissa säädetyssä tehtävässä.

Valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta yhden

34 §

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena

Alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä pelastustoiminnan johtajan asettaa kuitenkin Rajavartiolaitos.

(uusi)

34 §

Pelastustoiminnan johtaminen

tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:ssä.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä hyvinvointialueella yhteistoiminnassa pelastustoiminnan yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten kanssa.

Tilannekuvan sisällöstä, kokoamisesta, analysoinnista, ylläpitämisestä ja jakamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä pelastustoiminnan johtajan asettaa kuitenkin Rajavartiolaitos.

Pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomainen yhteistyöalueella ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi

Sisäministeriön pelastusviranomainen voi ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä tarvittavien valtakunnallisten järjestelyjen, onnettomuuden laadun tai laajuuden takia. Tällöin sisäministeriön pelastusviranomainen vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Sisäministeriön pelastusviranomaisella on lisäksi oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä

Voimassa oleva laki

Sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan *toisin kuin 1 momentissa on säädetty*.

Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asianosaisille heti, kun se on mahdollista. Pyydettyä päätös on vahvistettava kirjallisesti. Jälkikäiväykseen ja -vartiointiin liittyvästä pelastustoiminnan johtajan päätöksestä lopettaa pelastustoiminta säädetään 40 §:ssä.

35 §

Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi.

36 §

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet

(uusi)

36 b §

Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet

Jos Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä alus uppoaa, joutuu karille tai yhteentörmäyksen osapuoleksi, saa vuodon tai konevian taikka muutoin joutuu tilaan, johon liittyy ilmeinen öljyn tai muun haitallisen aineen

Ehdotus

ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan.

Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asianosaisille heti, kun se on mahdollista. *Tarvittaessa tai* pyydettyä päätös on vahvistettava kirjallisesti. Jälkikäiväykseen ja -vartiointiin liittyvästä pelastustoiminnan johtajan päätöksestä lopettaa pelastustoiminta säädetään 40 §:ssä.

35 §

Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi. *Ympäristönsuojelun asiantuntijaa on kuultava muutoinkin, jos siihen on tarvetta.*

36 §

Pelastusviranomaisen toimivaltuudet

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia voidaan käyttää myös onnettomuuden ilmeisesti uhatessa, jos se on välttämätöntä.

36 b §

Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet

Jos Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä alus uppoaa, joutuu karille tai yhteentörmäyksen osapuoleksi, saa vuodon tai konevian taikka muutoin joutuu tilaan, johon liittyy ilmeinen öljyn tai muun haitallisen aineen

vuodon vaara, Rajavartiolaitos voi määrätä ryhdyttäväksi sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- tai muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava tilanteesta Liikenne- ja viestintäviraston kanssa sekä kuultava asianomaista ympäristöviranomaisista, ellei tilanteen kiireellisyys muuta edellytä. Lisäksi Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava aluksen omistajan, toimeksiannon saaneen pelastusyhtiön ja vakuutusenantajien edustajien kanssa, jos se voi tapahtua aiheuttamatta tarpeetonta viivytystä.

vuodon vaara, Rajavartiolaitos voi määrätä ryhdyttäväksi sellaisiin alukseen ja sen lastiin kohdistuviin pelastus- tai muihin toimenpiteisiin, jotka se katsoo välttämättömiksi vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava tilanteesta Liikenne- ja viestintäviraston kanssa sekä kuultava asianomaista ympäristöviranomaisista, ellei tilanteen kiireellisyys muuta edellytä. Lisäksi Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava aluksen omistajan, toimeksiannon saaneen pelastusyhtiön ja vakuutusenantajien edustajien kanssa, jos se voi tapahtua aiheuttamatta tarpeetonta viivytystä. *Alukseen, josta on tullut hylky, sovelletaan merilain (674/1994) 11 a lukua.*

37 §

Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan

Onnettomuus- ja vaaratilanteissa ovat muutkin palokunnat kuin 25 §:ssä tarkoitetut sopimuspalokunnat pelastustoiminnan johtajan yleisen määräysvallan alaisia, teollisuus- tai muun laitoksen palokunta kuitenkin vain, jos laitoksen turvallisuus ei siitä vaarannu.

45 §

Pelastuslaitosten avunanto

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa ja laatia yhteistyössä tarpeelliset pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat on otettava huomioon laadittaessa 33 §:n mukaista hälytysohjetta.

37 §

Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan

Onnettomuus- ja vaaratilanteissa ovat muutkin palokunnat kuin sopimuspalokunnat pelastustoiminnan johtajan yleisen määräysvallan alaisia, teollisuus- tai muun laitoksen palokunta kuitenkin vain, jos laitoksen turvallisuus ei siitä vaarannu.

45 §

Pelastuslaitosten avunanto

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa ja laatia yhteistyössä tarpeelliset pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. *Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.* Pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat on otettava huomioon laadittaessa 33 §:ssä tarkoitettua hälytysohjetta.

47 §

47 §

*Pelastustoiminnan suunnitelmat**Pelastustoiminnan suunnitelmat*

(uusi)

Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

(uusi)

Pelastustoimen valtakunnallista johtamista ja yhteistoimintaa koskevat suunnitelmat tulee laatia sisäministeriön johdolla ja yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa.

53 §

53 §

*Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset**Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset*

Tämän lain 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalla savusukeltajalle ja muuta vastaavaa raskasta työtä tekevälle on järjestettävä pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä henkilön turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi tarkoitetut tehtävien edellyttämät työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:ssä säädettyjä tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut siltä osin kuin hänellä ei ole oikeutta työterveyshuoltolaissa tarkoitettuun työterveyshuoltoon työsuhteen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä tulee sopia 25 §:ssä tarkoitettussa sopimuksessa.

Sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalla savusukeltajalle ja muuta vastaavaa raskasta työtä tekevälle on järjestettävä pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä henkilön turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi tarkoitetut tehtävien edellyttämät työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:ssä säädettyjä tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut siltä osin kuin hänellä ei ole oikeutta työterveyshuoltolaissa tarkoitettuun työterveyshuoltoon työsuhteen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä tulee sopia 2 a §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa sopimuksessa.

54 §

54 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sopimuspalokuntaan kuuluvan ja vapaaehtoishenkilöstön työturvallisuus

Sopimuspalokuntaan kuuluvan ja vapaaehtoishenkilöstön työturvallisuus

Tämän lain 25 §:n mukaiseen sopimuspalokuntaan kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan työturvallisuuteen sovelletaan työturvallisuuslakia (738/2002).

Sopimuspalokuntaan kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan työturvallisuuteen sovelletaan työturvallisuuslakia (738/2002).

57 §

57 §

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

(uusi)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tutkintovaatimuksen täyttää myös henkilö, jolla on ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) tarkoitettu päätös muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa saavutettua muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta. Ammattipätevyyden tunnustamisesta säädetään Pelastusopistosta annetussa laissa.

63 §

63 §

Nuohoojan kelpoisuus

Nuohoojan kelpoisuus

(uusi)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tutkintovaatimuksen täyttää myös henkilö, jolla on ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa tarkoitettu päätös muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa saavutettua muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta. Ammattipätevyyden tunnustamisesta säädetään Pelastusopistosta annetussa laissa.

81 §

81 §

Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen

Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen

Voimassa oleva laki

Jos hyvinvointialueen pelastusviranomaisen valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita tässä laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa, pelastusviranomaisen on määrättävä ne korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, korjaamiselle tulee antaa määräaika.

(uusi)

89 §

Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten

Tässä tarkoituksessa pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja sekä valvontatehtävien hoitamista että pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

3) valvontakohteista Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontakohderekisteristä;

10) *tämän lain* 90 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tiedoista.

(uusi)

Ehdotus

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen on puututtava valvontatehtävää suorittaessaan havaitsemiinsa puutteisiin tässä laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa. Jos puutteita ei voida heti korjata, pelastusviranomaisen on määrättävä ne korjattaviksi ja annettava korjaamiselle määräaika.

81 a §

Tarkastus rakennushankkeen aikana

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen voi tehdä rakennuskohteeseen tarkastuksen rakennushankkeen aikana, jos rakennusvalvontaviranomainen ja pelastusviranomaisen arvioivat tarkastuksen tarpeelliseksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Pelastusviranomaisen laatii tarkastuksesta kirjallisen lausunnon rakennusvalvontaviranomaiselle, joka voi ryhtyä lausunnon johdosta tarvittaviin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin toimenpiteisiin. Lausunto annetaan tiedoksi rakennushankkeeseen ryhtyvälle ja tarvittaessa muille asianosaisille.

89 §

Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten

Tässä tarkoituksessa pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja sekä valvontatehtävien hoitamista että pelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten:

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rekistereissä olevista valvontakohteista ja niihin liittyvistä tiedoista;

10) 90 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tiedoista;

11) *Hätäkeskuslaitoksen ylläpitämästä ilmoitinlaiterekisteristä.*

91 §

Toimenpiderekisteri

Pelastuslaitoksen, sopimuspalokuntien ja 25 §:ssä tarkoitettujen muiden yhteisöjen sopimusperusteisesti hoitamista ensivaste- ja ensihoitotehtävistä saadaan tallentaa 2 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettut tiedot. Ensivastetiedot saa tallentaa kyseiseen tehtävään osallistunut taho.

91 §

Toimenpiderekisteri

Pelastuslaitoksen, sopimuspalokuntien ja 27 §:n 4 momentissa tarkoitettujen muiden yhteisöjen sopimusperusteisesti hoitamista ensivaste- ja ensihoitotehtävistä saadaan tallentaa 2 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettut tiedot. Ensivastetiedot saa tallentaa kyseiseen tehtävään osallistunut taho.

92 §

Varautumistehtävien rekisteri

Pelastuslaitos ja yhteisö, joka on 46 §:n mukaisesti velvollinen osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja hoitamaan lakisääteisiä tehtäviään pelastustoiminnan yhteydessä sekä varautumaan näiden tehtävien hoitamiseen normaali- ja poikkeusoloissa, saavat pitää tehtäviensä hoitamista ja niihin varautumista varten henkilörekisteriä tehtäviin varatuista henkilöistä ja voimavaroista.

92 §

Varautumistehtävien rekisteri

Pelastuslaitoksen ja yhteisön, joka on 46 §:n mukaisesti velvollinen osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja hoitamaan lakisääteisiä tehtäviään pelastustoiminnan yhteydessä sekä varautumaan näiden tehtävien hoitamiseen normaali- ja poikkeusoloissa, tulee pitää tehtäviensä hoitamista ja niihin varautumista varten henkilörekisteriä tehtäviin varatuista henkilöistä ja voimavaroista.

93 §

Valvontarekisteri

Edellä 78 §:ssä tarkoitettua rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuuteen liittyvää valvontatehtävää ja 84 §:ssä tarkoitettua valmiuden tarkastamista varten pelastuslaitos pitää valvontarekisteriä. Rekisteriin saa tallentaa 15, 16, 19, 21, 42, 62 ja 90 §:n mukaisia valvontaa varten saatuja tietoja. Lisäksi rekisteriin saa tallentaa 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta mainitun pykälän 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja sekä tietoa 2 momentin 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettusta ammatista. Valvontarekisteriin saa myös tallentaa 80 §:n 4 momentissa tarkoitettut palotarkastuksessa pidettävään pöytäkirjaan

93 §

Valvontarekisteri

Edellä 78 §:ssä tarkoitettua rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuuteen liittyvää valvontatehtävää ja 84 §:ssä tarkoitettua valmiuden tarkastamista varten pelastuslaitos pitää valvontarekisteriä. Rekisteriin saa tallentaa 8, 15, 16, 19, 21, 42, 62 ja 90 §:n mukaisia valvontaa varten saatuja tietoja. Lisäksi rekisteriin saa tallentaa 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta mainitun pykälän 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja sekä tietoa 2 momentin 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettusta ammatista. Valvontarekisteriin saa myös tallentaa 80 §:n 4 momentissa tarkoitettut palotarkastuksessa pidettävään pöytäkirjaan

Voimassa oleva laki

merkityt tiedot sekä 84 §:ssä tarkoitetussa valmiuden tarkastamisessa saadut tiedot varautumisjärjestelyistä. Valvontarekisteriin saa tallentaa 48 §:ssä tarkoitetut ulkoiset pelastussuunnitelmat.

94 §

Sopimuksen perusteella pelastustoimintaan osallistuvien henkilörekisteri

Pelastuslaitos saa pitää henkilörekisteriä 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvista pelastustoimintaan osallistuvista henkilöistä pelastustoiminnan toimintavalmiuden varmistamiseksi ja pelastustoimen resurssien käytön suunnittelua varten. Rekisteriin saadaan tallentaa henkilön nimi, syntymäaika, henkilötunnus, pelastusalan koulutus, osoite ja muut yhteystiedot.

95 §

Vastuu pelastustoimen kustannuksista

(uusi)

97 §

Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen

Valtio voi osallistua pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen hankkimalla

Ehdotus

merkityt tiedot sekä 84 §:ssä tarkoitetussa valmiuden tarkastamisessa saadut tiedot varautumisjärjestelyistä. Valvontarekisteriin saa tallentaa 48 §:ssä tarkoitetut ulkoiset pelastussuunnitelmat, 81 a §:ssä tarkoitetut lausunnot, pelastustoimen laitteista annetun lain 13 §:ssä tarkoitetut pelastusviranomaiselle toimitetut tiedot ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaiset pelastusviranomaisten valvontakohteita koskevat ilmoitukset ja päätökset sekä niihin tehtyjen tarkastuksien tiedot.

94 §

Sopimuksen perusteella pelastustoimintaan osallistuvien henkilörekisteri

Pelastuslaitos saa pitää henkilörekisteriä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvista pelastustoimintaan osallistuvista henkilöistä pelastustoiminnan toimintavalmiuden varmistamiseksi ja pelastustoimen resurssien käytön suunnittelua varten. Rekisteriin saadaan tallentaa henkilön nimi, syntymäaika, henkilötunnus, pelastusalan koulutus, osoite ja muut yhteystiedot.

95 §

Vastuu pelastustoimen kustannuksista

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvan pelastustoimen kustannusten rahoituksesta säädetään hyvinvointialueiden rahoituksesta annetussa laissa (617/2021).

97 §

Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen

Valtio voi osallistua pelastustoimessa, kansainvälisessä pelastustoimessa ja poikkeusoloissa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen

Voimassa oleva laki

sellaista erityiskalustoa tai rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka hankkiminen tai rahoittaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista.

(uusi)

98 §

Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaaminen

Pelastuslaitoksen toiselle pelastuslaitokselle antamasta kalusto- ja miehistöavusta sekä muusta avusta on apua saanut laitos velvollinen suorittamaan täyden korvauksen, jollei toisin sovita.

(uusi)

Edellä 49 §:n 1 momentissa tarkoitettusta virka-avusta mahdollisesti perittävästä korvauksesta virka-avun antaja sopii pelastusviranomaisen kanssa.

104 §

Muutoksenhaku

Tämän lain 96 §:n 1 momentissa ja 102 §:ssä tarkoitettuun viranomaisen *hallintopäätökseen* saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Ehdotus

hankkimalla sellaista erityiskalustoa tai rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka hankkiminen tai rahoittaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kansainväliseen pelastustoimeen soveltuvaa kalustoa voidaan luovuttaa hyvinvointialueiden hallintaan ja käyttöön, jos luovutettu kalusto sijoitetaan ja varastoidaan siten, että se on viivytystä käytettävissä 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen ulkomaille.

98 §

Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaaminen

Pelastuslaitoksen toiselle pelastuslaitokselle antamasta kalusto- ja miehistöavusta sekä muusta avusta on apua saanut laitos velvollinen suorittamaan täyden korvauksen, jollei toisin sovita.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös tilannetta, jossa avun pyytäminen perustuu yhteistyösuunnitelmaan tai pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen määräykseen.

Edellä 49 §:n 1 momentissa tarkoitettusta virka-avusta mahdollisesti perittävästä korvauksesta virka-avun antaja sopii pelastusviranomaisen kanssa.

104 §

Muutoksenhaku

Edellä 58 §:ssä, 96 §:n 1 momentissa ja 102 §:ssä tarkoitettuun valtion viranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 2 a §:n 1 momentti, 27 §:n 4 momentti ja 95 §:n 2 momentti tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Tämän lain 17 §:ssä tarkoitettu rakennuksen omistajan palovaroittimien hankintaa ja kunnossapitoa koskeva velvollisuus tulee voimaan kahden vuoden kuluttua lain voimaan tulosta.

Tämän lain 47 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut pelastustoiminnan suunnitelmat on päivitettävä ja tarvittaessa uusittava vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Joka tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säädösten mukaan on ollut kelpoinen toimimaan muutettavan lain 57 §:n 1 momentissa ja 63 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä, on edelleen kelpoinen toimimaan kyseisissä tehtävissä tämän lain voimaan tultua.

Joka ennen tämän lain voimaan tuloa on saanut Opetushallituksen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta kyseisiin tehtäviin ja saa lopullisen tunnustamispäätöksen 31 päivään joulukuuta 2025 mennessä, on kelpoinen toimimaan muutettavan lain 57 §:n 1 momentissa ja 63 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä.
